

Lähetetty: keskiviikko 27. maaliskuuta 2024 14.03

Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala

Aihe: Patrikkasuo ja Neova

Luokat:

Paikkallisena asukkaana ja pohjois-karjalalaista luontoa syvästi arvostavana, haluan ilmaista pöyristykseni Neovan aikeille turvetuotannon aloitukselle Patrikkasuoilla. Se, että maisema raiskataan ja Heinäjoen annetaan laskea sakka Haapojärveen pilaamaan turvetuotannolla jälleen yksi vesistö, olisi kestämatöntä ja lyhyt näköistä. Muutama mahdollinen työpaikka paikallisille ei riitä korvaamaan vuosikymmeniksi tuohttua monimuotoista luontoa ja sen eläimistöä. Lisäksi Patrikan asujien ja vapaa-ajan kiinteistöjä omistavien, siellä yrittävien ihmisten maisemien ja lähiympäristön pilaaminen on kertakaikkiaan väärin. Täällä ei ehkä asu niin paljon ihmisiä kuin vaikka länsi-Suomessa, mutta meillä vähilläkin on oikeus koskemattomiin soihin, elävään ja hyvinvoivaan luontoon sekä puhtaaseen elinympäristöön.

Ei Neovalke, ei Patrikkasuon kaupalliselle raiskaamiselle. Heinijoki ja Haspojärvi on suojeltava!!!

Ilomantsi 29.3.2024

Vaatusimus siitä, että turvetuotantoa ei aloiteta lainkaan Patrikkasuoilla

Me allekirjoittaneet vaadimme, että Neova Oy ei aloita lainkaan turvetuotantoa Patrikkasuoilla. Vaadimme myös, että hankkeen suunnittelu lopetetaan kokonaan.

Perustelut:

Neova Oy lisää kaasupäästöjä aloittamalla turvetuotannon. Hiilidioksidipäästöt ilmaan ovat tällä hetkellä keskeisin haaste ilmaston lämpenemisen ehkäisyssä, niitä pyritään hillitsemään, jotta ilmasto ei lämpenisi lisää. Tällä hetkellä osa suosta on luonnontilaista, joka ei aiheuta hiilidioksidi- tai metaanipäästöjä. Tätäkin luonnontilaista suota aiotaan ottaa käyttöön tuotantoon ja pintavalutuskentäksi. Ojitettu ja muokattu turvesuo aiheuttaa hiilidioksidi- ja metaanipäästöjä vuosikymmeniä - emme edes tiedä, kuinka kauan. Neova Oy ei yritä suitsia hiilidioksidi- ja metaanipäästöjä, niitä ei esitetty esittelytilaisuudessa 26.3.2024 edes selvitetävän. Konsultti puhui vain yleisellä tasolla ilmanlaadusta – mitä tämä mahtaa tarkoittaa.

Turvetuotanto saastuttaa alapuolisen vesistön. Minkäänlaiset vesiensuojeluratkaisut eivät estä veteen liunneen humuksen ja ravinteiden päättymistä vesistöihin¹⁾. Suon pohjimmaisat kuivatusvedet ovat äärimmäisen happamia, koska kyseessä on sulfaattimaa²⁾, ja nämä vedet tulevat aiheuttamaan kalakuolemia³⁾. Mikäli haitalliset vesistövaikutukset haluttaisiin torjua, suolle olisi rakennettava kemiallinen jätevedenpuhdistamo, ja lisäksi puhdistetut kuivatusvedet olisi neutraloitava kalkilla.

Käyttöön otettua suota ei mitenkään voida väittää terveelliseksi, viihtyisäksi ja luonnontaloudellisesti kestäväksi ympäristöksi. On huomattava, että suon arvoa ei voida mitata turvekerroksen paksuudella ja sillä mitä tästä turpeesta mahdollisesti saataisiin jalostettua. Suo on arvo sinänsä, tätä arvoa ei mitata rahassa. Ja osa suosta on luonnontilaista, joka sekin aiotaan pilata ottamalla sitä tuotantoon ja johtamalla kuivatusvesiä luonnontilaiselle alueelle.

Hanke ei edistä luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Turpeesta suunnitellaan tehtävän aktiivihijiltä erilaisiin puhdistusprosesseihin Suomessa ja ulkomailla. Tämä on täysin kestämatöntä, koska turvetuotannon ilmasto- ja vesistö päästöt

jäävät ilomantsilaisten kannettaviksi, ja ulkopuolisten tahojen, teollisuus, yritykset, kuluttajat aktiivihielestä saamat hyödyt valuvat Ilomantsin ulkopuolelle. Tätä ei voida väittää kestäväksi, että me kärsimme saastuttamisen haitalliset vaikutukset ja muut nauttivat hyödyistä. Tällainen prosessi siitä, että Ilomantsissa saastutetaan ja muualla korjataan ylikulutuksen aiheuttamia haittoja aktiivihiehellä, ei kestä kriittistä tarkastelua.

Ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutuksia ei Neova Oy:n hankkeessa tarkastella kokonaisuutena. Koko maailmassa pyritään pienentämään hiilidioksidi- ja metaanipäästöjä. Vesistöjä kunnostetaan ja näin pyritään korjaamaan vesistöille ihmistoiminnasta aiheutuneita ympäristöhaittoja. Suomessa ennallistetaan koko ajan jo ojitettuja soita, ei siis missään nimessä oteta uusia soita käyttöön. Metsätalouden kunnostusojituksia ei enää rahoiteta turvemaidilla. Maatalouden viljelykäytössä olevista turvepelloista halutaan luopua. Neova Oy toimii tässä Patrikkasuon käyttöönötossa vastoin kaikkia nykyisiä ympäristönsuojelusuuntauksia.

YVA-ohjelman kuuleminen ei saa olla pelkkä muodollinen tilaisuus, jossa ihmiset kutsutaan koolle ja he saavat esittää mielipiteensä. Asukkaiden huoli ja heidän esittämät tosiasiat ja mielipiteet on oikeasti otettava huomioon ratkaisua tehtäessä. Esittelytilaisuudessa 26.3.2024 yleisölle haluttiin luoda väärä mielikuva Patrikkasuon tulevaisuudesta, koska esittelykalvot alkoivat valokuvalla kauniista, koskemattomasta avosuosta. Todellisuus turpeenoton alkaessa ja kestäessä on aivan toisenlainen; paljasta, huuhtoutumille ja haihtuville kaasuille altista turvekenttää halkovat syvät ojat, joissa virtaa mustaa, humuspitoista, hapanta ja ravinnerikasta vettä. Yleisöä pyrittiin johtamaan harhaan tietoisesti.

Turpeenottoa käynnistettäessä suo kuivatetaan hyvin syvältä. On todennäköistä, että Patrikan talouksien vesikaivot ja turvetuotannon vaikutusalueella olevat lähteet kuivuvat⁴⁾.

Sulfaattimaan yläpuolinen turve on erittäin hapanta. Aktiivihiehtehtaan prosessissa vain osa turpeesta voidaan jalostaa aktiivihieheksi, suurin osa poltetaan lämmön tuottamiseksi. Hapanta turvetta ei voi polttaa, koska savukaasujen rikkipitoisuus nousee liian korkeaksi⁵⁾.

Turvetuotantoalueen kuivatusvedet aiotaan selkeytysaltaiden jälkeen johtaa luonnontilaiselle suolle. Kuivatusvesien sisältämä humus ja ravinteet pilaavat luonnontilaisen suon kokonaan, koska kiintoaines ja ravinteet muuttavat suon

ekologian. Koskematonta luontoa tullaan siis pilaamaan paitsi tuotantoalueella myös sen ulkopuolella.

Patrikkasuon aiottu turvetuotanto on vastoin ympäristönsuojelulain 1 luvun kohtien 1–5 määräyksiä. Siksi suolla ei tule aloittaa turvetuotantoa lainkaan.

Allekirjoitukset

[Redacted signature]	[Redacted signature]
[Redacted signature]	[Redacted signature]
[Redacted signature]	[Redacted signature]
[Redacted signature]	[Redacted signature]
[Redacted signature]	[Redacted signature]

- 1) Tuupovaaran Linnansuon turvetuotantoalueen pintavalutuskenttä pidätti vain pienen osan kiintoaineesta ja ravinteista. Merkittävä osa veteen liuenneesta humuksesta ja ravinteista päätyi alapuoliseen Jänisjokeen
- 2) Sulfaattimaa muuttuu haitalliseksi maaperän kuivattamisen yhteydessä, koska maa-aines joutuu kosketuksiin hapen kanssa. Koskemattomassa, märässä pohjamaassa sulfaatit ym. myrkylliset suolat eivät aiheuta haittaa ympäristölle
- 3) Kontiolahden Linnunsuolla turvetuotanto jouduttiin lopettamaan, koska äärimmäisen happamat turvesuon kuivatusvedet aiheuttivat kalakuolemia alapuolisessa vesistössä
- 4) Kiihtelysvaaran Raatevaarassa Valkeasuon kuivattamisen todettiin aiheuttaneen kylän 20 talousvesikaivon kuivumisen. Talouksia varten kylälle rakennettiin kunnallinen vesijohto
- 5) Iksenvaaran kaukolämpölaitoksella ei voitu käyttää yksinomaan Kiihtelysvaaran/Tohmajärven Valkeasuon pohjaturvetta, koska savukaasujen rikkipitoisuus kohosi lupa-arvoja korkeammaksi. Turvetta ryhdyttiin kuljettamaan lisäksi muilta soilta, ja poltossa käytettiin metsähaketta

Lähettäjä: [redacted]
Lähetetty: keskiviikko 10. huhtikuuta 2024 14.57
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala
Aihe: Patrikkasuon käyttöönotto Neovan aktiivihiihankkeeseen.

Luokat: [redacted]

Olen tutustunut Neovan YVA ohjelmaan ELYn sivuilla olevista liitetiedostoista. Sen mukaisesti ohjelma on erittäin kattava, perusteellinen, eikä siihen ole mitään lisättävää. Neova (ent Vapo) on kokenut turvesoiden YVA prosessien vetäjä, hankkeissa on otettu poikkeuksellisen hyvin huomioon mm. vesistöjen tarkkailu sekä muut luontoarvot. Tätähän Vapo on tehnyt jo vuosikymmenien ajan.

Aktiivihiihankke on kohtalaisen uusi innovaatio ja sillä on tulevaisuudessa kasvava taloudellinen merkitys. Neova on ainoa Suomessa, joka hallitsee teknologian ja koko tuotantoprosessin ja sen vaatiman logistiikan. Lisäksi aktiivihiihen markkinat näyttävät olevan koko ajan nousuunnassa. Se on kotimaista teknologiaa, joka käyttää hyväkseen paikallisia raaka-aineita. Se takaa, että jalostusprosessin tuoma taloudellinen hyöty jää Suomeen ja Ilomantsin alueelle. Paikallisesti se luo välittömästi ja välillisesti noin 20 uutta työpaikkaa, jolla on merkitys Ilomantsin seudulle.

10.4. 2024
[redacted]
[redacted]

LAUSUNTO

N:otta/2024

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
(yhteyshenkilö allekirjoittaneiden puolesta)

8.4.2024

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
kirjaamo.pohjois-karjala@ely-keskus.fi

Kuulutus YVA –ohjelmasta 18.3.2024 (POKELY/1838/2024)

LAUSUNTO VIITEASIAKIRJAN YVA – OHJELMAAN

1. YLEISTÄ

Viiteasiakirjassa ja Neovan Patrikkasuon turvetuotantoalueen ympäristönvaikutusten arviointiohjelmassa todetaan, että Patrikkasuon turvetuotantoalueen kuivatusvedet tullaan johtamaan pintavalutuskentältä laskuojaa pitkin Heinäpuroon, joka laskee Haapojärven Läävästön pohjaan. Vesienkäsittelymenetelmänä on niin sanottu perustaso ja pintavalutus ympärivuotisesti. Suunniteltu turvetuotantoalueen kokonaispinta-ala on 152,3 hehtaaria.

Missään kommentoitavana olevista asiakirjoista ei ilmene edes alustavaa arviota siitä paljonko edellä mainittua kuivatusvettä tullaan johtamaan Heinäpuroon ja edelleen Läävästön pohjaan! Niinpä myös lukuarvot puuttuvat kokonaan Haapojärvelle aiheutetusta kuormituksesta eri ravinteiden ja muiden aineiden osalta. Em. asioita on täten mahdotonta yksityiskohtaisesti huomioida

ja kommentoida. Huomioitava on, että Patrikkasuo turvetuotantoalueen pinta-ala on lähes yhtä suuri kuin Haapojärven, joka on pinta-alaltaan 205 hehtaaria.

Patrikkasuo sijaitsee vain muutaman kilometrin päässä Haapojärvestä, jonka rannalla on 52 loma-asuntotonttia, joista 21 on rakennettu, 15 myyty ja 16 myynnissä. Ilomantsin kunta on kaavoittanut Haapojärven loma-asutuksen järjestämiseksi ranta-alueella Kaakkoisosan rantaosayleiskaavalla 21.6.1995 ja muun muassa sen muutoksella 19.5.2019. Muutoksella kaavaan lisättiin seitsemän (7) rakennuspaikkaa.

2. HYVÄ HALLINTOTAPA

2.1. Kuuleminen

Hyvä hallintotapa on määritelty muun muassa organisaation hallintojärjestelmäksi, jolla organisaatiota johdetaan ja valvotaan sekä toiminnan organisoinniksi sidosryhmien edut huomioon ottavalla tavalla. Hyvä hallintotapa käsittää suhteet paitsi omistajiin myös muihin sidosryhmiin. Hallintolain 36 §:n mukaan asianosaiselle on ilmoitettava kuulemisen tarkoitus ja selityksen antamiselle on annettava määräaika. Kuuleminen suoritetaan yleensä kirjallisesti, ja asianosaiselle on toimitettava tieto kuulemisen tarkoituksesta, sen määräajasta sekä kuulemisen kohteena olevat asiakirjat. Kuuleminen on jokaiselle hallinnossa asioivalle perustuslain 21 §:n nojalla annettu oikeus, jonka keskeisenä tehtävänä on toimia ennakoivana oikeussuojakeinona.

POKELY:n lausuntopyynnössä 13.3.2024 (POKELY/1838/2023) tai Neovan asiakirjoissa ei Haapojärven vapaa-ajan asunnon tai rantatonttien omistajia ole huomioitu, vaan on ilmeisesti luotettu siihen, että julkinen kuulutus saavuttaa kaikki em. tahot. Tiedossamme ei ole kuinka monta vapaa-ajan asunnon omistajaa asuu muulla paikkakunnalla kuin Ilomantsissa. Tämän asiakirjan kolmesta allekirjoittajasta kaksi, ja ainakaan toinen heistä ei olisi huomannut julkista kuulutusta ilman naapurimökkiläisen ilmoitusta. Oletettavaa siis on, että kaikki vapaa-ajan asukkaat eivät ole tietoisia hankkeesta eivätkä siten voi sitä kommentoida.

Turvetuotannon aloittaminen Patrikkasuolla arviomme mukaan käytännössä tuhoaa vapaa-ajanviettomahdollisuudet ja romahduttaa vapaa-ajan asuntojen arvon, kts. perustelut jäljempänä. Näin ollen Patrikan kyläläisten lisäksi erityisiä asianosaisia ovat Haapojärven vapaa-ajan asukkaat. Julkinen kuuleminen ei tässä yhteydessä takaa tosiasiallista mahdollisuutta jokaiselle merkittävälle asianosaiselle, tässä tapauksessa erityisesti vapaa-ajan asukkaille, tulla kuulluksi ja ilmaista mielipiteensä. Toivottavasti edellä mainittu ei tarkoita jo lähtökohtaisesti sitä, että huoliamme ei tulla ottamaan vakavasti.

Esitämme, että asian jatkovalmistelussa vapaa-ajan asukkaita tiedotetaan kirjeitse.

2.2. Viranomaistoiminnan ja –päästösten ennakoitavuus, loogisuus ja pitkäjänteisyys

Kansalainen odottaa viranomaisilta päätösten ennakoitavuutta, loogisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Kansalaisen tulisi voida luottaa siihen, että muun muassa kaavoittajan ja muiden lupien myöntäjien päätökset eivät ole ristiriidassa keskenään ja siten aiheuta toisen päätöksen ja intressin käytännössä kumoutumista toisella päätöksellä.

Mikäli lupa turvetuotannon aloittamiseen Patrikkasuolla myönnetään, niin käy juuri edellä mainitulla tavalla. Ilomantsin kunta on kaavoittanut Haapojärven vapaa-ajan asunnoille, virkistyskäyttöön, ja vieläpä siten, että viimeisimmät rakennuspaikkojen lisäykset on tehty vain vajaa viisi vuotta sitten. Myöntämällä lupa turvetuotantoon virkistyskäyttö tehdään käytännössä mahdottomaksi; kts jäljempänä.

EU:n vesidirektiivin (2000/60/EY) 4 artiklan 1a) i):n mukaan jäsenvaltioiden on pantava täytäntöön tarvittavat toimenpiteet, jotta ehkäistään kaikkien pintavesimuodostumien tilan huononeminen.

Vesilain (587/2011) 2 luvun 7 §:n mukaan vesitaloushanke on toteutettava sekä vesivaroja ja vesialueita muuten käytettävä siten, ettei siitä aiheudu vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta, jos hankkeen tai käytön tarkoitus voidaan saavuttaa ilman kustannusten kohtuutonta lisääntymistä kokonaiskustannuksiin ja aiheutettavaan vahingolliseen seuraukseen verrattuna.

Mikäli lupa myönnetään, niin suolta tulevat vedet tulee puhdistaa täydellisesti. Aiheutettava vahinko ilman täydellistä puhdistusta on yksityiselle edulle erittäin merkittävä. Tekniikka siihen on olemassa, toki se maksaa ja siksi Neova suunnittelee puhdistavansa suolta tulevat laskuvedet vain perustasolla. Ratkaisua määrittää raha, ei luontoarvot tai vesien kunto saati Patrikan kylän/vapaa-ajan asukkaiden intressit ja edut. Aiheellisesti voi kysyä kuinka moni Neovasta tai lupahallinnosta olisi valmis ostamaan itselleen vapaa-ajan asunnon järven rannalta, jonne lasketaan 35-40 vuotta kevyesti puhdistettua suovettä tai asunnon Patrikan kylältä, jonka aivan vieressä on käynnissä täysimittainen turvetuotanto.

3. MIKSI VAPAA-AJAN ASUNTOJEN VIRKITYSKÄYTTÖ TUHOUTUU

3.1. Haapojärvi ja sen laskuvedet

Haapojärven vesi on jo tällä hetkellä hapanta sekä humus- ja rautapitoista. Järven keskisyvyys on vain 1,9 metriä ja pinta-ala 205 hehtaaria. Kesällä veden juoksutuksen aikaan (oletus: sähköntuotanto Pamilossa) rantaviiva ”pakenee” kymmeniä metriä ja se tapahtuu nopeasti. Mikä lie tuolloin järven keskisyvyys?

Keväisin sulamisvesien valuttua Haapojärveen haisee järvi vahvasti suolle, uudessa jopa vastenmielisen vahvasti. Tämä haju poistuu kohtalaisen nopeasti kevään edetessä eikä sitä kesällä enää ole edes helteiden aikaan.

Patrikkasuon valumavedet suunnitellaan puhdistettavan kohdassa 1. mainitulla tavalla perustasolla. Olematta alan asiantuntijoita voimme ajatella, että ainakin osa suon humuksesta ja kiintoaineksesta jää pintavalutuskenttään. Mutta... Haapojärveen päätyy runsaasti ravinteita, rautaa ja suoveden hajua/tuoksua sekä väistämättä myös osa humuksesta ja kiintoaineesta.

Ilman ympäristövahinkojen arviointia voi maallikkokin ymmärtää, että matalana järvenä Haapojärvi ei kestä nyt suunniteltua rasitusta, vaan se rehevöityy, raudottuu entisestään ja suottuu alkaen Läävästöpohjasta ja edeten siitä vääjäämättömästi eteenpäin.

Järvessä uimisesta tulee vastenmielistä eikä vettä voi käyttää peseytymiseen, koska suon hajusta/tuoksusta tulee läpi vuoden, mutta erityisesti kesähelteillä, niin voimakas. Valtaosa suomalaisista on käynyt jollakin suolammella ja tietää miltä ne kesähelteillä haisevat/tuoksuvat.

Huomioitava on, että vettä suunnitellaan juoksutettavaksi 35-40 vuotta 24/7/365. Vääjäämätön tosiasia ilman juoksutusveden täydellistä puhdistamista on, että matala Haapojärvi muuttuu ajan myötä suoksi ja pieneksi haisevaksi happamaksi suolammeksi. Vaikutukset myös kalakantoihin ja siten virkistyskalastukseen olisivat mitä ilmeisimmin dramaattiset.

Mitä ravinteet, rauta, kiintoaines ja humus tekevät hieman Haapojärvestä kaakkoon oleville luonnonsuojelualueille jää meiltä vain arvailujen varaan.

Onkin surullisena todettava, että Neovan toiminnassa ja mielikuvan luonnissa on valtava eettinen ristiriita todellisuuden kanssa. Neovan sivuilla kohdassa turvetuotannon vastuullisuus todetaan: "Turpeesta valmistettava aktiivihiihi ja muut korkean jalostusasteen tuotteet puhdistavat vettä ja ilmaa sekä edistävät kestäväää, paikallista ruuantuotantoa. Neova kehittää turpeesta uusia ratkaisuja ympäristön tilan parantamiseksi ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseksi". Neova on kuitenkin paikallisesti valmis uhraamaan niin puhtaan veden, ilman kuin ihmisten hyvinvoinnin, jotta se saavuttaisi jalot globaalit tavoitteensa.

3.2. Ilmalaatu ja melu

Patrikan kyläläisille myönteinen päätös turpeen tuotannon käynnistämisestä olisi kuolon isku erityisesti melun, mutta myös ilman laadun vuoksi. Ei tarvinne tehdä mittavia vaikutusten arviointeja, kun ymmärtää miten mahdottomaksi luonnonrauhassa ja puhtaassa ilmanlaadussa asuminen tehdään, kun puolen – kilometrin päässä asunnosta kulkee usean sadan rekan ralli ja suuret suon mylläyskoneet kuivattavat kesähelteellä suota 24/7. Voi olettaa, että Patrikan kylällä asutaan juuri puhtaan luonnon, puhtaan ilman ja rauhan vuoksi.

Huoli on kuitenkin myös loma-asukkailla. Patrikan suo sijaitsee aiemmin kerrotusti vain muutaman kilometrin päässä Haapojärvestä. Suota käänneltäessä sieltä nousee valtava, tulenarka pölypilvi ja kuuluu isojen koneiden melu. Sopivalla tuulella pölypilvi ajautuu Haapojärvelle ja melu kuuluneen jatkuvasti Haapojärvelle asti. Myös tulipaloihin ja niistä johtuviin sankoihin savupilviin on syytä varautua. Siinäpä sitä on nauttimista luonnon rauhasta ja puhtaasta ilmasta. Em. asioiden takia lisättynä virkistyskalastuksella myös suurin osa vapaa-ajan asukkaista on Haapojärveltä mökkinsä ostanut tai sen sinne rakentanut.

Herää väistämättä kysymys eikö Ilomantsista löydy suota, joka ei sijaitse kylän vieressä ja josta ei ole tarvetta laskea vesiä järveen, joka on mittavasti kaavoitettu vapaa-ajan asunnoille. Voisi olettaa, että vesien laskeminen jo valmiiksi soiseen järveen/lampeen ei aiheuttaisi luonnolle sellaista tuhoa kuin mitä nyt ollaan suunnittelemassa.

3.3. Varoittavia esimerkkejä

Varoittavia esimerkkejä löytyisi vaikka kuinka paljon, mutta nostamme esille vain kaksi; Talvivaaran ja Tohmajärven Valkeasuon.

Talvivaara luvitettiin ympäristövahinkojen arvioinnin jälkeen. Luvassa oli luonnollisesti myös velvoitteita luvan saajalle suorittaa mittauksia ja ryhtyä tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin. Olemme kaikki tietoisia siitä miten lopulta kävi. Likavettä juoksutettiin poikkeusluvalla sellaisenaan alapuolen vesiin tuhoten muun muassa vapaa-ajan asukkaiden mahdollisuus viihtyvyyteen, puhtaaseen luontoon ja veteen. Esimerkki osoittaa sen, että kun lupa on myönnetty, niin todellisuudessa paluuta ei ole tapahtuipa melkein mitä tahansa.

Entinen VAPO nosti turvetta useita kymmeniä vuosia Tohmajärven Valkeasuolta. Vesi joko juoksutettiin tai se juoksi Tohmajärveen umpeuttaen isoja osia järvestä muodostamalla paksun humus/liete/kunttakerroksen järven pohjalle. Muun muassa Tohmajärven Vääräänlahteen liittyneiden oikeuden käyntien (Vaasan hallinto-oikeus) ja Itä-Suomen aluehallintoviraston antamien lupapäätösten mukaisten velvoitteiden jälkeen järvestä nostettiin suuri määrä mainittua humusta/kunttaa. Järvi on nyt saatu parempaan kuntoon isolla työllä ml. mittavilla talkoilla ja rahalla. On hyvä huomata, että Valkeasuolta on moninkertainen matka Tohmajärveen verrattuna mitä se on Patrikkasuolta Haapojärveen, ja siitä huolimatta Tohmajärvelle kävi niin kuin kävi.

Valkeasuon tapauksessa suovesi saatettiin johtaa sellaisenaan Tohmajärveen ilman minkäänlaista puhdistusta, mutta tapaus osoittaa kuinka tärkeää suolta juoksutetun veden täydellinen puhdistaminen on.

4. YHTEENVETO

Yllä olevilla perusteilla vastustamme suunniteltua Patrikkasuon käyttöönottoa turvetuotantoon ja kuivatusvesien johtamista pintavalutuskentältä laskuojaa pitkin Heinäpuroon, joka laskee edelleen Haapojärven Läävästönpohjaan.

Haapojärven vapaa-ajan asukkaat

Lähettilä: [redacted]
Lähetetty: torstai 11. huhtikuuta 2024 13.22
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala
Aihe: Patrikkasuon turvetuotantoalueelle

Luokat: [redacted]

Hei,
Huolettaa kovasti, en siksi hyväksy näillä selonteoilla suunnitteilla olevaa Patrikkasuon turvetuotanto aluetta.
Miten Neova turvaa ja seuraa mitä kaikkea turvetuotanto aiheuttaa vesistölle, ympäristölle ja siellä asuville ihmisille?
Itsellä on kesämökki vaikutusalueen sisällä, eikä vesiin tarvita yhtään enempi turvehöttöä, mitä siellä nyt on, miten Neova turvaa sen, myös kevättulvien aikana
ettei päästövalumia synny?
Pidetään huoli ympäristöstä.

[redacted]

Lähetetty sovelluksesta [Outlook for iOS](#)

15.4.2024

sekä

Pohjois-Karjalan ammattikalastajien Koitajoen alueen edustajana

Lausunto Neova Oy:n Patrikkasuon turvetuotantoaluetta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, POKELY/1838/2023

A. Johdanto

Neova Oy suunnittelee turvetuotannon aloittamista Ilomantsin kunnassa sijaitsevalla Patrikkasuon alueella. Suunniteltu tuotantoalueen pinta-ala auma-alueineen on n. 152 hehtaaria.

B. Osuuskunta Lumimuutoksen sekä [REDACTED] lausunto ja vaatimukset Patrikkasuon turvetuotantoaluetta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Erittelemme alla eri kokonaisuudet lausuntonamme liittyen POKELY/1838/2023-asiaan:

1. Hankkeen asettaminen vesiensuojelukehykseensä

Esitetyistä vaihtoehtoista tulee valita VEO – hankkeen toteuttamatta jättäminen. Esitetty suunnitelma kohdistuu vesistövaluma-alueelle, jossa on käynnissä tällä hetkellä 4 miljoonan EUR valuma-aluekunnostus (kts alla). Tämä Koitajoen valuma-aluekunnostus hanke tulee ennallistamaan vuoden 2024 ja 2025 aikana yli 200 hehtaarin kokonaisuuden Lakkasuo – Juurikkasuo alueella, joka sijaitsee 4 kilometrin päässä esitetyn Patrikkasuon kohteen eteläpuolella. Vaikka se sijaitsee eri osavaluma-alueella, kohde tukee omalta osaltaan Koitajoen valuma-alueen luonnon elpymistä ja on resurssien haaskausta, että samaan aikaan otetaan käyttöön teollista soiden käyttöä ja vieressä ennallistetaan laajaa kokonaisuutta.

Patrikkasuon osalta erityistä riskiä aiheuttavat dokumentoidut mustasulfidi-maat. Vastaavilla kohteilla (esimerkiksi Kontiolahden Linnunsuo ja Pohjanmaan aluna-maat) *happamuusriski on realisoitunut (pahimmillaan pH 2,77)* ja aiheuttanut koko alapuolisen vesistön kalakuolemia. Riski on paremmin tiedossa tänä päivänä ja kansainvälisen vesistökirjallisuuden valossa ainoa turvallinen keino sulfidimaiden riskinhallintaan on pitää ne hapettomassa, veden alaisessa tilassa. Suunnitelmassa mainittu turvekerroksen jättäminen ”turvallisuus”kerrokseksi ei tule riittämään hallitsemaan riskiä. Samoin esitetty pintavalutuskenttä ei eliminoi sulfidimaiden happamuusriskiä. Patrikkasuota ei tule avata turvetuotantokäyttöön, koska kansainvälisestikin (esim. Japani, Indonesia, Queensland / East Trinity Reserve) tunnistettujen sulfidimaiden vesistövaikutukset ovat totaalisia, ja niiden hallinta osana luonnonvarojen käyttöä kuten kuivatusta ja turpeen nostoa on turmiollista alapuoliselle vesistölle.

Hakija esittää kalaston ja vesistövaikutusten osalta kuvausta, jossa Haapojärven ja muiden alapuolisten vesien tilaa ei voida pitää merkittävänä. OSK Lumimuutoksen tietojen mukaan vesistön kesäaikaisesta mataluudesta johtuen järvi on erittäin altis kuormitukselle. Alapuolinen Petkeljärven kansallispuisto on myös suoraan vaikutusalueella.

Hakija viittaa siihen, että Nuorajärvi on liian kaukana vaikutusten osalta. Arvio ei nojaa mihinkään selvitykseen. Puolueeton hydrologinen tutkimus on osoittanut turvemaiden vesistökuormituksen olevan merkittävä, jopa 20-30 kilometriä ja tuolloin Koitajoen valuma-alueella tyypillisten matalien järviolueiden osalta riski on merkittävä. Viittaamme erityisesti siihen, että Nuorajärvi sekä Oinassalmen alue ovat merkittäviä planktonsiian kutu- ja vaellusalueita. Lisäksi Oinassalmen paikkeilla on ammattikalastajien tunnistama muikkujen kutualue, jonka osalta ollaan riskiä nostamassa, jos Patrikkasuon tuotanto käynnistyy. On myös huomioitava tuotannon pitkä kesto, eli oletettu 40 vuotta.

2. Hankkeen YVA-selvityksen puutteet luonnon monimuotoisuuden osalta

Hankkeen lintuselvitykset ovat puutteellisia. OSK Lumimuutoksen omien aineistojen osalta on kohteella tunnistettu lukuisia riekkoreviirejä, myös pesiviä pareja, joiden lukumäärä on ainakin 10 mukaan lukien 2 naarasta (talviseuranta 2024).

YVA ei tarkastele aktiivihiilen raaka-ainetarvetta – miksi pitäisi avata luontoarvoja sisältävä suo, kun samaan aikaan voidaan käyttää verrokkiraaka-aineita (vrt. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/3071e0c4-85b3-5871-8b4f-c911f32c2e4a>). Turpeen laatuun, raaka-ainevalintaan ja ilmasto- sekä luontovaikutuksiin liittyvää puntarointia tulee avata ja tarkastella hankkeen yhteiskunnallisen painoarvon takia.

3. Osuuskunta Lumimuutoksen Koitajoki-ennallistamishanke, maanomistukset ja valuma-aluekokonaisuus

Haluamme tuoda YVA-prosessin tietoon OSK Lumimuutoksen koko Koitajoen valuma-aluetta koskehtavan Koitajoki: Land of Epic Poetry -ennallistamisohjelman, joka kestää laajentuen vuoteen 2027 asti (kts. <http://www.lumi.fi/2022/10/historiallisen-suuri-ennallistuskokonaisuus-koitajoelle/>, ja koitajoki.org). Ohjelman yleisenä tavoitteena liittyen Patrikkasuon kokonaisuuteen voidaan osoittaa seuraavat huomioitavat seikat:

- **OSK Lumimuutoksen ja muiden rahoittajien, mukaan lukien Ympäristöministeriön / ELY-keskuksen valtiorahoituksen piirissä tulee olemaan 2500 hehtaaria ennallistettavia soita ohjelman aikana vuoteen 2027 ja tämän lisäksi Metsätalous Oy sekä Metsähallitus / Luontopalvelut ennallistavat Koitajoen alueella laajasti, vähintään 500 hehtaarin kokonaisuuden lähivuosina. Puhutaan siis kokoluokassaan useiden miljoonien eurojen yleishyödyllisestä toiminnasta, joka keskittyy myös Patrikkasuon ympäristöön ja yhteenkytkeytyneisiin elinympäristöihin. Yhteiskuntapoliittisesti näille toimilla tavoitellaan valuma-alueen parempaa vedenlaatua, tuetaan uhanalaisia vaellus- ja arvokalakantoja kuten järvilohia, taimenta, harjasta sekä planktonsiikaa, toimitaan Montrealin CBD-monimuotoisuussopimuksen, Aichin tavoitteiden sekä valtioneuvoston hiilineutraaliustavoitteiden realisoimiseksi tehokkaasti, paikallista työllisyyttä tukien ja uusia elinkeinoja (turismi, luontaistalouden mahdollisuudet, tutkimus) tukien. **Voidaan siis tiivistää, että Koitajoen alue on erittäin laajamittaisen, kansainvälisesti merkittävien ennallistamis- ja soidensuojelutoimien piirissä. Patrikkasuon turvetuotanto-hanke on täysin vastakkainen näiden tavoitteiden kanssa.****

- Erityisesti Patrikkasuo-alueeseen liittyen OSK Lumimuutos tulee ennallistamaan n. 200 hehtaaria soita (Lakkasuo) suoraan alueen vaikutusalueella (alle 4 km), jossa yhteenkytkeytyneiden osien painoarvo esimerkiksi riekon osalta on merkittävä.
- YK:n IPCC:n uusimmassa arviointiraportti (2022) suosittelee ilmastonmuutoksen kannalta kriittisten hiilivarantojen, erityisesti turvemaiden ennallistamista ja silleen jättämistä, ja OSK Lumimuutoksen ohjelma tukee näitä tavoitteita.

Lausuntomme ja vaatimuksemme Neova Oy:n Patrikkasuo- turvetuotantoaluetta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, POKELY/1838/2023

- Ylläolevan mukaisesti lausumme seuraavaa ohjelmasta ja esitämme asiaan liittyviä vaatimuksia: YVA-vaihtoehtoista toteutetaan VE0, hanke jää toteuttamatta. Pääsyy on alueella todetut ympäristövaikutukset, joista yhtenä tärkeimmistä mustasulfidi-maat ja niiden aiheuttama riski. Lisäksi kesäaikaisesta mataluudesta johtuen alapuolinen järvi on erittäin altis kuormitukselle, jota ei huomioida lainkaan selvityksessä.**
- Toisekseen, YVA-ohjelmaan lisätään vaihtoehto VE4: Alueen kokonaisennallistaminen turvetuotannon sijaan tukemaan alueen luonto- ja ilmastoarvoja. Tämän vaihtoehdon pitää myös olla esillä realistisena vaihtoehtona hankkeessa.**
- Nyt esitetty aineisto ei kuvaa riittävällä luottavuudella vesien laadun nykyistä tilaa, erityisesti happamuuden osalta. Lisäksi luonnonmonimuotoisuus-aineistossa tarvitaan päivityksiä ja laajempaa selvitystä erityisesti riekkojen ja kasvillisuuden osalta.**
- YVA-ohjelmassa huomioidaan sekä OSK Lumimuutoksen toteuttamia ennallistamis- ja luonnonsuojelutoimia Patrikkasuo- välittömässä läheisyydessä sekä myös valuma- aluetasolla Koitajoen osalta ja puntaroidaan laajamittaisesti yhteiskunnallista, ilmastollista sekä luonnon monimuotoisuuden ja talouden kannalta keskeistä hyötyä. YVA ei myöskään käsittele toiminnan pohjavesivaikutuksia ja tuolloin voidaan kysyä pitäisikö hankkeen hakea myös vesiluvitus.**
- Ammatti- ja kotitarvekalastuksen osalta hanke vaarantaa Nuorajärven, Karpanjärven, Oinassalmen alueen muikku-, siika- ja muiden arvokalojen kutu- ja poikastuotantoalueita sekä vedenlaatua.**

OSK Lumimuutos

Lähetetty:
Vastaanottaja:
Aihe:

sunnuntai 21. huhtikuuta 2024 17.54
ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala
Mielipide turvesuosta

Itse asumme Patrikassa ja emme nää yhtään hyvää syytä turvetuotannon puoltamiseksi. Ainoastaan pelkkiä haittoja. Yhtenä mahdollisena haittana on se, että kaivossa ei välttämättä riitä vesi, koska turvetuotanto voi vaikuttaa pitkällä juoksulla pohjaveden tasoon ja sen seurauksena vesi voi loppua rengaskaivoista, joita täällä on varmasti useassa talossa. Myös ilmanlaatu heikkenisi ja näinollen turvetuotanto siis vaikuttaisi aivan normaaliin elämiseen. Lisäksi turvesuo on tulossa keskelle asutusta, joka kuulostaa järjettömältä. Tuskin kukaan haluaa asua näin lähellä turvesuota? Myös harmillinen asia on mielestäni se, että kuivatusvedet lasketaan läävästön pohjaan. Läävästö on yksi kauneimmista paikoista ilomantsissa, on sääli jos sekin pilataan. Joten toivomme, että hanke ei edisty eikä turvesuota tule.

Lähetettä: [redacted]
Lähetetty: sunnuntai 21. huhtikuuta 2024 18.34
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala
Aihe: Lausuno YVA ohjelmasta !

Luokat: [redacted]

Koitajoen kalatalousalue Patrikan osakaskunta :

Neova Oy :n hanke Patrikkasuon ottamisesta turvetuotantoon ja kuivatusvesien johtamiseen Heinäpuron kautta Haapojärveen törkeäksi alapuolisten vesistöjen kalastuksen ja luontoarvojen piittaamattomaksi toimenpiteeksi jota vastustamme kiivaasti ! esim. Haapojärven ja itse Patrikka-suon merkitys on suuri paikallisille ihmisille ja kyläläisille ja kesämökkiläisille rahalla mittaamaton arvo, jolla on vaikutus pitkälle tulevaisuuteen ja jälkipolville meidän lapsille ! Kalastuksesta on on kokemusta aiemista Ilomantsin Ent.Vapo Oy :n tekemistä turvesoista joista on todistettavaa näyttöä järvien pilaantumisesta Ilajanjärvi,Mekrijärvi,Koita

joki, jotka ovat Kalaistusten varassa ikuisesti .luontainen kalan lisääntyminen ei onnistu pohjassa olevan turve/liete kerroksen takia.

Mökkiläisten rantojen pilaantumisesta puhumattakaan !

Ent. Vapon maksamat korvaukset nykyisistä järvien pilaantumisesta ja kalakantojen tuhoutumisesta Osakaskunnille eivät poista sitä tosiasiaa että Järvet eivät palaudu koskaan entiselleen.

Turvesuosta aiheutuvat vuosien (30 -40 v) pölyn kantautuminen kilometrien päähän,joka myös kuormittaa luontoa ja vesistöä,sen estäminen on täysin mahdotonta !

En halua jälkipolvien näkevän enää sitä Ilomantsissa koskaan !

Työpaikkojen menetyksistä huolissaan oleville sanoisin suojelun olenvan ihmistä suurempi jota ei rahalla mitata ja josta jälkipolvi ja Luonto kiittää !!

Toivon ihmisten mielipiteillä olevan merkitystä !

[redacted]
[redacted] Patrikan Osakaskunta Koita

joen kalatalousalue

Lähettäjä: [redacted]
Lähetetty: torstai 18. huhtikuuta 2024 21.56
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala
Aihe: Patrikkasuon turvetuotantoalue, kannanotto

Kannanotto Patrikkasuon hankkeeseen.

Vastustamme kyläläisinä suuresti hanketta.

[redacted]

Muutimme alueelle luonnon ja puhtaan ilman ja upean vesistön perässä.

Turpeen nostosta aiheutuva pöly huolettaa. Olemme kärsineet katupölystä kaupungissa asuessa emmekä missään nimessä halua pölyä tontillemme. Haluaisinko saada selvityksen siitä että jos pölyä tulee kaikesta huolimatta tontillemme mitä ja miten Neova korvaa asian? Miten se huolehtii että niin ei käy ja jos niin käy mitä sitten?

[redacted]

[redacted] luontoarvot ja rauha oli syy muuttoon. [redacted]

Mutalahdentie on todella huonossa kunnossa ja jos siihen tulee lisääntyvää rekkaliikennettä on ajaminen jo vaarallista. Olemme siis huolissaan liikenteestä. Paitsi liikenteen äänistä ihan kohtaamisista tiellä sekä tien kunnon romahtamisesta. Lisäksi [redacted] pyöriälevät Patrikkalaisilla kavereille, ja tästä tulee vaarallista.

Haluan painottaa että kaikki nämä seudun asiat punnitsimme asuinpaikkaa valitessa ja isona asiana myös uimaranta Haapojärvellä joka on myös meillä Patrikan toimikunnalla vuokralla! Täällä käymme lähes päivittäin touko/kesäkuusta aina elo/syyskuulle.

Olemme myös lähtenyt ns melua pakoon tänne, joten meluhaitat myös huolettaa. Jos melusta aiheutuu haittaa, vaadimme selvityksen miten Neova tähän reagoi ja miten he asian korvaavat.

[redacted]

Miten Neova tarkkailee veden laatua ja määrää, sekä vaadimme sopimuksen miten he korvaavat jos yhteenkään kaivoon tulee muutoksia.

Emme luota lainkaan että tuomittu ympäristörikollinen ottaa vastuuta toiminnastaan vaikka nimi olisikin vaihdettu sekä se tosiasia että valtio-omisteinen yritys maksaa sakkoa valtiolle ei ole kovin pelottava uhka. Meistä on aivan käsittämätöntä että on edes laillista yrityksen jatkaa samaa toimintaa missä rikkonut kaikkia ympäristölakeja. Myös yritys on luvannut ettei se kajoa uusiin suo-alueisiin.

Haluamme siis selvityksen miten Neova korvaa kyläläisille suoraan aiheutuvat haitat, esim jos koemme haittaa melusta, pölystä tai kaivovedestä ovatko he esim. velvollisia ostamaan tilan pois meidän maksamalla hinnalla? Tai keskeyttävätkö he toiminnan jos asukkaille ilmenee haittoja? Vaadimme myös että Haapojärvestä tehdään kunnollinen selvitys ja paikallisia kalastajia esim [redacted] ainakin Patrikkalainen kalastaja on mukana tässä kalatilanteen selvityksessä. Myös vaadimme että mikäli Haapojärven uimarannan tilaan tulee muutoksia, ne korjataan miten mahdollista, korvataan ja hanke keskeytetään.

Vaikka yrityksellä on oikeus harjoittaa yritystoimintaa, pyydän huomioimaan että vaikutukset asukkaille tulee olemaan väistämättömät ja haitalliset - mahdollisesti jopa terveydelle.

Lisäksi taloudelliset haitat siitä että jos joudumme luultavasti muuttamaan pois sen vuoksi että tuotantoalue tulee, vaadimme sitten Neovan lunastamaan tila [redacted]

Pyydän myös huomioimaan elinkeino mielessä että tällöin pois muuttaa [redacted] monin tavoin pyrimme virkistämään kuntaa ja sen ihmisiä. Niinkuin koko Patrikan kylän väestörakenne on Ilomantsin nuorimpia. Tämä on hyvin vetovoimainen alue ollut (tähän asti).

[redacted]

[redacted]

[redacted] majoitustoimintaa johon myös tulee mahdollisesti taloudellista haittaa sillä rauhallisuus yksi myyntivaltti majoituksessa.

Toivomme että kyläläisten hätä kuullaan ja hanke kaadetaan.

Kaikki suohon ja luontoon liittyvät asiat huolestuttaa myös, mutta tiedän että niistä on tulossa laajoja kannanottoja jotka allekirjoitan myös.

18.4.2024 Ilomantsi

[redacted]

Patrikan Kylätoimikunta

Patrikkasuon turvetuotantoalue, Neova Oy, Ilomantsi

-Arvioitavien vaihtoehtojen määrä on liian vähäinen. Myös Patrikkasuon ennallistamisen ympäristövaikutukset tulisi selvittää yhtenä vaihtoehtona. Suon ennallistamisen pitäisi tänä päivänä olla itsestään selvä vaihtoehto.

-Ohjelmassa ei ole mainittu sitä tosiasiaa, että Patrikkasuo on poistettu Pohjois-Karjalan maakuntakaavasta (2040, 1. vaihe). Kaavasta tehty valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei koske Patrikkasuota, ja valittajan ollessa muu kuin maakuntaliitto, kumottuja turvevarausmerkintöjä ei korkein hallinto-oikeus enää käsittele.

- Valtion soiden ja turvemaiden kansallinen strategia ja valtioneuvoston periaatepäätös (2011-12) toimivat ohjeina soiden käytölle. Niiden mukaan luokan 2 soita saisi käyttää turvetuotantoon vain siinä tapauksessa, että seudullinen ojitusaste on riittävän alhainen (alle 75 %) eikä suolla ole erityisiä luontoarvoja. Ilomantsissa seudullinen ojitusaste on 78 % (Joensuun seutukunta), joten Neova ei noudata tältä osin valtion strategiaa. Ilomantsin kunnan osalta ojitusaste on 70 %, mutta Neova ei voi itse valita mieleistä lukua, vaan lukuna on käytettävä seudullista arvoa. Lisäksi Ilomantsin ojitamattomat suot sijaitsevat pääosin kaukana Patrikkasuosta, jopa yli 50 kilometrin päässä. Eteläisen Ilomantsin ojitusaste on lisäksi kartalta arvioituna huomattavasti kunnan keskiarvoa suurempi.

-Turpeennoston kokonaismäärä on ristiriitainen. Yhtäällä kerrotaan, että koko turvekerros hyödynnetään, kun taas toisaalla väitetään, että pohjalle jätetään 30 cm:n turvekerros happamoitumisen ehkäisemiseksi.

-Vesistövaikutukset on arvioitava huomattavasti esitettyä paremmin. Haapojärven tila on monilla mittareilla heikko myös YVA-ohjelmaluonnoksen perusteella. Vesi on hapanta, erittäin ruskeaa, rautapitoista, ja pohjan lähellä lähes hapetonta. Veden puskurointikyky on huono. Haapojärvi laskee suoraan Nietalahteen Haapovirtaa pitkin. Nietalahden (Niettaanselän) alueella on luonnonsuojelualueita. Järvi on myös rajajärvi, mikä saattaa aiheuttaa tarpeen informoida hankkeesta ja sen vaikutuksista myös Venäjää. Koko Nuorajärven alue kärsii runsaista metsäojituksista. Vaikka järvien ekologinen tila on arvioitu hyväksi/erinomaiseksi, on veden laatu hälyttävä monin paikoin. Humusta päätyy järviin aivan liikaa. Haapojärvi on pienehkö ja matalajärvi, jonka toipuminen humuskuormasta kestää pitkään. Mm. pohjaeläin/piilevänäytteet tulisi ottaa ja selvittää, kestääkö vesistö enää yhtään lisäkuormaa.

-Vesistövaikutusten seurannassa tulee huomioida, että samaan laskuojaan (Heinäpuroon) ja edelleen Haapojärveen laskee suuri määrä vettä ojitetuilta soilta. Näiden ojien happamuus, kiintoaine- ja ravinmäärä vaihtelee runsaasti riippuen esimerkiksi hakkuista ja maanmuokkauksesta. Alueen virtaavat vedet muodostavat monimutkaisen järjestelmän, jossa osat vaikuttavat toisiinsa.

Korkeuserot ovat niin pieniä, että vesien virtaussuunnat saattavat vaihtua. Miten seurantamittauksissa erotetaan turvetuotannon vesistöpäästöt? Otetaanko mittauksia riittävän monesta kohdasta Heinäpuuroa. Päästöt voivat esimerkiksi vähetä jonain vuonna metsäojitetuilta soilta ja johtaa virheellisiin johtopäätelmiin turvetuotannon päästökehityksestä.

-Petkeljärven kansallispuisto ja laajat Natura-alueet ovat alapuolisten vesien vaikutuspiirissä. Natura 2000-arviointi on syytä tehdä. Ohjelmassa annetaan vaikutelma, että vesistövaikutukset päättyisivät Heinäpuuroon.

-Kalojen elohopeapitoisuus on koko Koitajoen alueella tutkitusti varsin suuri. Haapojärven kaloista pitoisuutta ei ole määritetty. On selvää, että hanke lisää kiintoainekuormituksen myötä elohopean määrää Haapojärvessä ja alapuolisissa vesistöissä. Elohopeapitoisuuden seuranta vedestä on vaikeaa pienien pitoisuuksien vuoksi, mutta elohopea rikastuu ravintoketjussa. Siksi elohopeaselvitys ja mahdollinen seuranta on tehtävä petokaloista.

-YVA:ssa on arvioitava myös vaikutukset Haapojärven ja sen lähialueiden virkistyskäyttöön. Haapojärvellä on yli 20 kesämökkiä, ja kaavoitettu rantaosayleiskaavaan noin 50. Arviointiohjelman sivulla 31 väitetään virheellisesti, että Haapojärven rannalla sijaitisi vain muutama lomarakennus. Lähimmät kesämökit sijaitsevat huomattavasti lähempänä Heinäpuron laskukohtaa kuin ohjelmassa väitetään (yli kilometri).

-Kalastus, uiminen, marjastus, sienestys ja metsästys on alueella yleistä. Turvetuotanto saattaa estää kalastuksen ja uimisen Haapojärvellä veden laadun heikkenemisen myötä.

-Hanke uhkaa myös Patrikan kyläyhdistyksen suosittua hiekkarantaista uimarantaa (uimarantaa ei mainittu koko ohjelmassa). Kauniilla uimarannalla käydään vesitse ja maitse laajalta alueelta, ja myös Petkeljärven kansallispuiston alueelta.

-Heinäpurossa ja Haapojärvellä on nähty saukkoja viimeisen vuoden sisään. Allekirjoittanut on löytänyt Haapojärven jäältä saukon jälkiä ja nähnyt eläimiä jäällä. Saukko on direktiivilaji (IV liite), jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen olosuhteita ei saa heikentää. Vähintään tältä osin YVA-ohjelman liitteen direktiivilajiselvitys on virheellinen. Selvityksen tulisi kattaa koko vaikutusalue (ml. erityisesti Heinäpuuro ja Haapojärvi).

-Direktiivilajiselvityksen johtopäätöksissä todetaan, ettei Patrikkasuon hankealueella esiinny liitteen IVa lajeja. Tämäkään ei välttämättä pidä paikkaansa. Se, että lajeja ei ole havaittu, ei tarkoita, ettei niitä olisi.

-Pesimälintuselvityksen osalta hämmästyttää lintujen parimäärien vähättely. Jos on kyse alueella harvinaisista lajeista, on itsestään selvää, että parimäärät eivät ole suuria.

-Pintavalutuskentän toimintaa ei ole kuvattu tarpeeksi, eikä siinä ole riittävästi huomioitu alueen vedenpinnan vaihteluita. Pintavalutuskenttä toimii vain kesäaikaan, ja silloinkin tutkimusten mukaan poistaa vain 55–72 % kiintoainekuormasta

-Suon kuivatusjärjestelmän rakentamisen (kuntoonpanovaiheen) aikana syntyvät vesistöpäästöt on arvioitava. Miten rakentamisen aikaiset vesistöpäästöt voidaan estää? Miten varaudutaan mahdollisiin hankaliin sääoloihin?

-Mihin liete siirretään laskeutusaltaista niiden täyttyessä? Lähtee todella helposti veden mukana eteenpäin. Tähän toivoisi varsinaisessa selostuksessa konkretiaa, eli miten valvotaan, etteivät altaat ole jo täynnä, miten ja minne tyhjennetään, pääseekö koneella tyhjentämään myös märkänä kesänä jne.

-Vaikutukset alueen pohjavesiin tulee tutkia. Patrikan kylällä ja Haapojärven rannoilla on lukuisia talousvesikaivoja. Allekirjoittaneiden talousveden laadussa on ollut hajuongelmia silloin, kun Haapojärven vesi on ollut korkealla ja ruskeaa. Haapojärven tila vaikuttaa myös talousveteen. Hanke vaatii vesilain mukaisen luvan.

-Ohjelmassa mainitaan, että turpeenoston loputtua turpeen hajoaminen loppuu, koska turve on kaivettu pois. Kuitenkin toisaalla väitetään, että pohjalle jätetään turvekerros vesien happamoitumisen ehkäisemiseksi.

-On syytä epäillä, että 30 cm:n turvekerros ei riitä ehkäisemään vesien happamoitumista. Haapojärven ja Heinäpuron vesi on jo nykytilassa hapanta ja lisähappamoitumisen riski on poistettava. Esimerkiksi ojien kaivaminen kivennäismaahan asti aiheuttaa riskin lisähappamoitumisesta.

-Ylipäänsä Haapojärven tila vaatisi pikemminkin soiden ennallistamista kiintoainekuorman vähentämiseksi

-Kasvillisuusselvitys on varsin vajavainen. Kaikilla raportioijilla ei ole edes alan tutkintoa (fil. yo, sama koskee perhosselvitystä). Selvityksessä toistellaan, että Patrikkasuo on menettänyt luonnontilansa. Kuitenkin aiempien selvitysten mukaan suo kuuluu luonnontilaisuusluokkaan 2, ja kuuluu edelleen kuvauksen perusteella. Olisikin syytä selvittää, voisivatko Etelä-Suomessa erittäin uhanalaiset luontotyypit toipua suolla ennallistamisen myötä.

-Suotyyppien pinta-alatiedot puuttuvat

-Kasvillisuusselvityksessä viitteenä käytetty lajiGIS-tietokanta sisältää vain inventoidut ja tallennetut havainnot. Se ei tarkoita, että Patrikkasuon ja lähistön lajisto olisi kattavasti selvitetty. Direktiivilajiselvityksessä on käytetty laji.fi-portaalia, jota koskee sama ongelma. Mm. eläinlajien selvitys on varsin puutteellinen. Perusteellinen kartoitus vaatii enemmän käyntejä alueella pidemmällä aikavälillä ja eri vuodenaikoina.

-Kasvillisuusselvityksen lähteet ovat vanhoja ja osin kyseenalaisia. Esimerkiksi luontoselvitysohjeena on käytetty turveteollisuusliiton tekemään ohjetta, kun SYKE:n ohjekin olisi ollut saatavilla. Kasvukauden pituus perustuu vuoden 1999 lähdeoteeseen.

-Kasvillisuusselvityksen mukaan alueella on nopeasti kasvavaa puustoa. Tämä ei pidä paikkaansa. Ojitus on epäonnistunut, ja ojat ovat suurelta osin naveroita (eli vesi seisoo matalissa ojissa). Puusto on hyvin vaatimatonta. Suo on lähtenyt jo selvästi palautumaan ojituksesta. Siksikin ennallistamisen mahdollisuus tulisi selvittää.

-Heinäpuron kahden pienen suolammen muodostama kokonaisuus (Suuren Niinisyrjän pohjoispuolella) on jätetty huomiotta ohjelmassa.

-Pöly- ja meluhaittojen osalta ei ole huomioitu, että ympäröivät suojapuustoksi ajatellut metsät eivät ole Neovan omistuksessa. Suurimman osan metsistä omistaa Tornator Oy, joka avohakkaa metsiä

varsin nuorina. Toisin sanoen suojapuuston säilymiselle ei ole mitään takeita. Korkeasyrjän alueella on vastikään suoritettu laajoja hakkuita.

-Vastoin Neovan käsitystä, on arvioitava myös turpeen jatkokäytön ilmastovaikutukset. Suomi on luopumassa turpeen energiakäytöstä, ja aktiivihiihen valmistusprosessissa vain pieni osa turpeen ilmastopäästöistä sitoutuu aktiivihiiheen (ja sekin yleensä lyhyeksi aikaa). Osa prosessin lämpöenergiasta voidaan hyödyntää Ilomantsin taajaman kaukolämpöverkossa. Toisaalta lämmön tarve on hyvin rajallinen (n. 160 kiinteistöä). Kesällä lämmöntarve on mitätön. Mikäli aktiivihiihteestä laajennetaan, menee turpeen sisältämästä energiasta iso osa taivaan tuuliin, mikä ei ole Suomen eikä EU:n ilmastopolitiikan mukaista.

- Työllisyysvaikutuksien osalta olisi olennaista tietää paljonko Neova työllistää maakunnassa ja Ilomantsissa ja paljonko hankkeen työllisyysvaikutus olisi. Samoin olennainen tieto olisi se, että työllisyysvaikutukset ovat oleellisesti samat, vaikka käytettäisiin jo luonnontilansa menettäneitä ja vähemmän haittoja aiheuttavia soita.

-Mihin Patrikkasuon turpeen erinomainen sopivuus aktiivihiihen raaka-aineeksi perustuu? GTK:n selvityksen mukaan vain 42 % suon turpeesta soveltuu aktiivihiihen raaka-aineeksi. Mitä lopulle tehdään?

-Onko puun käyttäminen aktiivihiihelaitoksen raaka-aineena oikeasti mahdotonta? Millaisin muutoksin/kustannuksin sen käyttö olla mahdollista.

-Huoltovarmuudella ratsastaminen on kyseenalaista. Energiaturpeen käytön vähentäminen jatkuu muualla joka tapauksessa, eivätkä uudet kattilat sovellu välttämättä turpeelle. Lisäksi turpeen nosto on sääriippuvaista ja pitkäaikainen varastointi ongelmallista.

-Hankkeen sosiaalisia vaikutuksia arvioidessa tulisi huomioida jo sen valmisteluvaiheen aiheuttama stressi alueen asukkaille ja mökkiläisille. Ihmisillä on suuri huoli asuinmahdollisuuksistaan, vapaa-ajan harrastuksistaan ja kiinteistöjensä arvojen laskusta.

-Terveysvaikutuksissa pitäisi arvioida kalojen elohopeapitoisuuksien kasvu ja uinti- ja pesuvesien saannin vaikeutuminen.

- Epävarmuustekijöiden osalta YVA selostuksessa tulisi olla tarkkana, etteivät mielipiteet ja faktat mene sekaisin. Pitää pyrkiä poistamaan epävarmuustekijöitä, ei vain tunnistamaan niitä.

-Vahinkotilanteita eivät ole rankkasateet tai lumien sulamisvedet. Nämä on huomioitava vesiensuojelurakenteissa. Muuttuva ilmasto ja poikkeusolot on huomioitava.

Lausunto ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn yhteysviranomaiselle,
Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle Neova Oy:n tekemästä Patrikkasuon
turvetuotannon YVA-ohjelmasta

**Vastustamme Patrikan alueen kyläläisinä ja mökkiläisinä Patrikkasuon
käyttöönottoa turvetuotantoon ja pilaamalla elinympäristömme ja kylän
kehittämismahdollisuuksia!**

Patriikka on pieni kylä Ilomantsissa, kunnan palveluiden välittömässä
läheisyydessä. Alue on vetänyt puoleensa lapsiperheitä ja kylällä on
yhteisöllisyyttä ja aktiivisuutta. Patrikkasuolla ja hankkeen vesistöhaittojen
vaikutusalueella Heinäpurolla ja Haapojärvellä on lukuisia luonto- ja
virkistyskäyttöarvoja kyläläisille ja Haapojärven mökkiläisille.

Haluamme vaalia

- Haapojärven vesistöä
- kalastuksen jatkumista
- luontoarvoja
- Patrikkasuon luonnontilaisuutta
- alueen eläinten, lintujen ja kasvillisuuden monimuotoisuutta
- turvallista elinympäristöä
- hiljaisuutta ja rauhaa
- puhdasta pölytöntä ilmaa
- marjastusta suoalueella ja välittömässä ympäristössä
- metsästystä
- pohjavesialueita
- Patrikan kylän elinvoimaisuutta ja houkuttelevuutta
- elinkeinojen harjoittamista ja monipuolistamista jatkossakin

Vaadimme Neova Oyn tekävän (lisä)selvityksiä

Patrikan kylällä

- toiminnan vaikutus kaivovesiin ja kuka korvaa jos/kun pohjaveden taso laskee
ja kaivosta ei tule vettä tai vesi ei ole enää juomakelpoista
- turpeennoston pöly- ja meluhaittojen vaikutus Patrikan kylän viihtyvyydelle ja
miten haitat korvataan
- vaikutus pölyttäjiin (mm. kylällä on mehiläistarhoja ja hunajatuotantoa) ja
miten haitat korvataan

- raskasliikenteen kasvun vaikutus tiestöön ja aiheutuvien vaurioiden korjaaminen sekä vaikutus liikenneturvallisuuteen ja miten liikenneturvallisuutta parannetaan
- selvitys Patrikan kylän talojen ja tonttien arvon alenemisesta ja korvaamisesta

Patrikkasuolla ja sen lähistöllä

- selvitys marjasadoista, kyläläisten marjastuksesta alueella, toiminnan vaikutuksesta marjasatoihin ja miten marjasatojen menetykset korvataan kyläläisille
- selvitys suon riistakannoista (hirvi, jänis, kanalinnut), kyläläisten metsästyksistä alueella sekä toiminnan haitoista riistakannoille ja metsästysmahdollisuuksille sekä miten haitat korvataan
- selvitys suon muusta virkistyskäytöstä, toiminnan vaikutuksesta virkistyskäyttöön ja miten haitat korvataan
- selvitys hankkeen vaikutuksista uhanalaisiin, rauhoitettuihin muihin harvinaisiin kasveihin, lintuihin ja perhosiin sekä haittojen vähentämisestä

Heinäpurolla

- selvitys Heinäpuron merkityksestä kyläläisten virkistyskäytön kannalta ja hankkeen vaikutukset virkistyskäytölle mm. haitat puron ja rantojen luonnonarvoille ja myös kalastolle

Haapojärvellä

- Haapojärven kalastoselvitys: kalalajit, hankkeen vaikutukset kalastoon ja kalastukseen sekä haittojen korvaukset alueella kalastaville
- vaikutukset Läävästöpohjan uimarannalle ja sen virkistyskäytölle sekä haittojen korvaukset kylä- ja mökkiläisille
- vaikutukset Haapojärven mökkirannoille, mökkien virkistyskäytölle sekä haittojen korvaukset mökkiläisille
- selvitys Haapojärven mökkien ja tonttien arvon alenemisesta ja korvaamisesta

16.4.2024 Patrikassa

[REDACTED]

Mielipide YVA-ohjelmasta

Toteutuessaan turvetuotannon haitat lähialueille olisivat valtavat. Turvetuotantoalue olisi aivan Patrikan kylän tuntumassa vain muutaman sadan metrin päässä asutuksesta. Tuotanto aiheuttaisi korvaamatonta vahinkoa ekosysteemille, vesistöille, ilmastolle, alueen asukkaille ja mökkiläisille, kotieläimille ja yrittäjille. Turpeenosto happamoittaa ja tummentaa Haapojärveä ja sen alapuolisia vesiä, mistä on haittaa kaloille ja kalastukselle. Se tuhoaa suolla elävien lintujen, perhosten, kasvien ja muiden eliöiden elinympäristön. Hanke heikentäisi myös Ilomantsin luontomatkailun toimintaedellytyksiä.

Ilomantsin kunta haluaa panostaa matkailuun, mikä on yksi elinvoiman lähde, ja Ilomantsin kunta on ajanut luontoarvoja mm. somekampanjoillaan. Hankkeen suunnittelu on ristiriidassa luonto- ja kulttuurimatkailun edistämisen kanssa. Turveralli huonokuntoisella Runon ja Rajan tiellä tuskin hivelisi kunnan matkailuimagoa. Itse olen matkailu- ja kulttuuriyrittäjänä tästä suuntauksesta erittäin huolissani. Hiljaisuus ja luonnonrauha on tuonut alueelle useita nuoria perheitä myös asumaan. Noloa on, että Ilomantsin kunnan nuori someperhe, joka muutti tänne vastikään, asuu vain muutamien satojen metrien päässä suunnitellulta turvetuotantoalueelta. Julkisuudessa paljon esillä ollut Hattuvaarassa asuva ruotsalaisperhe oli muuttamassa kaivoksen ja maston pilaamalta luonnonläheiseltä tilaltaan Patrikkaan, mutta suunnitelmat muuttuivat, kun kuulivat hankkeesta. He sanovat, ettei heille ole enää paikkaa Ilomantsissa ja kuten tämä perhe, myös muita nuoria perheitä tulee muuttamaan pois, jos suunnitelmat toteutuvat. Siinä ei kaavaillut 9 työpaikkaa pysty korvaamaan potentiaalisesti useamman poismuuttavan perheen lukumäärää eikä muita menetettyjä mahdollisuuksia.

Emme todellakaan halua turve- ja kaivostoiminnan myötä profiloitua vain luonnonvarojen käyttöön, vaan edistää elinvoimaisuutta eettisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestäville tavoilla. Profiloituminen luonnonvarojen hyväksikäyttöön tuskin on luontomatkailijoille tai matkailulle ylipäänsä houkuttelevaa, puhumattakaan paikkakunnalle tulevalle muuttoliikkeelle – päinvastoin, muuttoliikettä tulee tapahtumaan kunnasta pois päin. Kiinteistöjen arvonmuutos on myös väistämätön – saako taloja enää myytyä, jos turvetuotantoalueen läheisyydestä halutaan lähteä?

Luontoarvoltaan arvokas Patrikkasuo

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri teki hallinto-oikeuteen valituksen maakuntakaavan turvetuotantoon varatuista luontoarvoltaan arvokkaista soista. Hallinto-oikeus päätti, että maakuntakaavasta ja turvetuotannosta on poistettava kuusi suota, joista yksi oli Patrikkasuo. Perusteena on soiden luonnontilaisuusluokitus 2 ja luontovaikutusten selvitysten riittämättömyys. Miten on mahdollista, että merkittävien luontoarvojensa ansiosta turvevarausalueista poistettu suo ei estä Neovan suunnitelmia?

Suosta noin puolet on lähes luonnontilassa. Kuten mainittu, Patrikkasuo kuuluu luonnontilaluokkaan 2. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan tämän luokan soilla luonnontilaa muuttava käyttö on mahdollista vain, jos suon yleinen luontoarvo on seudun ojitusasteen perusteella keskimääräistä alhaisempi eivätkä erityiset luontoarvot ole merkittäviä. Kuitenkin ojitusaste on selvästi keskiarvoa korkeampi ja suolla on paljon luontoarvoja.

Patrikkasuoella on ainakin viittä uhanalaista suotyyppiä. Patrikkasuolta on löytynyt uhanalaisia ja vaarantuneita kasveja kuten punakämmekkä, kaitakämmekkä, pikkukihokki, ruskopiirtoheinä, vaaleasara, sykeröpiippo, kelohurmejäkälä ja ryväsjäkälä. Alueella pesii uhanalaisia ja vaarantuneita lintulajeja. Suolla tavattuja lintulajeja ovat mm. riekko, teeri, metso, kurki, kapustarinta, töyhtöhyyppä, valkoviklo, pikkukuovi, taivaanvuohi, kalalokki, sepelkyyhky, käki, metsäkirvinen, peukaloinen, rautiainen, pensastasku, järripeippo ja pohjansirkku, liro, harmaapäätikka, sinisuohaukka ja palokärki.

Patrikkasuon tuotantoalueen kuivatusvedet tulataisiin johtamaan Heinäpuroa pitkin Haapojärvelle ja sieltä edelleen kohti Petkeljärven kansallispuistoa, mikä on luonnonsuojelualue. Heinäpuro on potentiaalinen rauhoitetun ja EU:n luontodirektiivin IV liitteen nojalla tiukasti suojellun saukon elinympäristö.

Patrikkasuon hanketta vastustavat tahot

Paikalliset ihmiset ovat kovin huolissaan tilanteesta. Kuulemistilaisuus veti salin täyteen ihmisiä, ja siellä kuultiin yleisöstä vain yksi turvetuotantoa puoltava puheenvuoro, kaikki muut puheenvuorot olivat suunnitelmia vastaan. Kaksi turvetuotantoa tiukasti vastustavaa puheenvuoroa sai spontaanit raikuvat aplodit.

Ilomantsin paikallislehdessä Pogostan Sanomissa oli pelkästään 18.4. neljä turvetuotantoa vastustavaa mielipidekirjoitusta
(<https://digilehti.punamustamedia.fi/titles/pogostansanomat/10712/publications/271/pages/18>).

Patrikkasuon turvetuotantohankkeesta on luovuttava -nimisessä adressissa on jo yli 500 nimeä eri puolilta Suomea.

Myös Ilomantsin kunta on erityisen huolestunut hankkeen vaikutuksista niin alueen asukkaiden kuin mökkiläistenkin ja vapaa-ajan asukkaiden elämään. Kunta myös muistuttaa, että suunnitellun turvetuotantoalueen läheisyydessä sijaitsee Petkeljärven kansallispuisto, muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettuja muinaisjäänneksiä sekä vaellusreittejä ja matkailuyrityksiä.

Suunnitelmia vastustaa myös Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri paikallisyhdistyksineen: "On nurinkurista, että näemme Pohjois-Karjalassa näin suuren hakemusten määrän turvetuotannon lisäämiseksi. Valtakunnallisesti turpeen käyttö on vähenemässä, mutta täällä jatketaan suoluonnon ja virtavesien tuhoamista, toteaa piirin puheenjohtaja ekologi Annamari Markkola. [...] Luonnonsuojelijat vaativatkin ettei Neovan uusille turvetuotantoalueille myönnetä ympäristölupia. Menneeseen maailmaan turvautumisen sijaan Neovan olisi syytä tutkia aktiivihillelle muita raaka-aineita kuin turve. Maakuntana Pohjois-Karjalan on syytä panostaa arvokkaan suoluontomme suojeluun ja ennallistamiseen. Ennallistaminen ja suojelu toisi maakuntaan myös elinvoimaa, kun voisimme panostaa luontomatkailuun sekä ennallistamisen tuomiin työpaikkoihin."

Vaihtoehtoja turpeelle on

Suomen ilmastopaneelin lausunnon mukaan turpeen energiakäyttö ei ole ilmastollisesti kestävää eikä kustannustehokasta energiantuotantoa, minkä takia turpeen energiakäytön tulee loppua. Ilmatieteen laitos toteaa lausunnossaan, että ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää sitä, että turpeen energiakäytöstä luovutaan Suomessa kokonaan. Myös Luontopaneeli katsoo, että tavoite turpeen energiakäytön lopettamiseksi on kannatettava luonnon monimuotoisuuden turvaamisen sekä ilmastopäästöjen hillitsemisen näkökulmista.

Voisiko Neova jo nykytrendin mukaisesti alkaa kartoittaa turpeelle muita vaihtoehtoja? Kun Ilomantsiin oltiin perustamassa tehdasta, Neovalta kerrottiin, että Ilomantsissakin siirrytään jossain vaiheessa muihin raaka-aineisiin kuin turve, eikä uusille turvevarauksille pitänyt olla tarvetta. Näin kertoi Vapon johtaja Tempakka Ilomantsin infotilaisuudessa. Sittenkin aktiivihilitehtaan vihkiäisissä Tempakka edelleen totesi puheessaan, että silloiset luvitetut suot riittävät tehtaan tarpeisiin. Mitä näille lupauksille matkan varrella kävi?

Neovalla voisi olla tulevaisuus aktiivihiihen valmistamiseen myös oikeasti uusiutuvista raaka-aineista. Mikäli Neova alkaisi tutkimaan vaihtoehtoja turpeelle, samat työpaikat Ilomantsissa säilyisivät, vain materiaali muuttuisi.

Raaka-aineena voidaan käyttää muitakin biomassoja kuten hamppua, kierrätyspuuta, pajua tai rakennusjätettä, vaikkapa sahanpurua. Puussa myös tuhkapitoisuus on pienempi kuin turpeessa. "Neova on sen verran iso firma, että se pystyy kyllä – halutessaan – muuttamaan prosesseja niin että aktiivihiihiltä voi tehdä muustakin kuin turpeesta", sanotaan osuvasti yhdessä somekommentissa. Esimerkiksi Oulussa on jo luovuttu turpeen käytöstä.

Ainakin seuraavat hankkeen vaikutukset tulee selvittää:

Tuoko suunniteltu hanke ylipäänsä alueelle riittävästi verrattuna siihen, mitä menetetään? Hanke toteutuessaan auttaisi osaltaan siinä, että muualla olisi puhdasta vettä mutta sillä hinnalla että pilaisi vedet paikallisesti täällä meillä. Onko tällainen toiminta eettistä ja ekologisesti kannattavaa?

Hankkeella luvataan 9 työpaikkaa, mutta olisivatko työpaikat kokoaikaisia ja koko 40 vuodeksi? Jäisivätkö verotulot kuitenkin Ilomantsiin?

Jos Patrikkasuosta voidaan hyödyntää 42 % aktiivihiihen tuotantoon, mikä on todellinen hyötysuhde?

Ympäristövaikutukset

Kun hankkeen myötä liikenne jo ennestään huonolla tiellä lisääntyisi, miten kävisi turvallisuuden lapsiperheiden, koirien ulkoiluttajien, pyöräilijöiden ja autoilijoiden kannalta varsinkin talviaikaan? Tie on myös suosittu matkailureitti. Tiestövauriot ovat tiellä jo ennestään olemassa; mitä se tulisi olemaan rekkarallin alettua? Miten tämä vaikuttaisi tuota tietä autolla ajaviin matkailijoihin? Miten rekkaralli vaikuttaa keskustan tuntumassa?

Miten paljon pakokaasujen määrä lisääntyisi?

Minkälaiset olisivat melu- ja pölyhaitat; kuinka pitkälle melu kantautuu? Miten pitkälle turvesuon pöly kulkee tuulen mukana? Syntykö läheisten rakennusten rakenteisiin haittoja?

Tehtaan takia Ilomantsin keskustassakin havaittiin pölyhaittoja; tehtaan vieressä olevan ison koulurakennuksen suodattimista löytyi turvepölyä, ja tehdas oli yksi syy koulun sisäilmaongelmiin. Koulun sisäilma meni niin huonoksi, että koulu suljettiin, tullaan purkamaan ja Ilomantsiin rakennettiin viidellä miljoonalla väliaikainen viipalekoulu. Tuleeko jatkossa haittoja olemaan lisää keskustan alueella?

Myös hajuhaittoja on keskustan alueella esiintynyt. Kuinka paljon hajuhaittoja tulee?

Mikä olisi vaikutus ilmanlaatuun? Millaiset olisivat ilmastovaikutukset? Virallisesti Neova perustelee uusien turvetuotantoalueiden avaamista aktiivihiihlaitoksen tarvitsemien raaka-aineiden tarpeella ja että turvetta käytetään aktiivihiihen tuotantoon, mutta laitos on hyötysuhteeltaan kyseenalainen,

koska suurin osa – 85-90 % – turpeen energiasta muuttuu lämmöksi ja vain 10-15 % menee aktiivihiileen. Tällainen lämmöntuotanto on ilmastolle erittäin haitallista, ja siitä ollaan luopumassa Suomessa. Millaisia ilmastopäästöjä tämän lisäksi syntyy suolla kuivatuksen myötä? Mihin hukkalämpö menee?

Vapo on tuomittu ympäristölain rikkomisesta ja Neovalla on tehty toimia voimassa olevan kaavan vastaisesti. Miten taataan, että Patrikkasuon kohdalla toimitaan paremmin? Yksikään kaivoshakijakaan ei ole omaa toimintaansa haukkunut, mutta miten on lupien myöntämisen jälkeen käynyt?

Mitkä olisivat vaikutukset Patrikan kylään asuinympäristönä? Entä uimarantaan sekä Haapojärven ja Nietalahden mökkiläisten elämään? Mitkä olisivat maisemalliset vaikutukset?

Mitkä olisivat vaikutukset marjastukseen?

Vesistö on yhteydessä Petkeljärven kansallispuistoon, mikä on luonnonsuojelualuetta. Mitkä vaikutukset kansallispuistoon olisi?

Vesistövaikutukset

Mikä tulisi olemaan vesistökuormitus? Mitkä tarkalleen ovat vaikutukset vesistöjen tilaan ja vesiekosysteemeihin? Vesistöjen ekologista tilaa ei saa heikentää!

Vesien jälkihoidon turveala on tehnyt huonosti. Miten taataan, että niin ei käy tällä kertaa? Miten hanke vaikuttaa Haapojärven ja Nietaselän mökkiläisten järven tilaan? Haapojärven rannoilla on kymmeniä kesämökkejä. Haapojärven vesi on jo kärsinyt runsaista metsäojituksista, ja turvetuotannon aloittaminen lisäisi sekä Haapojärven että sen alapuolisten vesien kuormitusta entisestään.

Turvetuotanto lisäisi myös elohopean määrää, mitä on petokaloissa jo tällä hetkellä runsaasti. Miten tämä estetään?

Mikä vaikutus hankkeella olisi kalakantoihin? Miten kalastوسelvitys aiotaan tehdä?

Haapojärvellä sijaitsee yksi Ilomantsin kauneimmista uimarannoista, monien mukaan kaunein. Uimaranta olisi yksi ensimmäisistä rannoista, minne turvetuotantoalueen kiintoainekuorma tulisi. Miten uimaranta saadaan pysymään sellaisena, kuin se nyt on?

Miten tämä vaikuttaisi kaivoihin ja juoma- ja käyttöveden laatuun? Onko vaarana asukkaiden kaivojen kuivuminen ja veden laadun heikkeneminen?

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

Mitkä olisivat vaikutukset marjasadoille, kasvillisuudelle, eläimistölle ja luontotyypeille? Mitkä olisivat vaikutukset suolla eläviin lintuihin ja niiden elinympäristöön? Entä perhosiin? Mitkä ovat vaikutukset kasveihin ja uhanalaisiin kasveihin? Entä muihin eliöihin?

Mitkä olisivat vaikutukset suon luontoarvolle? Millä korvataan luontoarvojen menetys?

Luonnontilaisia soita on jäljellä hyvin vähän. Patrikkasuo on yksi näistä. Miksi se halutaan tuhota?

Vaikutukset ihmisiin ja kuntaan

Miten taataan mökkiläisten oikeus Haapojärven virkistyskäyttöön, kalastukseen ja luonnosta nauttimiseen alueella? Mitkä olisivat vaikutukset alueen virkistyskäyttöön yleisestikin? Miten vaikutukset näkyisivät Nietaselällä, Valkiajärvellä ja Petkeljärvellä sekä kansallispuiston ja lukuisten suojelualueiden alueella?

Mitkä olisivat vaikutukset luonnossa liikkujille ja matkailijoille? Mitkä olisivat vaikutukset luontomatkailun edellytyksiin? Entä vaikutukset matkailun lisäksi muihin elinkeinoihin ja Patrikan kylän ja lähialueiden yrittäjien toimintaan?

Entä mitkä ovat pitkän aikavälin vaikutukset alueelle?

Patrikassa on kulttuuriperintöä tiloilla useita sukupolvia taaksepäin. Miten jälkipolvet? Miten tämä tulisi vaikuttamaan heihin?

Mitä sosiaalisia vaikutuksia hankkeella olisi? Mitä vaikutuksia olisi Patrikan kylän asukkaiden elämään? Entä koko Ilomantsin ja jopa Pohjois-Karjalan asukkaiden elämään?

Mitkä olisivat vaikutukset alueen ja kunnan imagoon? Miten Ilomantsi ja koko Pohjois-Karjala tämän jälkeen profiloituu?

Tuleeko asuntojen ja loma-asuntojen arvo romahtamaan? Millä sen saa estettyä?

Mikä olisi vaikutus muuttoa Ilomantsiin harkitseville? Jos hanke toteutuessaan toisi joitakin työpaikkoja, mikä olisi sen vastakohtana antityöllistävä vaikutus, jos kylän työikäiset ajetaankin alueelta muualle?

Toisiko paikallisille töitä turvetuotannon sijasta jo ojitettujen soiden ennallistaminen?

Kommentteja somekeskusteluista ja mielipidekirjoituksista

Asia on saanut paljon some- ja medianäkyvyyttä. Olen koonnut kommentteja somekeskusteluista ja mielipidekirjoituksista, jotka kuvastavat ihmisten näkökantoja, joita syvästi toivon otettavan huomioon. Tässä on vain pintaraapaisu kaikista keskusteluista; keskustelua on käyty erittäin vilkkaasti.

”Hamppu on loistava raaka-aine biohiillelle. Ja menestyy vaaramaisemissa hyvin. Hiilen sidonnassa hampuppelto on ylivoimainen. Luonnontilaiset suot pitää jättää rauhaan. Luulisi löytyvän riittävästi epäonnistuneita metsitettyjä ja ojitettuja suoalueita tehtaan nieluihin. Tuo Hemka olisi varmasti kiinnostunut biohiiliyhteistyöstä. Ja käsittääkseni hampusta syntyy parasta biohiiltä ja esimerkiksi ilmanpuhdistimissa ja vedenpuhdistuksessa hamppubiohiili on tulevaisuutta. Paras brändi alalla. Soiden kustannuksella ei biohiiltä tulisi tehdä.”

”Turvetuotanto ei montaa työpaikkaa tuo, voitot valuvat muualle ja paska jää tänne.”

”Eteenpäin voi myös katsoa hieman eri tähtäimillä: joko muutaman vuoden päähän, kun turvetuotanto työllistää kourallisen ihmisiä ja tuo vähäksi aikaa niitä investointeja, tai sitten vielä pikkasen pidemmälle kaikki turveteollisuuden vaikutukset huomioiden. Muutin Ilomantsiin nimenomaan sen takia, että täällä on vielä suota ja metsää, joilla on muutakin kuin rahallista arvoa, mutta omaa luontoaan arvostavaksi paikaksi tätä ei ikävä kyllä voi kehua.”

“Laitetaan loppu tälle fossiiliselle touhulle. Luonto- ja ruokamatkailu kunniaan luonnon ja ruoan tuhoamisen sijaan.”

“On pöyristyttävää, että Neova on päättänyt aloittaa uusien turvetuotantoalueiden luvittamisen kaikkein luonnontilaisimmilta soiltaan, jotka eivät kuulu edes maakuntakaavan turvevarauksiin, ja toimii valtionyhtiönä valtion suostrategian ja suositusten vastaisesti.”

“Soilla ja metsillä on myös muuta arvoa kuin tuottaa pörssiyhtiön osakkeenomistajille osinkoja.”

“Olkaamme vastuullisia tulevia sukupolvia kohtaan ja käytetään korvaavia materiaaleja aktiivihiilen tuotantoon, kun se on täysin mahdollista ja kehitetään niitä lisää.”

“Pitää löytää muita raaka-ainelähteitä biohiilelle kuin luonnontilaiset suot! Patrikkasuosta tehty biohiili olisi Neovalle huonointa mahdollista julkisuuskuvaa. Se olisi vahinko, sillä biohiili kestävästi tuotettuna on todellinen ympäristötuote.”

“Eikö Suomen vesistöjä ole tuhottu jo tarpeeksi ojittamalla ja kuivattamalla soita? Milloin laillisuuden verhoon kääritty ympäristön raiskaaminen loppuu? Aikooko tämä päättäjäsukupolvi jättää jälkeläisilleen mitään muuta, kuin nollia ja ykkösiä bittiavaruudessa ympäristön ja biodiversiteetin kustannuksella?”

“Patrikkasuon turvetuotannosta on luovuttava. Hankkeesta ei kärsisi vain alueen moninainen, elinvoimainen luonto sekä puhtaat vesistöt, joihin on tarkoitus jätevedet laskea pilaamaan kirkkaat ja kalaiset vedet. Hankkeesta kärsisi viime vuosina uutta verta alueelle muuttaneista lapsiperheistä saanut Patrikan kyläyhteisö. Haittana olisi maiseman pilaamisen lisäksi aiheutuneet ääni-, haju- ja pölyhaitat, joille edes halutessaan alueelle hanketta suunnitteleva taho ei mitään voisi tehdä. Vanhat tiet alueella ovat jo nyt kamalassa kunnossa, saati sitten jos hankkeen myötä rekkaralli alueella alkaa. Patrikasta on pakko ajaa kylälle kauppaan ja autot ovat jo nyt kovilla. Ilomantsilaisen eivät ole valmiita luovuttamaan luonnontilaista suota lisää raikattavaksi. Sanomme tiukasti EI!”

“Luontoa ei voi rahalla korvata.”

“Liian monta vesistöä on jo tuhottu tästä kylästä vuosien saatossa. Työtä turve on tietysti tuonut, mutta hinta vesistöille on ollut aika kova.”

“Tuskinpa luvutut työpaikat tulevat toteutumaan saati verot Ilomantsiin. Tällaiset yritykset luultavasti jättävät p****n jälkeensä ja isompi hintalappu tulee kun tulos. Niin lyhytnäköistä toimintaa ja ei ymmärrystä puhtaan luonnon arvolle.”

“Eihän yksikään kaivosyhtiö koskaan etukäteen ole myöntänyt, että laskeutumia tai muita ympäristötuhoja tulisi. Silti niitä vain kummasti useinkin tulee.”

“Jos ne lupaa 9 kokoaikaista työpaikkaa niin todennäköisesti toteutuu korkeintaan 3. Kauniit on aina lupaukset mutta harvoin niitä lunastetaan. Eikä muutama työpaikka kyllä korvaa pilattuja vesistöjä ja sotkettua luontoa... 🙄”

“Ilomantsiin on saatu hyvät laajakaistayhteydet, jotka mahdollistavat etätöy mainiosti. Vetovoimana Ilomantsiin muuttamiseen ei taatusti ole aukireivityt suot vaan luonto, puhtaus ja hiljaisuus. Ilomantsin kunta haluaa olla myös matkailukunta. Mikä houkuttelee matkailijoita Ilomantsiin? Ei ainakaan ne aukireivityt suot. Matkailu on Ilomantsissa merkittävä elinkeino. Ilomantsin maine alkaa olla jo koko Suomessa pilattu luontovastaisena kuntana. Ei pilata sitä enää enempää.”

“Näin syntyperäisenä ilomantsilaisena olen huolissani, miten kuntapäättäjät haluavat kehittää Ilomantsia tulevaisuuteen. Haluammeko olla pelkkä raaka-ainereservaatti, jolloin raaka-aineiden hyödyntäminen ajaa kaiken muun edelle, vai haluammeko luoda sellaisen brändin, että tänne halutaan uusia asukkaita, myös perheellisiä, joiden toiveita asuinympäristön viihtyvyyden säilyttämiseksi halutaan kuunnella. Mielestäni Ilomantsin pitäisi panostaa voimallisemmin rikkaan kulttuuriperinnön ja luonnonsuojelun vaalimiseen sekä vastuulliseen luonnonvarojen hyödyntämiseen, jotta tänne jo muuttaneet uudet asukkaat tuntisivat olonsa niin viihtyisäksi, että he ovat valmiita suosittelemaan tänne muuttoa muillekin. Väestökato pitäisi saada pikimmiten pysäytettyä, ja se ei onnistu, ellei tänne muutto lisäännä eli Ilomantsin vetovoima parane. Suomeksi sanottuna Patrikkasuon avaaminen turvetuotannolle vie Ilomantsia yhä syvemmälle suohon.”

Vetoamus

Patrikassa asuu tänne kauempaa muuttaneita lapsiperheitä luonnon ja rauhan sekä omavaraisuuden ja omannäköisen elämän perässä. Lähes puolet Patrikan kylän asukkaista on lapsia, sieltä löytyy yrittäjiä, pienimuotoista majoitustoimintaa, mehiläistarhoja, kotieläimiä, marjamaastoa, lakkapaikkoja, kaunista luontoa, juurikin sitä, mitä myös kesäasukkaat läheisellä Haapojärvellä arvostavat ja mitä turistit haluavat nähdä. Toteutuessaan Ilomantsin houkuttelevuus ja vetovoimaisuus kärsisi. Tänne on muutettu juuri puhtaan ja kauniin luonnon takia, mutta jos luonto tuhotaan, on valttikortit vähissä Ilomantsin tulevaisuuden suhteen.

Vetoan, että Patrikkasuo jätetään rauhaan luonnontilaiseen muotoonsa. Nyt on uhkana ison alueen ottaminen jälleen ihmisten tarpeisiin ja liikevoittoa tuomaan isolle yhtiölle. Meidän sukupolvemme ei pidä sallia enää raaka-aineiden maksimaalista käyttöä ja luonnonvarojen ryöstämistä. Toivonkin, että luontoarvot säilyisivät myös tuleville sukupolville, ja että niitä tulevia sukupolvia Patrikkaan ja lähialueille vielä pystyy jäämään, eikä käy niin, että Patrikan kylä tyhjenee asukkaista Neovan suunnitelmien toteutuessa ja vaikuttaa meihin muihinkin Ilomantsissa asuviin ihmisiin negatiivisesti.

**Mielipide ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn Patrikkasuo turvetuotantoalue,
Neova Oy, Ilomantsi
23.4.2024**

Tässä mielipiteessä esitämme, että Neova Oy:n Patrikkasuo YVA-menettely on puutteellinen eikä Patrikkasuo tapausta edes pitäisi käsitellä erillisenä vaan osana turpeen uudistuotannon kasvattamiseen tähtäävää ympäristön kannalta ongelmallista kokonaisuutta. Neovan strategiset suunnitelmat uusista turvetuotantoalueista ovat käsiteltävää hanketta laajemmat (Neova Oy konsernitilinpäätös 2023, Vapo Terra: Energiaturve).

Esitämme YVA-menettelyn keskeiset puutteet suhteessa laajempaan politiikkakehykseen, haittojen arvioinnin puutteet, keskeiset huomioitavat sääntelyt, puutteet arvioissa suoekosysteemeihin ja vesistöihin kohdistuvista vaikutuksista, Pohjois-Karjalan biosfäärialueen kontekstin huomiotta jättämisen, selvittämättömät riskit uuden turvetuotantoalueen perustamisessa, puutteellisen suunnittelun ja resursoinnin alueen jälkitoimissa, sekä laajojen koko maakuntaa koskevien taloudellisten vaikutusten puutteellisen arvioinnin.

Vaadimme YVA menettelyn puitteissa seuraavat lisäselvitykset, joita perustelemme lausunnossa yksityiskohtain:

1. Vesistövaikutusten yksityiskohtainen selvitys: hankekuvaus, jossa esitetään, miten vesistön hyvää tilaa tai sen saavuttamista ei vaaranneta, huomioiden mm. alla kuvattu ekologiseen tilaan vaikuttava värimuutokset ja humuspitoisuus (vesipuitedirektiivi).
2. Taloudellinen tarkastelu hankkeen hyödyistä suhteessa hankkeen haittoihin (ympäristönsuojelulainsäädäntö ja CSRD-direktiivi)
3. Riskiarviointi sisältäen kustannus- ja vastuusuunnitelmat riskien toteutuessa (CSRD-direktiivi)
4. Kiristyvän vastuullisuusraportoinnin vaikutukset aktiivihiihen tuotantoon ja tuotantomateriaalin hankintaan hankkeen suunnittelun keston huomioiden (CSRD-direktiivi)
5. Suon luonto- ja virkistysarvioiden kattava selvitys (hallinto-oikeuden päätös)
6. Entistämissuunnitelma ja kustannusarvio (CSRD-direktiivi)
7. Kasvihuonekaasutase tuotannon elinkaari huomioiden sisältäen kaikki päästöihin vaikuttavat kaasut (hiilineutraaliustavoite)
8. Kalaston kattava selvitys laskualueella (luonnon monimuotoisuustavoite)

1 YVA-menettelyn yleiset puutteet

Meneillään olevaa YVA-menettelyn arviointiohjelmaa johtaa tilaustutkimuksilla Neova Oy, joka on valtionomisteinen (50,1%) yhtiö. Kyseisen menetelmän etu on mahdollisuus hyödyntää hankkeesta potentiaalisesti hyötyvän yhtiön varallisuutta ympäristöselvityksen laatimisessa, mutta luonnollisesti tilanteessa voidaan nähdä myös ongelmia kuten viimeaikaisen lainsäädännön ja tutkimuksen huomiotta jättäminen. Seuraavassa kerromme yleisesti arviointiohjelman puutteista julkisesti esitetyn materiaalin sekä YVA-menettelyn puitteissa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ensimmäisessä vaiheessa Neova Oy on esittänyt puutteellisia ja keskeneräisiä selvityksiä. Lisäksi osa keskeisistä selvityksistä on jätetty tekemättä kokonaan, joten näitä ei ole mahdollista kriittisesti tarkastella. Ei myöskään ole näyttöä, että tärkeitä ympäristön, vesistön ja luontoarvojen tilaan vaikuttavia selvityksiä suunniteltaisiin tehtävän hankesuunnittelun seuraavissa vaiheissa. Nähtävillä olevan YVA-menettelyn asiakirjoissa ei esitetä hankkeelle vaihtoehtoja. Ainoat vaihtoehdot ovat ns. nollavaihtoehto sekä eri rakentamisen vaihtoehdot. Hakija ei ole selvittänyt esimerkiksi mahdollisuuksia hankkia tarvittavan laatuista turvetta olemassa olevilta turvetuotantoalueilta, mikä vähentäisi ilmastokuormaa ja ympäristöhaittoja merkittävästi (Maaseudun Tulevaisuus, 13.3.2023).

Myöskään aktiivihiihden muut tuotantotavat ja niissä tapahtuva kehitystyö ei tule vaihtoehtoisia ilmi (Neova, 7.9.2021). Mikäli näitä kehitystoimia ei uudishankkeissa vakavasti esitellä, ei voida ajatella, että yhtiöllä on todellista halua kehittää luonnonvarojen uusiutumisen, tai ympäristön ja vesistön kannalta positiivisempia ratkaisuja aktiivihiihden tuotannolle. Lupaa haetaan pitkälle aikavälille (30–40 vuotta), eikä hankesuunnitelmassa voida sivuuttaa kehitystoimien potentiaalia kyseisellä aikavälillä.

Turvetuotannon päästöt koko toiminnan elinkaaren aikana, suosta vapautuvat kiintoaine-, kasvihuonekaasu- ja ravinnepäästöt ja erityisesti turpeen käsittelyn kuten polton päästöt sekä riskianalyysit hiilidioksidipäästöistä on jätetty kokonaan arvioinnin ulkopuolelle. Aktiivihiihtotuotannon ekologisuutta elinkaarinäkökulmasta ei ole arvioitu eikä esitetty, tuotannon tarpeita on perusteltu pelkästään lopputuotteen ekologisuuden valossa ja potentiaalisten vientituotteiden toivossa (Yang et al., 2020; Lyon & Maxwell, 2015).

Taloudelliset näkökulmat ympäristölle haitallisesta turvetuotannosta on samoin jätetty tekemättä tai esittämättä: Päästöverotuksen kiristyminen ja aktiivihiihden markkinahinnan odotukset (Sitra, 23.6.2020) ovat keskeisiä arvioitavia tekijöitä koko liiketoimintamallin kestävyys tarkastelussa (Almutairi & Elhedhili, 2014; Boons ym., 2013). Taloudellisesti riskialtis toiminta aiheuttaa riskejä myös ympäristölle, jos taloudellisia edellytyksiä hoitaa ympäristövelvoitteita koko liiketoiminnan elinkaaren aikana ei ole. Liiketoiminnan ekologisuutta ei kuulu tarkastella vain lopputuotteen vetoamalla vaan ottaen huomioon myös tuotannosta aiheutuvat ympäristövaikutukset, jotka tässä tapauksessa sisältävät turpeennoston haittojen lisäksi muun muassa turpeen käsittelystä ja prosessoinnista aiheutuvat päästöt, logistiikan päästöt sekä lopputuotteen logistiikan ja pakkauksen vaatimat materiaalit ja toimitusketjut.

Turvetuotannon kohdalla toiminnan elinkaari on todettu ympäristön kannalta kestävämmäksi ja toimia turvetuotannon vähentämiseksi on tehty toimenpiteitä laajasti myös Suomessa (70 milj. euron tukipaketti, tarkemmin alla). Turpeen polton hiilidioksidipäästöt ovat korkeammat kuin kivihiilellä (Turveinfo) ja ne ovat muodostaneet merkittävän osan Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Esimerkiksi Ruotsissa turvetuotantoon uusia alueita ei luviteta (Luontopaneeli, 2021). On myös olemassa kansainvälisiä esimerkkejä, miten turvesoita voidaan hyödyntää esimerkiksi hiilinieluina ja päästökaupan kompensationsa (Luontopaneeli, 2021; Sitra, 23.6.2020).

Elinkaarinäkökulmasta ja jo YVA-prosessin alussa sosiaaliset näkökulmat on selvitetty huolimattomasti eikä laajempia taloudellisia vaikutuksia sosiaalisesta näkökulmasta ole huomioitu lainkaan. Tärkeintä lienee vertailu toiminnasta aiheutuvien haittojen suhteesta tavoiteltuihin hyötyihin. Haittoja tulee tarkastella paitsi paikallisesti ja alueellisesti, myös koko Neovan strategisen tavoitteen huomioon ottaen ja katoavasta monimuotoisuudesta ja ilmastonmuutoksesta saatavilla olevan tutkimustiedon valossa ja Suomen kansainvälisiä sitoumuksia vasten (Valtioneuvosto, 2022; Ympäristöministeriö d).

Turpeen käyttöä on säädelty Euroopan Unionin tasolla ja kansallisesti erilaisin mekanismein samoin kuin muiden saastuttavien polttoaineiden käyttöä. Neovan selvitykset antavat ymmärtää, että uusia turvesoita tarvitaan nimenomaan aktiivihiilen tuottamiseksi. On huomioitava, että yhtiön itsensä ilmoittamana tuotantoprosessissa jopa 80 % käytetään energiaksi ja tuotantoprosessista erilaisten arvioiden mukaan vain 10-25 % on hyödynnettävissä aktiivihiilen tuotantoon. Voidaan hyvin perustellusti kysyä, onko aktiivihiili tuotannon pää- vai sivuvirta. Toisin sanoin: YVA menettelyn kuulemistilaisuudessa (26.3.2024) varatoimitusjohtaja Tykkyläinen (Neova) puolusti aktiivihiilituotannon investointia antamalla esimerkkilaskelman investoinnista olemassa olevan lämpövoimalan uusimiseksi. Onko hankkeessa siis kyse lämpövoimalan uudistamisesta vai aktiivihiilituotannosta?

2 Vaikutukset suoekosysteemiin sisältäen vesistö- ja kalastovaikutukset

Vesistövaikutukset, jotka ovat yksi merkittävimmistä paikallisista ja laajasti vesistöihin aiheutuvista haitoista turvetuotannossa, on suurilta osin jätetty käsittelemättä. Vaikutuksen alaisen vesistön tilaa on hankkeen valmistelussa lähdetty muutamien mittauksin selvittämään ja tilan on todettu heikenneen viime mittauksiin verrattuna. On huomioitava, että vesipuitedirektiivissä viitataan myös vesistön hyvän tilan saavuttamisen vaarantamiseen, joka tarkoittaa siis sitä, ettei osoitettu tilan heikkeneminen oikeuta lisäkuormituksen suunnittelua. Ojittamattomia suoalueita ei tulisi ottaa turvetuotannon käyttöön. Patrikkasuo kuuluu luonnontilaluokaltaan luokkaan 2, joka tarkoittaa osittain ojittamatonta suota.

Hankkeessa ei ole esitetty esimerkiksi veden virtaussuuntia, ja lähialueen Natura-aluetta, Kansallispuiston aluetta, sekä yksityisiä rantojen suojelualueita vaan ne on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. On kuitenkin hyvin todennäköistä, että hankkeella on vaikutusta myös näiden vesistöjen vedenlaatuun ja ekologiseen tilaan alustavien GTK:n tekemien kairauksienkin puitteissa. Myös valuma-alueen simulaatiossa (s. 47) on valuma-alueen vaikutusala ylettyvä Natura-alueelle (mm. Särkkäjärven eteläpääty), joka tietysti vaikuttaa koko alueen kuivumiseen. Kuivumisella voidaan nähdä olevan vaikutuksia myös lähialueen muuhun ekosysteemiin, kuten esimerkiksi metsiin, jotka jo tälläkin hetkellä kärsivät kuivuudesta (Helsingin Sanomat, 17.4.2024).

Hallinto-oikeus kumosi valituksenalaisen Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 1. vaiheen siltä osin kuin siinä on osoitettu seuraavat turvetuotantoon soveltuvat alueet (tu): Kuuksensuo (Ilomantsi), Niemissuo (Ilomantsi), **Patrikkasuo-Ruostesuo1 (Ilomantsi)**, Petronrimpi (Joensuu/Ilomantsi), Petäikönsuo (Tohmajärvi) ja Tavarasuo-Sikosuo (Ilomantsi). Kaikkien

soiden luonnontilaluokitus vaatii hankkeiden erityistarkastelua erityisesti suoekosysteemin ja vesistövaikutusten osalta (Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös, 20.9.2023). Esitetty suunnitelma ei vastaa esitetyssä laajuudessaan hallinto-oikeuden esittämää vaatimusta, lisäksi luontoarvoja on joko vähätelty tai niitä ei ole tarpeellisella tarkkuudella selvitetty.

Viittaamme myös muissa lausunnoissa mainittuihin laajoihin luontoarvovaikutuksiin alueella. Voidaan yksiselitteisesti todeta, että luontoarvokysymykset on selvitetty YVA:ssa huolimattomasti. Turvetuotanto vaikuttaa haitallisesti rajattua aluettaan laajemmalle, useisiin suoluontotyypppeihin ja vesistöihin alueellisesti ja paikallisesti. Toiminta-alueen suoluonto häviää peruuttamattomasti. Patrikkasuon kaltaiset aapasuot on määritelty Euroopan unionin luontodirektiivissä ”erityisen tärkeiksi luontotyypeiksi”, joiden suojaamisella edistetään luonnon monimuotoisuutta (Metsähallitus).

Vesistövaikutusten osalta on tyydytty arvailemaan Haapojärven tilaa, vaikka turvetuotannon päästöt vaikuttaisivat koko Koitajoen-Koitereen-Alakoitajoen-Pielisjoen-Pyhäselän tilaan. Lyhyiden viipymien vuoksi suurimmat vaikutukset kohdistuisivat Koitajoen virtavesieliöstöön, Nuorajärveen ja Koitereeseen. Haapojärvi on liian pieni, että siitä tehtäisiin VPD:n mukaista seurantaa. Järven tiivis seuranta ja sen ekologisen tilan säilyttäminen hyvänä tulisi sisällyttää ympäristöluvan ehtoihin. On huomattava, että koko Koitajoen reitti on voinut jo aiemman kuormituksen myötä tummentua alkuperäisestä, eikä sen vesistötyyppi välttämättä vastaa oikeaa luontaista tyyppiä. On myös mahdollista, että lisätummentumisen myötä joitakin reitin vesiä jouduttaisiin tyypittelemään uudestaan niin, että ekologinen luokittelu menettäisi hyvän tilan luokittelun.

Ekologisen tilan luokittelussa veden väri tai humuspitoisuus eivät ole laatutekijöitä, mikä on merkittävä puute koko vesientilan seurantajärjestelmässä (Albrecht ym., 2023). Kuitenkin tummumisella on valtavia ekologisia ja virkistyskäyttöön kohdistuvia vaikutuksia ja uusi orgaaninen tummentava kuormitus uhkasi koko reitin virkistyskäyttöä aina Pyhäselälle asti. Orgaaninen kuormitus vaikuttaa negatiivisesti myös pohjaeläinten ja jokikalajojen rasvahappokoostumukseen (Kesti ym., 2024).

YVA-suunnitelman kalastoa ja kalastusta koskeva osuus on erittäin heikkotasoinen ja tarkoituksenhakuisesti kirjoitettu. Osuus perustuu koekalastusrekistereihin ja arvailuihin, vaikka alueen kalastuksesta olisi saatavilla kalatalousalueen, Luonnonvarakeskuksen ja ELY-keskuksen kautta kattavaa tietoa. Alueen järvet ovat tummavetisyydestään huolimatta hyvässä tai erinomaisessa tilassa ja järvien kokoon nähden kaupallisen kalastuksen määrä alueella on erittäin merkittävää. Myös suunnitelmassa mainitut muikku, made ja siika ovat hyvin herkkiä happea kuluttavalle ja vettä tummentavalle turvetuotannon kuormitukselle, ja riski erittäin haitallisille kalastovaikutuksille on ilmeinen. Turvetuotannon aiheuttama kiintoainekuormitus vaikeuttaa suoraan myös kalastusta limoittamalla pyydyksiä ja heikentämällä niiden pyyntitehoa. Myös vapaa-ajankalastus on alueella runsasta, eikä sen määrää ole edes pyritty arvioimaan. Järvien lyhyen viipymän vuoksi uuden turvetuotannon kiintoainevaikutus ulottuisi Koitajokeen asti ja uhkasi uhanalaisen vaeltavan planktonsiian (Haakana & Huuskonen, 2012; Huuskonen ym., 2017) kutualueita ja pahimmillaan vaarantaisi entisestään myös pyrkimyksiä luoda Ala-Koitajokeen lisääntyvä järvilohikanta.

Kiintoainekuormitus vaikuttaisi myös Koitereen vedenlaatua ja kalatuotantoa heikentävästi. Turpeen tuotannon suorat ja vesistöissä hapettomuuden myötä lisääntyvät elohopeaongelmat vaarantaisivat edelleen jo muutenkin elohopeaongelmista kärsivien kalastojen hyötykäyttöä. Elohopeaongelmat voisivat pahentua aina Pohjois-Saimaalle asti ja uhata tuhansien vapaa-ajankalastajien ja kuluttajien paikallisen kalan käyttöä. Ala-arvoinen kalastoa ja kalastusta koskeva osuus on korjattava ja kalaston ja suunnitelma kalastuksen seuraamiseksi osana varsinaista ympäristövaikutusten arviointia on laadittava kattavasti. On huomattava, että mahdolliset kalatalousmaksut tulisi ohjata suoraan elinympäristökunnostuksiin tai yhtiö tulisi suoraan velvoittaa huolehtimaan Koitajoen kutualueiden puhtaudesta ja puhdistamisesta. Kalastukselle ja kalojen elinympäristöille aiheutuvat taloudelliset kustannukset ylittävät moninkertaisesti turvetuotannosta saatavat hyödyt, jos tarkasteluikkunaa jatketaan ympäristötuhojen edellyttämän pituiseksi.

Suomi on sitoutunut pysäyttämään luontokadon vuoteen 2030 mennessä. Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi ovat parhaillaan työn alla, kun kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa ja -toimintaohjelmaa viimeistellään. Suomen alkuperäisestä 10,4 miljoonan hehtaarin suoalasta yli puolet on ojitettu metsä- ja maatalouden sekä turvetuotannon tarpeisiin. Ojitus on johtanut suolajiston ja luontotyyppien uhanalaistumiseen, vesistöhaittoihin, ja heikentyneisiin ekosysteemipalveluihin, muun muassa soilta hävinneenä hiilivarastona. Yli 50 % suoluontotyypeistä on uhanalaisia ja lisäksi 20 % on silmälläpidettäviä. Ensisijaisesti Suomen soilla elävistä lajeista 11 % on uhanalaisia. Uhanalaisilla lajeilla ja luontotyypeillä on korkea riski hävitä Suomesta. Suomen Luontopaneeli on todennut, että YK:n biodiversiteettisopimuksen, EU:n ja Suomen biodiversiteettistrategioiden tavoitteiden saavuttaminen soiden osalta tarkoittaa sitä, että kaikki jäljellä olevat luonnontilaiset ja vain vähän heikennetyt suot jätetään ihmistoiminnan, ojituksen ja turvetuotannon, ulkopuolelle (Luontopaneeli, 2021).

3 Ennakoimattomat riskit uuden turvetuotantoalueen perustamisessa

YVA:ssa ei oteta lainkaan huomioon, että kyseessä on uusi turvetuotannonalue ja riskit uusien mittavien turvetuotantoalueiden perustamisessa voivat olla arvaamattoman laajoja vesistöön, kasvistoon, eläimistöön ja ilmastoon. Arviointiohjelmassa ei ole myöskään pyritty huomioimaan ilmastomuutoksen aiheuttamia rankkasade-, tulva- ja tuulivaikutuksia riittävällä tasolla. Tuore tutkimus osoittaa, että aapasoiden, joihin Patrikkasuo kuuluu, vesitalous muuttuu paitsi ojitusten myös ilmastomuutoksen takia (Suomen ympäristökeskus, 2023). Alueella on muun muassa kesällä 2023 todettu merkittävästi suurempia historiallisia sademääriä (Ilmatieteenlaitos, 2024). Näiden eri tekijöiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia pintavesiin, huuhtoumiin ja vedenkäsittelyyn ei olla riittävästi tutkittu, eikä alustavissa suunnitelmissa varauduttu.

Riskiperäisiä vaikutuksia alueen paikalliseen väestöön ei ole kattavasti kartoitettu. Vaikutukset liittyvät välillisesti syntyviin haittoihin ympäristöhaittojen myötä. Samoin virkistysarvot tuhoutuvat. YVA:ssa ei pyritä esittämään mitenkään kaikkien riskiperäisten haittojen suhdetta edes mahdollisiin taloudellisiin etuihin alueella (ks. alla).

Turpeen markkinanäkymät ovat huonot, joten riskiarvio tuotannon loppumisesta ennen aikojaan pitäisi tarjota, ottamalla erityisesti huomioon, pystyykö yritys itse ennallistamaan alueen toiminnan loputtua, jos toiminta aloitetaan ja alue tuhotaan. Lisäksi materiaalin tarpeeseen liittyvä aktiivihiilitehtaan toiminnan muutoksen luvitus on kesken, mikä lisää epävarmuuksia, vaikka tehdas on avattu jo 2020 (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2023). Peruttamattomia tuhoja ympäristölle aiheuttavissa hankkeissa tulee arvioida riskit myös tästä näkökulmasta.

4 Hankkeen taloudellinen merkitys

Vaikkakaan ympäristösuojelulainsäädännön valossa taloudellisella arvioinnilla ei pitäisi olla vaikutusta hankkeen toteutumiseen (KHO:2019:166 19.12.2019) YVA:ssa eikä muualla helposti saatavissa lähteissä ole uskottavaa hankkeen kokonaistaloudellista arviota. Arviossa mainitaan pelkästään aktiivihiilitehdas ja sen tarpeet. Arvioinnissa tulisi pyrkiä vertailemaan hanketta johonkin toiseen vaihtoehtoon, ei pelkästään eri suuruisiin tuotantoalueisiin. Hankkeen hyötyjen intressit maan ennallistamiseen ja kestäväan jatkokäyttöön ovat myös kyseenalaisia verrattuna esimerkiksi yksityisiin maanomistajiin (Albrecht, 2023).

Pohjois-Karjalan biosfäärialueen kuvauksessa (ks. Alla) tuodaan ilmi alueen metsästys, kalastus, marjastus ja sienestys, jotka ovat alueella hyvin yleisiä ja taloudellisestikin merkittäviä luonnonkäyttötapoja. Näiden taloudellista ja sosiaalista merkitystä ei ole riittävästi hankkeessa arvioitu. YVA:n sivulla 33 mainitaan: ”Hanke työllistää suoraan tuotannossa, lastauksessa ja kuljetuksessa yhteensä noin 9 henkilöä ja välillisesti noin 11 henkilöä käyttökohteissa, julkishallinnossa ja palveluissa.” Selvityksessä ei kuitenkaan käy ilmi näiden vaikutusten suuruutta tai edes alueellista hyötyä. Ottaen huomioon hankkeen ympäristö-, vesistö- ja eliöstövaikutukset, tämän työllisyysvaikutuksen ei voida ajatella olevan merkittävä, erityisesti huomioiden hankkeen kesto (30–40 vuotta). Lisäksi turpeentuotanto ei ole ympärivuotista, joten työllisyyden vaikutusten voidaan olettaa olevan kausittaisia. Neova Oy: paikallisille päättäjille annetut työllisyysvaikutukset ovat jo aiemmassa tehdashankkeessa olleet reilusti yliarvioituja: Aktiivihiilitehtaalle luvatuista 50 työpaikasta (Vapo Oy, 2020), toteutui yrityksen antamien tietojen mukaan 14 (Neova Oy).

Tarkempi ja yksityiskohtaisempi selvitys työllisyysvaikutuksista auttaisi arvioimaan hankkeen hyötyjä suhteessa haittoihin (esim. menetetty virkistysarvo, Patrikan kylän asukkaiden elinolosuhteet tai matkailu). Lisäksi hanke on uudistuotantoa, joten turpeen nostoon tarvittavan kaluston investointiarvio puuttuu hankeselvityksestä kokonaan. On epäselvää, onko tämä suunniteltu kuuluvan yrityksen investoinniksi vai paikallisten yrittäjien kannettavaksi, joten on vaikea arvioida hankkeen sosiaalisia, todellisia vaikutuksia erityisesti riskinä sosiaalisen kestävyystarkastelun valossa.

Annetun selvityksen mukaan hankkeella ei ole nähtävissä merkittäviä positiivisia vaikutuksia alueen talouteen tai sen ihmisille, eikä YVA:sta käy selville onko hanketta hakevalla yrityksellä mahdollisuuksia korjata aiheuttamansa haitat ongelmatapauksissa. Ei ole siis kartoitettu riskejä, eikä selvennetty miten näitä riskejä hallitaan ja ehkäistään tai miten ja millä resursseilla niihin reagoidaan (lukuun ottamatta paloturvallisuuden maininnat pelastuslakiin vedoten, s. 66).

Valtakunnallisen tason tarkastelussa käy ilmi, että samalla kun olemassa olevia turpeentuottajia tuetaan eri tavoin siirtymässä vaihtoehtoihin tuotantomenetelmiin (Albrecht, 2023) Neova pyrkii näille alas ajettaville markkinoille. Turpeen energiakäytön on tarkoitus vähentyä 70 % vuoteen 2030 mennessä (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020). Tukitoimenpiteitä alalla toimivien sopeutumisen helpottamiseksi on valmisteltu erityisesti Työ- ja elinkeinoministeriön laaja-alaisen turvetyöryhmän puitteissa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021). Hallitus myös myönsi keväällä 2021 turvetuottajille 70 miljoonan euron tukipaketin energiaturpeen tuotannosta luopumiseen. Venäjän hyökkäyssodan alettua Vapo vetosi huoltovarmuuteen turvetuotannon (energiakäyttö) jatkamisessa, mikä on kyseenalaista ottaen huomioon turpeen todellisuudessa vähäisen merkityksen huoltovarmuudelle. On myös ristiriitaista vedota yhtä aikaa energiakäytön tarpeeseen ja korkeamman jalostusasteen tuotteeseen eli aktiivihiileen (ks. yllä päätuotteesta ja sivuvirroista).

5 Ympäristöhaittojen arviointi suhteessa väitettyihin lyhytaikaisiin taloudellisiin hyötyihin

Ympäristövaikutuksia ei ole arvioitu uskottavasti suhteessa väitettyihin hyötyihin. Ottaen huomioon uuden turvetuotantoalueen merkittävät ympäristöhaitat ja turvetuotannon epävarmuus, haitat tulisi esittää huomattavasti tarkemmin. Nykyisen ja edellisen hallituksen linjaukset eikä EU:n energiapolitiikka mitkään tue kyseisenkaltaista hanketta. Yhtiö itse ilmoittaa, että turpeen korvaavien tuotantomateriaalien kehitystyö on jo pitkällä. On huomioitava, että avaamalla uusia turvetuotantoalueita yrityksellä ei ole enää kannustinta kehittää näitä korvaavia prosesseja. Tämä todetaan myös Ilmastopaneelin raportissa: ”Turvetuotantoa ei tule edistää tukemalla uusien turpeesta valmistettujen tuotteiden tuotantoa, vaan tutkimus- ja kehitysvarat pitää suunnata turpeesta luopumisen tukemiseen” (Ilmastopaneeli, 2022, s. 9).

Ruotsin käytäntöjä seuraillen tulisi vakavasti harkita, voidaanko uusia turvetuotantoalueita enää avata. Harkinnassa tulisi ottaa monimuotoisuuden ja vesistövaikutusten lisäksi huomioon ilmastovaikutukset. Etenkin silloin, jos yleiseen etuun nojaten haluttaisiin sallia poikkeus turmella ympäristönsuojelulain ”merkittävä luonnonarvo”. Jos uusia turpeennostoalueita kuitenkin vielä otetaan käyttöön, tulisi ne perustaa muutenkin runsaspäästöisille suopelloille tai voimakkaasti metsäojitetuille soille. Patrikkasuo ei kuulu tähän kategoriaan, varsinkaan jos huomioidaan laajempi ympäröivä suoekosysteemi. Hanketta ja sen odotettuja taloudellisia hyötyjä ei ole arvioitu lainkaan tässä kontekstissa. Pelkällä joidenkin vanhojen ojitusten olemassaololla uuden tuotantotoiminnan aloitusta ei voi perustella, koska valtaosa Suomen soista on tavalla tai toisella joskus ojitettu (Ympäristöministeriö c).

Lähivuosien tavoitteeksi Suomen ilmastopolitiikassa on määritelty hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä (Valtioneuvosto, 2019). Maaperän turvevarannon ja hiiltä jatkuvasti sitovan suokasvillisuuden säilyttäminen vahvistaa nettonielua pysyvämmän kuin puuston nielu, joka on täysin riippuvainen hakkuutasoista ja puumateriaalin käyttötavoista. Laajamittaisen turvetuotannon aloittaminen ja sen osin ennakoimattomat vaikutukset vaarantavat osaltaan

Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisen. Suomen ilmastolaki (423/2022), edellyttää kansallisia ilmastosuunnitelmia (Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma; Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma). Aiemmin laki kattoi vain taakanjakosektorin päästöt, joten suurin osa turvemaiden päästöistä on ollut tämän sääntelyn ulkopuolella. Taakanjakoasetus koskee päästökaupan ulkopuolisia päästölähteitä, joita ovat rakennusten lämmitys, maatalous, jätehuolto ja osa liikenteestä. Ilmastolaki kattaa myös maankäyttösektorin ja siten kaikki turveperäiset päästöt.

6 CSRD-direktiivin vaikutukset aktiivihillen tuotantoon ja tuotantomateriaalin hankintaan

Asteittain voimaan astuva CSRD-direktiivi (Corporate sustainability reporting directive) velvoittaa direktiivin piiriin kuuluvia yrityksiä julkistamaan toimintakertomuksissaan tarkempia tietoja heidän liiketoimintansa ympäristö- ja sosiaalivaikutuksista (Hallituksen esitys yritysten kestävyysraportoinnista, 2022). CSRD-direktiivin piiriin kuuluvat suuret yritykset, jotka ovat jo velvoitettuja NFRD-direktiivin (Non-financial reporting directive) mukaisesti raportoimaan EU-taksonomian mukaiset tiedot. Erityisesti suurten yhtiöiden tapauksessa on tyypillistä, että heidän liiketoiminta- ja investointisuunnitelmansa pitävät sisällään niin sanotun ”sisäisen CO2-hinnan” (engl. = internal carbon price), jonka avulla pyritään kvantifioimaan investointien hintaa vastuullisuuden näkökulmasta.

Neova Oy ilmoittaa työllistävänsä 1000 henkilöä, konsernin liikevaihdoksi on ilmoitettu noin 500 miljoonaa euroa (Neova Oy, 2024). Yritykset eivät voi välttyä direktiivin velvoitteilta pilkkomalla toimintojaan erillisiin, soveltamisrajaa pienempiin yhtiöihin (esim. tässä tapauksessa Novactor-nimen alla toimiminen). Hankesuunnitelmassa ei esitetä EU-taksonomian mukaisia tietoja, joten nämä tulisi vähintäänkin selvittää ja hankesuunnitelmassa esittää, ottaen huomioon hankkeen keston ja myös Novactor-yhtiön kasvutavoitteen. Esimerkiksi raportointi hiilidioksidipäästöjen kustannuksilla rasiitettuna EPS-mittari (earnings per share) voisi toimia hyvänä ohjenuorana näinkin laajamittaisia investointeja arvioidessa. Tässä siis arvioitaisiin kasvihuonepäästöjen kustannuksia, ei pelkästään volyymia. Näin voitaisiin paremmin arvioida hankkeen liiketoiminnalliset riskit, joiden valossa uusturvetuotantoon liittyvät riskit voidaan paremmin arvioida.

Tämän tapaisen selvennyksen ja raportoinnin tapaa puolustaa myös yrityksen raportointitapaa hankkeen positiivisista vaikutuksista, kuten tässä tapauksessa mainittu työllisyysvaikutus. Mikäli työllisyysarvio annetaan koko arvoketjussa, tulee myös haitat arvioida samalla tavoin koko arvoketjussa, mitä yritysvastuudirektiivikin edellyttää. Lisäksi tulee huomioida, ettei jokaisella hankkeella voida esittää olevan kokonaistyövaikutuksia arvoketjussa välittömien ja välillisten työpaikkojen kautta, sillä tällä tavoin raportoituna tämä vaikutus kertaantuu eikä ole luotettava.

7 Pohjois-Karjala biosfäärialueena

Ilomantsi kuuluu Pohjois-Karjalan biosfäärialueeseen, joka on toiminnallinen alusta paikallisille ihmisille, toimijoille ja yrittäjille, tarkoituksena edistää alueen kestävä kehitystä tukemalla ihmisten luontosuhdetta, luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä vastuullisten

elinkeinojen kehittymistä (Pohjois-Karjalan biosfäärialue). Toiminnassa etsitään paikallisia ratkaisuja globaaleihin haasteisiin yhteistyössä maailmanlaajuisen biosfäärialueiden verkoston kanssa. Pohjois-Karjalan biosfäärialueen virallinen rajausta käsittää Lieksan, **Ilomantsin** ja Joensuun kaupungin Tuupovaaran kaupunginosan. Ilomantsi on myös Hinku-kunta, eli osa hiilineutraaleiden kuntien verkostoa, jotka ovat ”sitoutuneet tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta” (Hiilineutraali Suomi, 2023).

Hankkeessa ei ole esitetty miten tätä biosfäärialueen tavoitetta, erityisesti tässä tapauksessa vastuullisen elinkeinojen kehittämistä hankkeella aiotaan tukea. Hankkeen ei voida katsoa tukevan kestävä kehitystä, eikä tukevan ihmisten luontosuhdetta, vaan se heikentää oleellisesti luontomatkailun edellytyksiä alueella ja koko vesireitillä. Vastuulliseen liiketoimintaan kuuluu olennaisesti liiketoiminnan toteuttamisesta aiheutuvat ympäristö, sosiaali- ja hallintahaitat (ESG-arviointi). Biosfäärialueena hanke kuuluu Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO:n (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) eli YK:n alaisen itsenäisen erityisjärjestön tarkkailuun. Hankkeessa ei ole selitetty miten tämä edistää UNESCO:n biosfäärialueelle esitettyjä tavoitteita, ja näin ollen pyydämme arvioimaan, miten hanke on linjassa UNESCO:n asettamien tavoitteiden valossa ja vaarantaako se saavutetun statuksen säilyttämisen. Näin ollen voidaan todeta että hankkeella on potentiaalisesti myös kansainvälinen mainehaitta.

8 Sovellettava laki

Turvetuotantoa säädellään useissa laeissa (ympäristönsuojelulaki, laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä, luonnonsuojelulaki, vesilaki, jätelaki, maankäyttö- ja rakennuslaki) ja lisäksi turvetuotanto vaikuttaa laajasti ilmasto- ja ympäristöpoliittisiin tavoitteisiin.

Turvetuotannon uudelleen elvyttäminen on ristiriidassa Ilmastopaneelin lausuman kanssa (Ilmastopaneeli, 2022, s. 9), turvetyöryhmän päätelmien kanssa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021) sekä valtioneuvoston periaatepäätöksen kanssa soiden ja turvemaiden vastuullisesta ja kestävästä käytöstä ja suojelusta (Maa- ja metsätalousministeriö, 2012). Suunnitelmat eivät myöskään ole yhteensopivia kansainvälisen Ramsar-sopimuksen tavoitteiden kanssa (Ympäristöministeriö b). Kansainvälisesti turvemaiden käyttöä ohjaa vesiperäisiä maita koskeva yleissopimus eli Ramsarin sopimus. Sen tavoitteena on estää vesiperäisten maiden häviäminen ja tunnustaa kosteikkojen ekologinen, taloudellinen, kulttuurinen, tieteellinen sekä virkistysellinen arvo.

YVA-menettelyn tiedoksi annetussa hankesuunnitelmassa mainitaan ympäristönsuojelulaki, mutta puutteellisesti. Koska turvetuotantoa arvioidaan ympäristönsuojelulain mukaisessa luvassa, on sen myöntämistä harkittava erityisesti lain 49 §:n valossa. Tässä erityistä on vesipuitedirektiivin 4 artiklan ja kansallisen vesienhoitolain tavoitteiden valossa se, aiheuttaako hanke kuivatusvesien tai muun vastaavan seurauksena vesistön ekologisen tilan heikentymistä tai vaarantaa hyvän tilan tavoitteen saavuttamisen. Mikäli ei voida osoittaa, ettei ekologinen tila heikkenisi tai hyvän tilan saavuttaminen vaarantuisi, ei hankkeella ole edellytyksiä luvan antamiselle.

YVA-menettelyn tiedoksi annetussa arviointiohjelmassa ei ole suoraa viittausta vesipuitedirektiiviin. Sivulla 64 todetaan, että ”Hankkeella on vaikutuksia sekä vesistöjen

hydrologiaan että veden laatuun”. Tältä osin viittaamme korkeimman hallinto-oikeuden Finnpulp-ratkaisuun (KHO:2019:166 19.12.2019) ennakkotapauksena vastaavan kaltaisesta vesistöön liittyvästä arvioinnista. On huomattava, että vesien tilan ekologinen luokittelu perustuu biologisiin laatutekijöihin ja vedenlaatu on arvioinnissa vain osatekijä. On myös ilmeistä, että turvetuotanto vaikuttaa heikentävästi varsinkin kalastoon sekä joihinkin pohjaeläinryhmiin.

9 Lopuksi

Ilomantsin alueen elinvoimaa ei voida kestävästi parantaa vanhanaikaisilla luontoa tuhoavilla ja ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille haitallisilla hankkeilla (vrt. Suo 2.0 - Kokonaiskestävyydestä elinvoimaa Ilomantsiin -projekti), jotka vievät myös mahdollisuudet kestävään luonto- ja erämatkailuun pohjautuvalta toiminnalta. Ilomantsin alue on ollut mediassa esillä runsaasti pienten luontoalueidensa ja kattavien retkeilyverkostojensa ansiosta, mutta ympäristöä näkyvästi pilaavat hankkeet vievät pohjan niin vesistöillä kuin maaympäristöillä tapahtuvalta toiminnalta puhumattakaan erittäin haitallisesta kansallisesta ja kansainvälisestä mainevaikutuksesta. Uusi turvetuotanto voi työllistää yhteensä kenties muutamia, mutta viedä samaan aikaan työpaikan kymmeniltä muilta ja heikentää virkistysmahdollisuuksia tuhansilta mm. Petkeljärven kansallispuiston alueella.

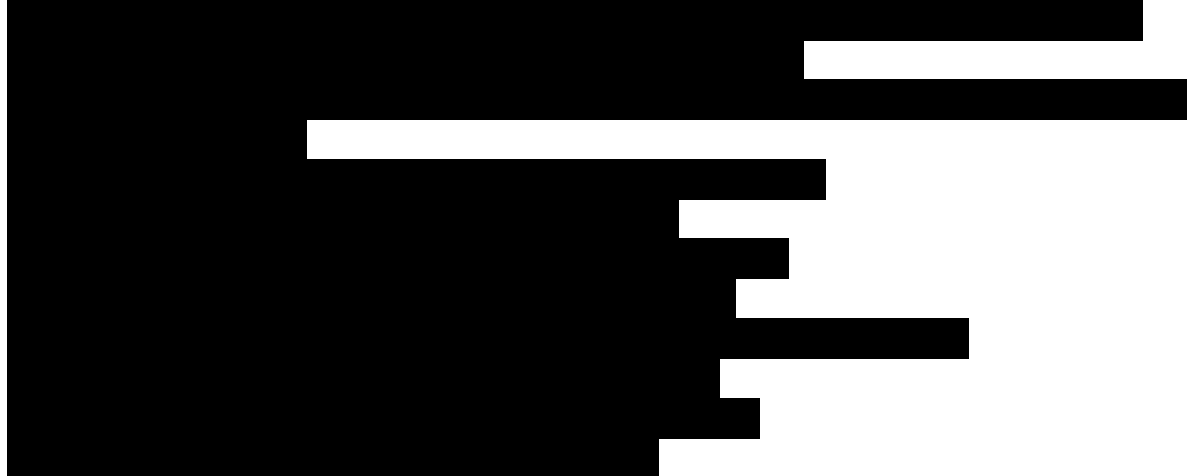
Esitettyjen uusien turvetuotantoalueiden perustaminen on yksinomaan hyötyä hakevan yrityksen ja kenties verotuloja, sekä kaukolämpöenergiaa saavan kunnan intresseissä, mutta niiden ei ole osoitettu tarjoavan edes laajassa mittakaavassaan nettohyötyä alueelle ja sen asukkaille varsinkaan pitkällä aikavälillä. Haitat sen sijaan olisivat välittömät (ks. myös Koivuvuo-Ruosmesuo YVA-dokumentit) ja tulevat vaikuttamaan paikkakunnan elinvoimaisuuteen myös pitkälle tulevaisuudessa. Hankkeen ei voida myöskään ajatella olevan paikallinen, ottaen huomioon alueen merkityksen kansainvälisesti (Pohjois-Karjalan biosfäärialue, UNESCO), sekä aiheutuvien ilmasto-, ympäristö-, vesistö- ja biodiversiteettihaittojen valossa.

Esitämme hankkeelle em. selvityksien lisäksi lausuntojen pyytämistä seuraavilta tahoilta:

Ilmastopaneeli
Lumimuutos Osuuskunta
Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys
Suomen Luonnonsuojeluliitto
UNESCO
Vesistöpaneeli
WWF
Suomen luontopaneeli

Tämä mielipide on laadittu allekirjoittaneiden lisäksi yhteistyössä useiden tieteenalan edustajien (biologian useat alat, oikeustiede, vesiteknologia, energiatutkimus, kauppatieteet, tuotantotalous) kanssa, tutkijoiden asiantuntijuutta hyödyntäen, kuunnellen ja kommentteihin reagoiden.

Allekirjoittaneet

Lähteet

Albrecht, E., Hannonen, O., Palacín-Lizarbe, C., Suni, J., Härkönen, L.H., Soininen, N., Kukkonen, J. & Vainikka, A. 2023: Browning of boreal lakes: Do public perceptions and governance meet the biological foundations? *Ecological Applications*, 33: e2856: doi: 10.1002/eap.2856.

Albrecht, Eerika 2023. Mitä tapahtuu turvetuotantoalueelle turpeennoston päätyttyä? Jatkokäyttömuodon valinnassa painottuvat taloudelliset kannustimet ja vapaaehtoisuus. Itä-Suomen yliopiston historia- ja maantieteiden laitoksen blogi. <https://blogs.uef.fi/kaikkihimassa/2023/03/07/mita-tapahtuu-turvetuotantoalueelle-turpeennoston-paattyttya-jatkokayttomuodon-valinnassa-painottuvat-taloudelliset-kannustimet-ja-vapaaehtoisuus/>

Almutairi, H., & Elhedhli, S. (2014). Modeling, analysis, and evaluation of a carbon tax policy based on the emission factor. *Computers & Industrial Engineering*, 77, 88-102.

Boons, F., Montalvo, C., Quist, J., & Wagner, M. (2013). Sustainable innovation, business models and economic performance: an overview. *Journal of cleaner production*, 45, 1-8.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023. Ympäristönsuojelulain (527/2014) 80 §:n mukainen arvio ympäristöluvan tarkistamisen tarpeesta uusien päätelmien vuoksi, sekä määräys ympäristöluvan tarkistamista koskevan hakemuksen jättämisestä.

https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/BAT_Neova_Oy_WGC_POKELY-1114-2015_19.12.2023.Saavutettava.pdf

Haakana, H. & Huuskonen, H. 2012: The endangered whitefish (*Coregonus lavaretus pallasii*) population in the Koitajoki River, eastern Finland: the present state and threats. *Advanc. Limnol.* 63: 519–533.

Hallituksen esitys yritysten kestävyysraportoinnista 2022. Hallituksen esitys, yritysten kestävyysraportointi (CSRD-direktiivi) TEM082:00/2022. <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM082:00/2022>

Hiilineutraali Suomi (2023). Hinku-kunnat. <https://www.hiilineutraalisuomi.fi/fi-fi/hinku/hinkukunnat>

Helsingin Sanomat (17.4.2024). Ilmakuvat paljastavat: pystyyn kuolleiden puiden määrä on kymmen-kertaistunut kuudessa vuodessa: <https://www.hs.fi/talous/art-2000010363797.html> Viitattu: 19.4.2024

Huuskonen, H., Shikano, T., Mehtälä, L., Kettunen, J., Eronen, R., Toiviainen, A. & Kekäläinen, J. 2017: Anthropogenic environmental changes induce introgression in sympatric whitefish ecotypes. *Biological Journal of the Linnean Society*, 121: 613–626.

Ilmastopaneeli 2022. Turvemaiden käytön vaihtoehdot hiilineutraalissa Suomessa. Raportti. <https://www.ilmastopaneeli.fi/tiedotteet/ilmastopaneelin-raportti-turvemaiden-merkittavia-paastovahennysmahdollisuuksia-on-suomessa-hyodynnetty-vain-vahan/>

Ilmatieteenlaitos (2024). Sademäärät. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/havaintojen-lataus>

Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös 20.9.2023. https://pohjois-karjala.fi/wp-content/uploads/2023/10/HO-paatos_Maakuntakaavan-1.-vaihe_-20.9.2023.pdf

Kesti, P., Strandberg, U., Taipale, S., Hiltunen, M., Vesterinen, J., Vainikka, A. & Kankaala, P. 2024: Water quality shapes the community structure of zoobenthos in rivers but has little effect on the fatty acid composition of zoobenthos and salmonids. *River Research and Applications*, 40: 436–451. doi: <https://doi.org/10.1002/rra.4240>

KHO:2019:166 19.12.2019 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös Finnulpin ympäristöluvasta. <https://www.edilex.fi/kho/vuosikirjat/201906070>

Koivu- ja Ruosmesuo YVA-dokumentit. Ympäristöhallinto/Neova Oy. <https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/koivu-ja-ruosmesuon-turvetuotantoalue-neova-oy-ilomantsi>

Luontopaneeli 2021. Soiden ennallistamisen suoluonto-, vesistö- ja ilmastovaikutukset. Vertaisarvioitu raportti. Tiedotesivu 13.7.2021: <https://luontopaneeli.fi/ajankohtaista/luontopaneelin-raportti-soiden-ennallistaminen-on-tarkea-tyokalu-luontohaittojen-korjaamisessa-ja-monimuotoisuuden-turvaamisessa/>

Lyon, T. P., & Maxwell, J. W. (2011). Greenwash: Corporate environmental disclosure under threat of audit. *Journal of economics & management strategy*, 20(1), 3–41.

Maa- ja metsätalousministeriö 2012. Valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden vastuullisesta ja kestävästä käytöstä ja suojelusta. <https://mmm.fi/luonto-ja-ilmasto/suot-ja-turvemaat> ja https://mmm.fi/documents/1410837/1516663/MMM-119690-v5-suostrategia_valtioneuvoston_periaatepaatos_v4/005425e8-e3c4-497d-8cff-26f343896c37

Maaseudun tulevaisuus 13.3.2023. Tutkija: Miksi uusia alueita turpeen nostoon luvitettiin vielä 2020, vaikka alasajo oli jo käynnissä? Myös metsäalaa ja eläintuotantoa uhkaavat samat vaaranpaikat <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/3a5e1dff-e464-49cc-86b0-39ca950af92f>

Metsähallitus. Suoluonnon suojelu Metsähallituksessa. <https://www.metsa.fi/luonto-ja-kulttuuriperinto/luontotyyppejen-suojelu/suoluonto/>

Neovan konsernitilinpäätös 2023 <https://www.neova-group.com/fi/neova-konsernin-osavuosi-ja-tilinpaatoskatsaus-1-1-31-12-2023/#b215c06a>

Neova 7.9.2021. Neova testaa Kouvolaan Karhunsuolla pajun kasvatusta aktiivihiilen raaka-aineeksi. Lehdistötiedote. <https://www.neova-group.com/fi/neova-testaa-kouvolan-karhunsuolla-pajun-kasvatusta-aktiivihiilen-raaka-aineeksi/>

Sitra 23.6.2020. Turpeen rooli ja sen käytöstä luopumisen vaikutukset Suomessa. Tekninen raportti. <https://www.sitra.fi/julkaisut/turpeen-rooli-ja-sen-kaytosta-luopumisen-vaikutukset-suomessa/>

Pohjois-Karjalan biosfäärialue. <https://kareliabiosphere.fi/>

Suo 2.0 - Kokonaiskestävyydestä elinvoimaa Ilomantsiin -projekti. Itä-Suomen yliopisto.

<https://uefconnect.uef.fi/tutkimusryhma/suo-2.0-kokonaiskestavyydesta-elinvoimaa-ilomantsiin/#information>

Suomen ympäristökeskus 2023. Väitös: Aapasuot muuttuvat suon ympäristön ojitusten ja ilmaston lämpenemisen seurauksena (Aapa mires in transition: Exploring hydrological and morphological changes in boreal aapa ecosystems) Tiedote 30.10.2023. [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Vaitos_Aapasuot_muuttuvat_suon_ymparisto\(66134\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Vaitos_Aapasuot_muuttuvat_suon_ymparisto(66134))

Turveinfo. Turpeen energiakäytön ilmastovaikutukset. <http://turveinfo.fi/ymparisto/turpeen-energiakayton-ilmastovaikutukset/>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Turvetyöryhmän loppuraportti. Tiedotesivu 31.3.2021:

<https://tem.fi/turvetyoryhma>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Turpeen energiakäyttö vähenemässä nopeasti lähivuosina. Selvitys 26.8.2020.

<https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/selvitys-turpeen-energiakaytto-vahenemassa-nopeasti-lahivuosina>

Yang, Z., Nguyen, T. T. H., Nguyen, H. N., Nguyen, T. T. N., & Cao, T. T. (2020). Greenwashing behaviours: Causes, taxonomy and consequences based on a systematic literature review. *Journal of Business Economics and Management*, 21(5), 1486-1507.

Ympäristöministeriö a. Suomen kansallinen ilmastopolitiikka. <https://ym.fi/suomen-kansallinen-ilmastopolitiikka>

Ympäristöministeriö b. Ramsar-alueet. <https://ym.fi/ramsar-alueet>

Ympäristöministeriö c. Suoluontotyyppien uhanalaisuus. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/luontotyyppien-monimuotoisuus/luontotyyppien-uhanalaisuus/suot#suoluontotyyppien-uhanalaistumisen-syyt-ja-uhkatekij%C3%A4t>

Ympäristöministeriö d. Luonnon monimuotoisuus ja luonnonsuojelu. <https://ym.fi/luonnon-monimuotoisuus-ja-luonnonsuojelu>

Valtioneuvosto 2022. YK:n luontokokous saavutti sovun luontokadon pysäyttämistä vuoteen 2030 mennessä – maailman valtioille 30 prosentin suojelu- ja ennallistamistavoitteet. Tiedote 19.12.2022.

<https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/yk-n-luontokokous-saavutti-sovun-luontokadon-pysayttamisesta-vuoteen-2030-menessa-maailman-valtioille-30-prosentin-suojelu-ja-ennallistamistavoitteet-1>

Vapo Terra: Energiaturve. <https://www.vapo.fi/energiaturve/>

Vapo Oy: 2020. <https://www.vapo.fi/blog/2020/09/10/vapo-oy-hakee-uusista-korkean-jalostusasteen-tuotteista-yli-100-miljoonan-euron-liiketoimintaa/>

Lähettilä: [Redacted]
Lähetetty: tiistai 23. huhtikuuta 2024 14.27
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala
Aihe: Patrikkasuon YVA, Neova group

YVA:ssa ei oltu käsitelty kyläläisten mahdollisesti kaivoihin turvetuotannon aiheuttamia vaikutuksia.

Kyläläisillä ei ole kunnallista vesijohtoa, olemme riippuvaisia omista vesikaivoistamme.

Mahdollisia haittavaikutuksia kaivoihin käsittääkseni ovat:

- kaivojen pintaveden lasku 1-2 m
- virtauksen kääntyminen kokonaan pois kaivosta
 - vettä ei tule enää kaivoon.
- virtauksen muuttuminen suolta päin kaivoihin, eli kaivoveden likaantuminen.

Koska puhtaan veden riittäminen/pysyminen kaivoissamme on asukkaille elintärkeä asia, otin asian esille erikseen.

Mikä taho olisi velvollinen korvaamaan/järjestämään kyläläisille vettä, vai jäisikö asia asukkaiden omalle kontolle?

Meille asukkaille tuli nyt kaivokysely, syvyys ym. tietojen, mutta kuka veteen kohdistuvista, mahdollisista haitoista, esim. virtauksen muutoksista voi etukäteen tietää?

Ystävällisesti
kaivojen veden puolesta

[Redacted]

Möhkön Matkailuyhdistys ry.

LAUSUNTO

22.4.2024

Pohjois-Karjalan ELY-keskus
PL 69
80101 Joensuu

Aihe: Neova Oy – Patrikkasuon ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Lausunnon laatijat ovat Ilomantsin Matkailuyhdistys ry. ja Möhkön Matkailuyhdistys ry., jotka lausuvat Patrikkasuon ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta seuraavaa.

Neova Oy suunnittelee Patrikkasuon avaamista turvetuotantoon. Suo sijaitsee aivan Patrikan kylän läheisyydessä. Turvetuotantoalueen kuivatusvedet johdettaisiin Heinäpuron kautta Haapojärven Läävästöpohjaan ja siitä edelleen Petkeljärven kansallispuiston alueella sijaitsevan Valkiajärven kautta Nuorajärveen ja Koitajokeen.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on esitelty kolme toteutusvaihtoehtoa, joista kaksi ensimmäistä tähtäävät koko suunnitellun alueen hyödyntämiseen turvetuotannossa, ja kolmas vaihtoehto on se, että turvetuotantoa ei aloiteta lainkaan. Ympäristövaikutuksia arvioitaessa on selvítettävä myös se vaihtoehto, että aiemmin sarkaojitetut suoalueet ennallistetaan.

Patrikkasuon mahdollisen turvetuotannon vaikutukset Nuorajärven valuma-alueen vesistön laatuun nähdään epäsuotuisiksi. Vesistön laadun heikkeneminen vaikuttaa epäsuotuisasti alueen virkistyskäyttöön ja matkailulliseen hyödyntämiseen. Turvetuotannon vesistövaikutusten piirissä olisi Petkeljärven kansallispuisto sekä kansallispuistoon rajautuva Petkeljärven-Putkelan Natura -alue.

Ilomantsin merkittävin matkailukylä Möhkö on merkitty maakuntakaavassa matkailupalvelujen RM kohdemerkinnällä. Patrikkasuon valumavesien vaikutus ulottuu Koitajokeen, joka kulkee Möhkön kylän halki. Kylän palveluja ovat Möhkön ruukin museoalue näyttelyineen, tapahtumineen ja rakennuksineen, Teatteri Möhkön kesäteatteri, Huoneistohotelli Möhkön Rajakartano, Savottakahvila Möhkön Manta, Mantan Majatalo ja Möhkön Arboretum. Mantan Luontopalvelut on yritys, joka tarjoaa matkailijoille retkiä ja toimintaa luonnossa Koitajoen, Petkeljärven ja Nuorajärven alueella. Kaikki sijoittuvat Nuorajärven valuma-alueelle Koitajoen varrelle ja ovat turvetuotantohankkeen vesistövaikutusten alueella.

Petkeljärven kansallispuistossa toimii Petkeljärvi Centerin yrittäjänä [REDACTED] Yrityksellä on tarjolla majoitusta, ruokapalveluja, rantasauna, kanoottien ja kajakkien vuokrausta. [REDACTED] on perustanut tänä vuonna Möhkössä toimivan luontomatkailuyrityksen Korpinsuon kutsu. KoihuAdventures hyödyntää Nuorajärven valuma-alueen vesistöä luontomatkailutoiminnassaan.

Reitti Mutalahdesta Petkeljärven kautta Koitajoelle ja Koitereelle on erittäin suosittu melontareitti. Vuosittain järjestettävän Karelia-Soudun pienvenereitti alkaa Petkeljärveltä.

On selvittävää, mitä vaikutuksia hankkeella olisi Ilomantsin matkailuelinkeinolle. Lausunnon laatijat näkevät, että turvetuotanto haittavaikutuksineen heikentää Ilomantsin imagoa ja vetovoimaisuutta luonto- ja kulttuurimatkailukohteena ja heikentää siten alueen matkailutoimijoiden toimintaedellytyksiä. Turvetuotannon haitalliset ympäristövaikutukset aiheuttavat ympäristöongelmia ja heikentävät vesistöjen ja luonnon tilaa ylipäänsä.

Lausunnon laatijat huomauttavat, että Patrikkasuon turvetuotantoalueen avaaminen on voimassa olevan Pohjois-Karjalan maakuntakaavan vastaista toimintaa. Suo on poistettu kaavan turvetuotantovarauksista hallinto-oikeuden päätöksellä.

Aivan suunnitellun turvetuotantoalueen läheisyydessä on Patrikan kylä, jonka asukkaille turvetuotanto aiheuttaisi melu- ja pölyhaittoja. Haapojärven ja muiden alueen järvien rannoilla on runsaasti kesäasukkaita, jotka ovat Ilomantsin matkailupalvelujen käyttäjiä.

Ympäristövaikutusten lisäksi on selvittävää hankkeen sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset kylän asukkaisiin ja alueen kesäasukkaisiin. Turvetuotannon aloittamista koskevan kokonaisvaltaisen arvioinnin tueksi tulee selvitysten kattaa myös riippumattoman toimijan tekemä arvio mahdollisen turvetuotannon vaikutuksista alueen kiinteistöjen arvoon ja haluttavuuteen kiinteistömarkkinoiden ostokohteina. Kannamme syvää huolta siitä, että jo tähän mennessä julkaistut turvetuotannon aloitussuunnitelmat heikentävät huomattavasti alueella ympärivuotiseen tai loma-asumiseen käytettävien kiinteistöjen houkuttelevuutta ja arvoa kiinteistömarkkinoilla. Arvonsa menettävät ja autioksi jäävät omakotitalot, maatilat ja loma-asunnot ovat paitsi kohtalokkaita iskuja niiden myyjille henkilökohtaisesti, mutta myös laajemmin alueen elinvoimalle, sillä kuvattu kehitys rapauttaa mahdollisuuksia houkutella alueelle uusia ympärivuotisia tai loma-asukkaita.

Möhkön Matkailuyhdistys ry.

Ilomantsin Matkailuyhdistys ry.

Kommentti Patrikkasuon YVA-ohjelmaan

Patrikkasuon turvetuotantoalueen suunnittelussa on punnittava tarkasti hankkeen aikaansaamia hyötyjä ja haittoja. Käytännössä merkittävin hyöty Patrikkasuon turvetuotantoalueesta on se, että se työllistää paikallista väestöä, ja tuottaa alueelle lämpöenergiaa. Aktiivihiihtä voidaan tuottaa myös ilman turpeen käyttöä, ja käytännössä myös Patrikkasuolta nostettu turve päättyy lopulta pääosin lämpöenergiaksi. Neovan tulisi luopua tehtaan laajentamissuunnitelmista, jotta uusia turvetuotantoalueita ei enää tarvitsisi avata.

EU:n vesipuidedirektiivin tavoitteena on, ettei pinta- ja pohjavesimuodostumien tila heikkene, ja että niiden tila on vähintään hyvä. Tavoitteena on myös, että tila ei nykyisestä heikkene, eli myös hyviksi ja erinomaisiksi luokitelluissa vesimuodostumissa on tarpeen arvioida, miten niiden tilan säilyminen voidaan turvata.

Haapojärvi on jo rehevöitynyt ja kärsii sisäisestä kuormituksesta. Lisäksi vesi on hapanta, tummunutta ja humus- ja rautapitoista. Myös Heinäpuro on kuormittanut aiemmista metsäojituksista. Turvetuotantoalueelta johdettavat pintavalutusvedet aiheuttavat merkittävän riskin jo entisten ojituksen kuormittaman Haapojärven tilan heikkenemiseen. Turvetuotantohanke on siis vesipuidedirektiivin vastainen uhatessaan Haapojärven ekologisen ja kemiallisen tilan heikkenemistä.

Patrikkasuon turvemaat on luokiteltu suurelta osin happamaksi sulfaattimaaksi. Turpeentuotanto tällaisella alueella voi johtaa Heinäpuron ja Haapojärven happamoitumiseen ja raskasmetallihuuhtoumiin. Haapojärven alkaliniteettiarvot kertovat järven huonosta puskurointikyvystä happamoitumista vastaan. Myös elohopeapitoisuudet ylittävät jo nyt laatonormin Haapojärvestä. Haapojärvestä tai Heinäpurosta ei ole tehty pohjaeläinkartoitusta, joka on osa vesien ekologisen tilan arviota. Myös kasviplankton-, vesikasvi- ja kalastoselvitykset puuttuvat.

Turvetuotanto lisää myös humuksen, ravinteiden, raudan ja kiintoaineen valumia vesistöihin. Tulvat ja rankkasateet lisäävät näitä huuhtoumia turvetuotantoalueelta. Ilmastomuutoksen vaikutukset ovat jo nyt todellisia Suomessa. Ääriolosuhteet, kuten rankkasateiden ja keväisten lumien sulamisvesien aiheuttamat tulvat sekä kuumuus ja kuivuus, tulevat lisääntymään entisestään seuraavien 30 - 40 vuoden aikana. Rankkasateet ja tulvat voivat johtaa pintavalutustekniikan epäonnistumiseen. Lisäksi kesäiset kuivuusjaksot tulevat ajoittain pahentamaan toiminnasta syntyviä pölypäästöjä.

Varovaisuusperiaatteen mukaisesti nämä ilmastonmuutoksen aiheuttamat olosuhteiden muutokset tulisi ottaa huomioon erityisen huolellisesti. Lisäksi huomioon tulisi ottaa Haapojärven voimakas vedenkorkeuden vaihtelu, joka voi vaikuttaa pintavalutuksen tehokkuuteen. Turvetuotanto voi myös vaikuttaa paikallisesti kaivoveden laatuun.

Hanke uhkaa myös Patrikkasuo luontoa kaventamalla kasvi- ja eläinlajien elinympäristöjä itse hankealueella sekä sen välittömässä läheisyydessä ja pintavalutuskentän valuma-alueella. Patrikkasuo on tyypiltään aapasuo, jotka on luokiteltu EU:n luontodirektiivissä erityisen tärkeäksi luontotyyppiksi. Suolla on myös ojittamatonta aluetta. Lisäksi EU:n biodiversiteettistrategian tavoite on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Luontodirektiivin ja biodiversiteettistrategian mukaisesti olisi siis ennen kaikkea suojeltava Patrikkasuo ja mahdollisesti toteuttaa alueella ennallistamistoimia luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Lisäksi turvetuotanto lisää ilmastopäästöjä voimakkaasti, ja on siten vastoin kansainvälisiä ja Suomen omia ilmastotavoitteita. Ilmastonmuutoksen hidastamiseksi meillä ei ole varaa yhteenkään hiilipäästöjä lisäävään toimintaan. Ilmastonmuutoksen ja luontokadon aiheuttamat seuraukset tulevat huomattavasti kalliimmaksi kuin turpeentuotannosta ja aktiivihiihen valmistuksesta saatavat voitot.

Turvetuotantoalue tulee aiheuttamaan alueelle merkittäviä pöly- ja meluhaittoja. Lisäksi lisääntyvä liikenne jo valmiiksi huonokuntoisella tiestöllä tulee entisestään heikentämään tien kuntoa. Turvetuotantoalueen lähellä sijaitsee myös Petkeljärven kansallispuisto. Paikallisen ympäristön tuhoaminen tulee vaikuttamaan myös kansallispuiston vetovoimaan, ja se tulee aiheuttamaan haasteita paikallisille matkailuyrittäjille. On myös otettava huomioon, että luontoon jäävät jäljet vaikuttavat paikalliseen ympäristöön myös jopa vuosisatoja tuotannon lakkauttamisen jälkeen.

Hankkeen työllistäviä vaikutuksia arvioidessa on otettava huomioon myös tuotannon negatiivinen vaikutus alueen vetovoimaan. Mökkiläiset ja matkailijat jättävät paikkakunnalle rahaa ja pitävät kunnan elinvoimaisena. On myös mahdollista, että Patrikan kylän asukkaat muuttavat muualle. Haapojärven tilan heikkeneminen vaikuttaa vesistön virkistyskäyttöön ja kalastukseen kielteisesti. Haapojärvellä sijaitsee myös luontoarvoiltaan merkittävä hiekkaranta, jota ylläpitää Patrikan kyläyhdistys.

Vaatimus siitä, että turvetuotantoa ei aloiteta lainkaan Patrikkasuolla

Me allekirjoittaneet vaadimme, että Neova Oy ei aloita lainkaan turvetuotantoa Patrikkasuolla. Vaadimme myös, että hankkeen suunnittelu lopetetaan kokonaan. Perustelut:

- turvetuotanto aiheuttaa hiilidioksidipäästöjä, koska turpeeseen varastoitunut hiili otetaan käyttöön
- turpeen nosto aiheuttaa pölyhaittaa etenkin Patrikan kylän asukkaille
- suunnitellut selkeytysaltaat ja pintavalutuskenttä eivät pysty poistamaan kuivatusvesien humusta eivätkä ravinteita vaan humus ja ravinteet valuvat alapuoliseen vesistöön
- turvekerroksen alapuolisen sulfaattimaan pH on noin neljä eli maa on hyvin hapanta. Happamat turvesuon kuivatusvedet huonontavat alapuolisen vesistön laatua, heikentävät kalojen lisääntymistä ja voivat johtaa kalakuolemiin
- muokattua ja syvään ojitettua turvesuota ei mitenkään voida väittää terveelliseksi, viihtyiseksi ja luonnontilaisesti kestäväksi ympäristöksi. Ympäristönsuojelulain 527/2014 mukaan luonnontaloudellisesti kestävä ympäristö on turvattava
- on todennäköistä, että syvään laajalta alueelta ojitettu turvesuo alentaa pohjaveden pintaa ja johtaa kaivojen, norojen ja lähteiden kuivumiseen Patrikan kylällä. Ellei tätä epäilyä olisi, niin miksi muuten Neova Oy lupasi yleisötilaisuudessa 26.3.2024 mitata Patrikan talousvesikaivojen vedenpinnat ennen turvesuon käyttöönottoa
- luonnontilaisesta suosta aiotaan ottaa käyttöön noin kolme neljäsosaa. Hankkeessa pilataan siis laaja alue korvaamatonta luonnonympäristöä. Tätä luonnonympäristöä ei voida saada takaisin seuraavan sadan vuoden kuluessa
- hanke ei edistä luonnonvarojen kestäväää käyttöä, koska aktiivihiilen tuotantoprosessissa turpeesta poltetaan suurin osa (80 %). Aktiivihiiltä saadaan vain vähän turpeen kokonaiskäytöstä laskettuna

Patrikkasuon käyttöönotto on vastoin ympäristönsuojelulain määräyksiä, ja siksi koko hankkeesta on luovuttava.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry.

Rantakatu 23 2. krs

80100 Joensuu

pohjois-karjala@sll.fi

LAUSUNTO

22.4.2024

Pohjois-Karjalan ELY-keskus

kirjaamo.pohjois-karjala@ely-keskus.fi

POKELY/1838/2023

Asia: Patrikkasuon turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Lausuja

Suomen Luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri

Taustaa

Neova Oy suunnittelee turvetuotannon aloittamista Ilomantsin kunnassa sijaitsevalla suokokonaisuudella. Suunniteltu tuotantoalueen pinta-ala auma-alueineen on 137,6 hehtaaria. Vesienkäsittelymenetelmäksi esitetään ympärivuotista pintavalutusta. Patrikkasuon tuotantoalueen kuivatusvedet tultaisiin johtamaan alueella sijoitettavalta pintavalutuskentältä laskuojaa pitkin Heinäpuroon, joka laskee Haapojärven Läävästön pohjaan. Alueella on tarkoitus nostaa turvetta Neova Oy:n Ilomantsissa sijaitsevan aktiivihiilitehtaan raaka-aineeksi noin 38-43 vuotta, tuotantovaiheen kestäessä 35-40 vuotta. Luonnontilaisuusluokaltaan suo kuuluu hakijan käsityksen mukaan luokkaan 2.

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualue on pyytänyt Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiriltä (jatkossa piiri) lausuntoa turpeennostoa koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Piiri lausuu asiasta seuraavaa:

Esitetyn arviointiohjelman riittävyys

YVA-ohjelmassa esitettyjen vaihtoehtojen VE1 ja VE2 välillä ei ole merkittävää eroa. Ympäristövaikutusten arvioinnin pohjaksi on lain mukaan otettava aidosti vaihtoehtoiset skenaariot, jotta ympäristövaikutusten arvioinnissa voidaan tehdä mielekästä vertailua eri

vaihtoehtojen välillä. Vaihtoehtoihin tulee lisätä vaihtoehto, jossa nostoalueen pinta-ala rajataan huomattavasti pienemmäksi ottaen huomioon häiriintyvien kohteiden (vakituinen ja loma-asutus) sijainti ja alueen merkittävimpien luontoarvojen säilyttäminen.

Tarkempina huomioina ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan piiri toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Vaikutukset alueen luontoon

Patrikkasuo on GTK:n selvityksen (2021) mukaan luonnontilaltaan luokkaan 2 kuuluva suo. YVA-ohjelman liitteenä toimitetut luontoselvitykset ovat auttamattoman riittämättömiä ja niitä on täydennettävä ympäristövaikutusten arviointiprosessin aikana.

Kasvillisuusselvityksissä hankealueen koillisreunassa havaittiin mesotrofiaa ja eutrofiaa ilmentäviä luontotyyppisiä ja lajeja, kuten uhanalaista kaitakämmekkää (*Dactylorhiza traunsteineri*, VU) sekä silmälläpidettävää suopunakämmekkää (*D. incarnata ssp. incarnata*, NT) ja maariankämmekkää (*D. maculata*) (AFRY 2023a). Havaittujen kämmekkäyksilöiden välittömän ympäristön rajaaminen pois hankealueelta ei riitä näiden lajien esiintymien turvaamiseksi, koska suon kuivaaminen muuttaa myös reuna-alueiden hydrologiaa. Lisäksi kämmekköiden tiedetään elävän joskus vuosikausia lepotilassa maanalaisten osien turvin, joten kukkivien yksilöiden lisäksi on syytä ottaa huomioon soveltuvien kasvupaikkojen turvaaminen lähiympäristössä. Laji.fi-tietokannan mukaan hankealueelta ja sen lähistöltä on havaittu mm. vaarantunutta pikkukihokkia (*Drosera intermedia*, VU) sekä useita silmälläpidettäviä lajeja (laji.fi 2021), joita ei löydy hanketoimijan toimittamissa kasvillisuusselvityksissä (AFRY 2023a).

Selvityksessä määritetyistä suoluontotyypeista uhanalaisia ovat Etelä-Suomessa erittäin uhanalaisiksi luokitellut sararämeet, rimpinevat ja rimpinevarämeet sekä Etelä-Suomessa vaarantuneeksi luokiteltu tupasvillaräme. Uhanalaisten meso- ja eutrofisten kasvilajien, erityisesti kämmekköiden löytyminen selvityksissä voi viitata siihen, että suon ojittamattomilta (ja mahdollisesti myös ojitetuilta ja vain vähän muuttuneilta) osilta voisi olla löydettävissä lisää arvokkaita suoluontotyyppisiä, jopa lettorämeitä, ja niille tyypillisiä uhanalaisia eliölajeja. Alueen meso-eutrofisilla luontotyypeilla on vesitaloudeltaan muuttuneinkin selkeästi myös ennallistamispotentiaalia. Se tulee ottaa huomioon hankealueen käyttöä suunniteltaessa, koska suoluonnon meso-eutrofiset luontotyypit ovat Etelä-Suomessa harvinaisia ja arvokkaita.

On todennäköistä, etteivät jo tehdyt kasvillisuusselvitykset tarjoa riittävästi tietoa alueen luontoarvoista ja näin ollen piiri vaatii YVA-selvityksinä tehtäväksi kasvillisuusselvitysten tarkentamista, ja lisäselvitysten tekemistä hankealueelle ja sen läheisyyteen. Osana alueen luontoarvojen selvitystä on syytä inventoida tarkemmin sammalet, joista erityisesti kämmeköiden kasvupaikoilla voisi olla löydettävissä jopa lettojen aitosammalia. Lisäksi on syytä inventoida hankealueen jäkälät, koska hyvin iäkkäiden rämemäntyjen rungoilla ja oksilla kasvaa usein silmälläpidettäviä ja uhanalaisia jäkälälajeja, joiden esiintymät tuhoutuisivat kokonaan turvetuotantoalueella.

Maastokäynneillä kesällä 2023 tehtyjen vähäisten lakka- ja karpalohavaintojen vuoksi Patrikkasuon merkitys marjastukselle arvioitiin vähäiseksi kasvillisuusselvityksessä. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, koska kuulemistilaisuudessa 26.3.2024 Patrikan kylän asukas kertoi keränneensä Patrikkasuolta vuonna 2022 satakunta kiloa lakkaa. Suon merkitys lähialueen vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden marjastukselle on selvittettävä sekä kyselytutkimuksella että lakan ja karpalon marjasatojen tutkimisella maastokoealoilta.

Hankealueella ja sen vaikutusalueella on syytä tehdä kattavampi hyönteisselvitys. Erityisesti ja kiireellisesti suojeltavasta suoventhokkaasta (*Nola karelica*, EN) on Lajitietokannassa useita merkintöjä kymmenen kilometrin säteellä Patrikkasuosta. Tehdystä perhosselvityksestä tulee huomata, että suolla runsas silmälläpidettävä rämevihersiiپی (*Rhagades pruni*, NT) on kasvillisuusvyöhykkeellä alueellisesti uhanalainen.

Hankealueesta 10 kilometrin säteellä Petkeljärven kansallispuistossa on havaittu rämeristihämähäkkiä (*Aculepeira ceropegia*, VU), joka on kiireellisesti suojeltava laji (Fritzen 2009). Tämän helposti tunnistettavan suurikokoisen lajin esiintyminen Patrikkasuolla on syytä myös selvittää.

Hanketoimija ei ole toimittanut ympäristövaikutusten arviointiohjelman osana selvitystä yöaktiivisista perhosista, mikä selvitys tulee vielä tehdä valorysäpyyntinä osana ympäristövaikutusten arviointia. Päiväaktiivisista perhoslajeista on mainittava, että Patrikan kylän läpi kulkevan tien pientareilla on paahteinen ympäristö, johon läpikulkevien kuorma-autojen kyydistä lentävällä turvepölyllä on potentiaalisesti negatiivinen vaikutus. Alueella on tavattu laji.fi-tietokannan mukaan vielä vuonna 2007 erittäin uhanalaista, levinneisyydeltään itäistä ahoaamukääriäistä (*Clepsia lindebergi*, EN) (laji.fi 2007a) sekä tienvarrella on tavattu vuonna 2007 Hyttisuon lähellä on havaittu erittäin uhanalainen ja kiireellisesti suojeltava jäkkäräverkkokoi (*Digitalva reticulella*, EN) (laji.fi 2007b), jonka ensisijaisia elinympäristöjä ovat tienvarsien uuselinympäristöt. Hankkeen

ympäristövaikutuksia ei voida tarkastella ilman, että huomioidaan myös turpeen kuljettamisen vaikutukset.

Osana YVA-ohjelmaa tehty viitasammakkoselvitys on toteutettu vain yhtenä päivänä eikä selvityksen perusteella voida poissulkea viitasammakon esiintymistä alueella. Elinympäristönä Patrikkasuo ja sitä reunustavat alueet sekä Heinäpuron varret sopisivat myös rupimanterin (*Triturus cristatus*, EN) elinympäristöksi. Hankealueelta ja sen ympäristöstä onkin syytä tehdä tarpeeksi kattava viitasammakko- sekä rupimanteriselvitys. Heinäpuro on myös mahdollinen saukon (*Lutra lutra*, LC, EU:n luontodirektiivin II-liite) elinympäristö ja on syytä selvittää lajin esiintyminen alueella.

Haapajärvellä sijaitsee myös yksityinen luonnonsuojelualue ja osana ympäristövaikutusten arviointia on syytä selvittää hankkeen mahdolliset vaikutukset tämän alueen suojeluarvoihin.

Vaikutukset linnustoon

Hankealueella tai sen läheisyydessä havaittiin linjalaskennoissa (kaksi päivää toukokuun lopulla ja kaksi päivää kesäkuun lopulla) kohtalaisen monipuolinen suolinnusto erityisesti suon ojittamattomalla alueella. Selvityksessä käytettiin myös laji.fi -havaintoja vuodelta 2022. Pesivänä, todennäköisesti pesivänä tai mahdollisesti pesivänä listattiin seitsemän EU:n lintudirektiivin liitteen I lajia, neljä vaarantunutta lajia (riekko, pensastasku, sinisuohaukka, pyy) ja alueellisesti uhanalainen pohjansirkku. Lisäksi selvityksen mukaan alueelta on löytynyt silmälläpidettävistä lajeista valkoviklo, taivaanvuohi, liro, järripeippo ja pohjansirkku (AFRY 2023b). Pesimälinnustoa selvitetäessä olisi kuitenkin pitänyt aloittaa maastokäynnit jo kevättalvella pöllöjen, käpylintujen sekä töyhtötiaisen esiintymisen selvittämiseksi. Linnustoselvityksen puutteet tulee täydentää osana hankkeen ympäristövaikutusten arviointia.

Sosiaaliset vaikutukset

Toteutuessaan hanke tulee vaikuttamaan läheisen Patrikan kylän asukkaisiin, aluetta virkistämiseen käytäviin sekä alueen kesämökkeilijöihin. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa on tehtävä laaja kysely hankkeen vaikutuksista ja tämä kysely on suunnattava pelkän suunnittelualueen vieressä asuvien lisäksi laajalle ihmisjoukolle. Toteutuessaan hankkeella tulee olemaan negatiivisia vaikutuksia turvetuotantoalueen purkuvesien kohteena oleviin vesistöihin, joka tulee vaikuttamaan vesistöjen äärellä virkistäytyviin mökkiläisiin ja muihin vesistöjen käyttäjiin. Kyselyn toteuttamisessa on kiinnitettävä huomiota myös muualla

kuin Ilomantsissa vakituisesti asuvien vapaa-ajan asukkaiden ja monipaikkaisten asukkaiden tavoittamiseen.

Osana ympäristövaikutusten arviointia on syytä selvittää tarkkaan suon kuivattamisen vaikutukset pohjavesiolosuhteisiin ja erityisesti suon lähellä sijaitseviin kaivoihin. YVA-ohjelman esittelytilaisuudessa 26.3.2024 tuli ilmi kuinka Tohmajärven Valkeasuon turvetuotantoalueella alueen kuivattamisen epäillään vaikuttaneen lähialueen kaivoihin 2 kilometrin säteellä turvetuotantoalueesta. Tähän pohjautuen hankkeen vaikutukset pohjavesiin on arvioitava laajemmalla alueella kuin YVA-ohjelmassa esitetyltä 500 metrin etäisyydeltä.

Hankkeen toteutuessa turvetuotantoalueelta tulee suuntautumaan Ilomantsin kirkonkylällä sijaitsevalle aktiivihiihlaitokselle huomattava määrä raskasta liikennettä pitkin tietä numero 500. Tie kulkee asutun Patrikan kylän läpi ja kylällä asuu paljon lapsiperheitä. Liikennevaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota liikenteen tuomien lapsivaikutusten arviointiin.

Vaikutukset vesistöihin sekä kalastoon

Toteutuessaan Patrikkasuon turvetuotantoalue tulee kuormittamaan voimakkaasti Heinäpuuroa, jonka luontoarvot ja erityisesti virtavesiluonnon lajisto ja sen herkkyys vesistön tummumiselle tulee selvittää. Puro muodostaa pelkän uomansa lisäksi mikroilmastonsa kautta ympäristönsä monimuotoisuuteen vaikuttavan kokonaisuuden. Pienvesien suojelun varmistamiseksi on kartoitettava myös puronvarren luontoarvot riittävällä laajuudella. GTK:n selvityksen mukaan valtaosa Patrikkasuolta tutkituista maanäytteistä luokiteltiin happamiksi sulfaattimaiksi, mikä lisää merkittävästi alapuolisten vesien happamoitumisriskiä.

Heinäpuurosta sekä Haapojärvestä on otettava osana ympäristövaikutusten arviointia kattavat pohjaeläin- ja leväselvitykset. YVA-ohjelman mukaan Haapojärvestä ei ole saatavilla biologista tarkkailuaineistoa tai vedenlaatutietoja, vaan kuormituksen vaikutukset on arvioitu mallintamalla. Ympäristövaikutusten arviointiin on sisällytettävä riittävät, kaikkiin vuodenaikoihin ajoittuvat selvitykset Haapojärven veden laadusta ja järven ekologisesta tilasta.

Hankealueesta länteen sijaitsee pienehkö Kinnarinlampi, joka mainitaan YVA-ohjelmassa vain ohimennen, vaikka Rambollin (2021) tekemän selvityksen mukaan: "Hankekohteen länsipuolelle sijoittuu Kinnarinlampi, jolta itäsuuntaisen ojituksen virtaaman arvioidaan

ylläpitävän hankekohteen keskiosien vesitaloutta.”(s. 65). Kinnarinlampi jää suoran hankealueen ulkopuolelle, mutta suokokonaisuuden vesitalouden muokkaaminen sekä turvepölyn vaikutukset tulevat luultavasti vaikuttamaan lampeen. Osana ympäristövaikutusten arviointia on selvitettävä riittävällä laajuudella hankkeen vaikutuksen Kinnarinlammen tilaan sekä teetätettävä lammen ympäristössä direktiivilajiselvitys painottaen erityisesti korentoihin sekä sukeltajakuoriaisiin.

YVA-ohjelmanmukaan Haapojärvestä ja Heinäpurosta ei ole saatavilla kalastotietoa, eikä kalaston ekologista tilaa ole arvioitu (SYKE 2023). Ilomantsissa 26.3.2024 järjestetyssä ympäristövaikutusten arvioinnin yleisötilaisuudessa tuli ilmi, että Haapojärvessä on muikkukanta. Haapojärven ja Niettaanselän (Nietalahden) välisessä Haapovirrassa esiintyy myös kuhaa (Koitajoen kalatalousalue 2021). Turvetuotannon vesistövaikutusten arvioimiseksi on Haapojärvestä, Heinäpurosta sekä laajemmin Niettaanselälle on ehdottomasti tehtävä riittävät kalastوسelvitykset, joihin sisältyvät ainakin kattavat virtavesien sähkökoekalastukset ja järviolueiden koeverkkokalastukset. Osana ympäristövaikutusten arviointia on arvioitava kuinka turvetuotantoalueen vesistökuormitus tulee vaikuttamaan Niettaanselän suojelualueiden sekä Petkeljärven kansallispuiston suojeluarvoihin. Petkeljärven Natura 2000 -alueen osalta on selvitettävä onko tarvetta turvetuotantohankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin osana tehdä Natura-selvitys.

Ekologisen tilan arvioinnissa veden väri tai humuspitoisuus eivät ole keskeisiä tekijöitä, mikä on suuri puute vesiympäristön tilan seurannassa (Albrecht ym. 2023). Veden tummumisella on merkittäviä vaikutuksia sekä ekologiaan että virkistyskäyttöön, ja uusi orgaaninen tummentava kuormitus saattaisi vaarantaa virkistysmahdollisuudet koko vesistön alueella aina Pyhäselälle saakka. Edellä mainittujen vaikutusten lisäksi orgaaninen kuormitus heikentää pohjaeläinten ja jokikalojen rasvahappokoostumusta (Kesti ym. 2024).

Vaikutukset ilmastoon

Yksi keskeisimmistä arviointiohjelman puutteista liittyy hankkeen ilmastovaikutusten arviointiin. Suunnitellun Patrikkasuo turvetuotantoalueen turvetta käytetään Ilomantsin aktiivihiihtehtaan aktiivihiihtien valmistuksen raaka-aineeksi. Pääosa (75–80 %) nostetun turpeen hiilestä kuluu laitoksen energiantuotantoon ja vain 20–25 % käytetyn turpeen sisältämästä hiilestä jää varsinaiseen aktiivihiihteen. Siten hankkeessa on kyse pääosin turpeen käytöstä energiantuotantoon.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee piirin näkemyksen mukaan arvioida vaikutukset sekä itse nostoalueen osalta, mutta myös välilliset vaikutukset aktiivihiilitehtaan ja sen käyttämien turvepellettien valmistustehtaan kokonaisuudessa. Edelleen tulee arvioida Ilomantsin aktiivihiilitehtaan laajennuksen vaikutukset (Patrikkasuon turpeen käyttökohde) sekä pitkäaikaiset kokonaisvaikutukset, koska aktiivihiilitehtaan tarpeisiin on Pohjois-Karjalan vaihemaakuntakaavassa 2040 varattu 29 uutta turvetuotantoaluetta, joista useita on jo YVA- tai ympäristölupaprosessissa.

Aktiivihiiltä voidaan valmistaa useista erilaisista Ilomantsin alueelta saatavissa olevista raaka-aineista (mm. maa- ja metsätalouden sivuvirroista), joten ympäristövaikutusten arvioinnissa on syytä arvioida aktiivihiilen valmistus myös muusta raaka-aineesta kuin turpeesta, kuten myös laitoksen energiantuotanto muulla kuin polttoturpeella. Ilomantsin kunnan alueella on 1246 hehtaaria turvepeltoja, joista ainakin osa tulee luontaisestikin poistumaan maataloustuotannosta. Koska turvepellot tuottavat yli puolet kaikista maatalouden kasvihuonekaasupäästöistä, osalle turvepelloista pyritään mm. LUKE:n projekteissa kehittämään muuta käyttöä kuin yksivuotisten kasvien kasvatusta. Kasvihuonekaasupäästöjä syntyy turvepelloilla nimenomaan maan vuosittaisessa muokkauksessa. Yksi vaihtoehto tuotantokäyttöön olisi monivuotisten, ilman maanmuokkausta kasvavien ja kosteaa kasvualustaa sietävien ja runsaasti vesovien hieskoivun, leppien ja pajujen kasvatusta turvepelloilla aktiivihiilitehtaan raaka-aineeksi. Tärkeää on arvioida myös näiden vaihtoehtojen vaikutus kiertotalouden kehittämiseen alueen ja myös koko maakunnan kannalta.

Ilmastomuutoksen vaikutusten kokonaiskuvan saamiseksi vaikutukset tulee siten arvioida Patrikkasuon lisäksi myös turvepellettien valmistuksen ja itse aktiivihiililaitoksen osalta. Koska Patrikkasuon on osa aktiivihiililaitoksen toiminnan jatkumoa, niin ilmastovaikutukset tulee arvioida myös Pohjois-Karjalan vaihemaakuntakaavaan 2040 varattujen uusien turvetuotantoalueiden osalta. Vastaavaa menettelyä Pohjois-Karjalan ELY-keskus edellytti Karjalan kultalinjan YVA-menettelyssä, jossa arvioitiin seitsemän avolouhoksen ympäristövaikutukset kokonaisuutena.

Vaikutukset talouteen ja elinkeinoihin

Tärkeänä osana Patrikkasuon turvetuotannon taloudellisten vaikutusten arviointia tulee arvioida, kuinka hanke vaikuttaisi Ilomantsin luontomatkailuun sekä hankealueella että sen läheisyydessä.

Hankealueen lähiympäristön kylien työllistäjinä on suurelta osin alkutuotanto, mutta esimerkiksi Ilomantsin merkittävimmän matkailukylän Möhkön kylän työpaikoista kaikki ovat palvelualojen piirissä. Patrikkasuon valumavesien vaikutus ulottuisi koko Nuorajärven valuma-alueeseen ja siten myös Koitajokeen, joka kulkee Möhkön kylän halki. Kylän palveluja ovat Möhkön ruukin museoalue näyttelyineen, tapahtumineen ja rakennuksineen, Möhkön kesäteatteri, Huoneistohotelli Möhkön Rajakartano, Savottakahvila Möhkön Manta, Mantan Majatalo ja Möhkön Arboretum.

Mantan Luontopalvelut on yritys, joka tarjoaa matkailijoille retkiä ja toimintaa luonnossa Koitajoen, Petkeljärven ja Nuorajärven alueella. Kaikki sijoittuvat Nuorajärven valuma-alueelle Koitajoen varrelle ja ovat turvetuotantohankkeen vesistövaikutusten alueella. Myös KoihuAdventures hyödyntää Nuorajärven valuma-alueen vesistöä luontomatkailussa. Petkeljärven kansallispuistossa toimii Petkeljärvi Center, jolla on tarjolla majoitusta, ruokapalveluja, rantasauna, kanoottien ja kajakkien vuokrausta.

Reitti Mutalahdesta Petkeljärven kautta Koitajoelle ja Koitereelle on erittäin suosittu melontareitti. Vuosittain järjestettävän Karelia-Soudun pienvenereitti alkaa Petkeljärveltä. Toteutuessaan Patrikkasuon turvetuotantohankkeella olisi siten huomattavat negatiiviset vaikutukset laajan alueen maisemaan, luontoarvoihin ja matkailupotentiaaliin. Aivan suunnitellun hankealueen vierestä kulkee moottorikelkkaura, jota käyttävät myös turistit. Myös suolta kerättävien lakan ja karpalon sekä metsästyksen taloudellinen ja virkistysmerkitys lähialueen vakituksille ja vapaa-ajan asukkaille on selvitettävä. Osana ympäristövaikutusten arviointia on syytä tehdä vertailu turvetuotannon aloittamisen lyhytaikaisten hyötyjen ja muiden alojen kokemien haittojen välillä.

Lopuksi

Luonnonsuojelupiiri muistuttaa, että alueen meso-eutrofisilla suoluontotyypeillä on vesitaloudeltaan muuttuneinkin selkeästi ennallistamispotentiaalia. Ennallistamisvaihtoehto tulee ottaa huomioon hankealueen käyttöä suunniteltaessa, koska suoluonnon meso-eutrofiset luontotyypit ovat Etelä-Suomessa harvinaisia ja arvokkaita, ja erityisesti ravinteisimmat suotyypit myös uhanalaisia. Ennallistettu Patrikkasuo olisi helposti saavutettava lähiluontokohde alueen asukkaille ja luontomatkailijoille ja siten vetovoimainen lisä Ilomantsin suojelualuekokonaisuuteen ja luontomatkailutarjontaan. Ehdotammekin ennallistamisvaihtoehdon ekologisten ja taloudellisten vaikutusten selvittämistä osana Patrikkasuon YVA-ohjelmaa.

Joensuussa 24.4.2024

Suomen Luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry

Viitteet

AFRY 2023a: *Patrikkasuo kasvillisuus selvitys 2023, Ilomantsi*. 05/02/2024. AFRY Oy. Viitattu 21.4.2024.

https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Patrikkasuo_turvetuotantohanke_YVA-ohjelma_Ilomantsi_18.3.2024_Liite6.pdf

AFRY 2023b: *Ilomantsin Patrikkasuo pesimälinnustoseselvitys*. 24/01/2024. AFRY Oy. Viitattu 21.4.2024.

https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Patrikkasuo_turvetuotantohanke_YVA-ohjelma_Ilomantsi_18.3.2024_Liite7.pdf

Albrecht, E., Hannonen, O., Palacín-Lizarbe, C., Suni, J., Härkönen, L.H., Soininen, N., Kukkonen, J. & Vainikka, A. 2023: Browning of boreal lakes: Do public perceptions and governance meet the biological foundations? *Ecological Applications*.

<https://doi.org/10.1002/eap.2856>

Fritzén, Niclas 2009: *Rämeristihämähäkkikartoitus Pohjois-Karjalassa Petkeljärvi-Putkelanharjun, Puohtiinsuo ja Patvinsuo alueella 2009*. tmi Zatypota Nature.

GTK 2021: *Turpeen käytön ja tuotannon näkymät Pohjois-Karjalassa vuoteen 2040*. Raportti. Geologian tutkimuslaitos. Viitattu 21.4.2024.

<https://pohjois-karjala.fi/wp-content/uploads/2022/03/Turpeen-ka%CC%88yto%CC%88n-ja-tuotannon-na%CC%88kyma%CC%88t-Pohjois-Karjalassa-vuoteen-2040.pdf>

Laji.fi 2021: *Havaintoerä*. Luomus. Katsottu 18.4.2024.

<https://laji.fi/view?uri=http:%2F%2Ftun.fi%2FMTKA.1152170>

Laji.fi 2007a: *Havaintoerä*. Luomus. Katsottu 24.4.2024.

Laji.fi 2007b: *Havaintoerä*. Luomus. Katsottu 24.4.2024.

<https://laji.fi/view?uri=http:%2F%2Ftun.fi%2FKE.921%2FLGE.154057>

Ramboll 2021: *Turvetuotannon vesistövaikutuksen ja luonnontilaisuuden arviointi. Maakuntakaavaan osoitettavien turvetuotantoon soveltuvien alueiden vesistövaikutusten sekä luonnontilaisuusluokan ii arviointi.* Selvitys. Ramboll Oy. Viitattu 24.4.2024.
<https://pohjois-karjala.fi/wp-content/uploads/2022/03/Turvetuotannon-vesisto%CC%88vaikutusten-ja-luonnontilaisuuden-arviointi.pdf>

SYKE (Suomen ympäristökeskus) 2023. Ympäristöhallinnon avoimet ympäristötietojärjestelmät. [<http://www.syke.fi/avointieto>] a) Pintavesien tilan tietojärjestelmä, vedenlaatu (VEMU)/ SYKE (6.10.2023)

Kesti, P., Strandberg, U., Taipale, S., Hiltunen, M., Vesterinen, J., Vainikka, A. & Kankaala, P. 2024: Water quality shapes the community structure of zoobenthos in rivers but has little effect on the fatty acid composition of zoobenthos and salmonids. *River Research and Applications*, 40: 436-451. doi:<https://doi.org/10.1002/rra.4240>

Koitaajoen kalatalousalue 2023. *Koitaajoen kalatalousalueen käyttö-ja hoitosuunnitelma*, luonnos.

Lähettäjä:
Lähetetty: keskiviikko 24. huhtikuuta 2024 18.00
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala
Aihe: Kirjallinen mielipide ja huomiot Patrikkasuon turvetuotantoalue, Neova Oy, Ilomantsi

Luokat:

Esitämme, että uutta turvetuotantoaluetta ei perusteta Patrikkasuolle. Edustamme Haapojärven vapaa-ajan asukkaita ja järviluonto alueella on erityisen hienoa ja järvi virkistysalueena erittäin tärkeä, vesiyhteys yltää mm. aina Petkeljärven kansallispuistoon sekä Likulinna luonnonsuojelualueelle.

Seuraavassa esitämme mielipiteitämme perusteluineen sekä huomioita mahdollisen turvetuotantoalueen vaikutuksista. Havainnot perustuvat 2009 – 2023 väliselle ajalle.

Järvessä ei ole ollut havaittu meidän mökkirannassa ja vesistön välittömässä läheisyydessä kertaakaan sinilevää välillä 2009 – 2023, emme ole kuulleet ainakaan, että muillakaan olisi ollut. Onko turvetuotantoalueen myötä kohonnut riski sinileväesiintymien yleistymiselle?

Haapojärven välittömässä läheisyydessä on tehty viime vuosien aikana mittavia avohakkuita sekä tehty myös metsälannoitusta. Onko näiden toimien kuormitusta huomioitu jo ennestään järven tilaan? Järven vesi on melko humuspitoista tällä hetkellä.

Onko huomioitu markkinoiden heilahtelu tarpeeksi hyvin aktiivihiilen kysynnässä tai esimerkiksi määräysten tiukentuminen, kerran pilattu suo ja järvi eivät palaudu, järven hydrologinen palautuminen kestää vuosia ja edellyttää mittavia puhdistustoimia vakavimmillaan.

Meidän havaintojen mukaan järvestä on saatu kuhaa, säynävää, ahventa ja haukea, kuuleman mukaan myös siikaa ja muikkua.

Lisääntyvien soiden turpeennoston käytön myötä voidaan myös perustellusti miettiä, että onko Ilomantsilla varaa menettää biosfäärialueen status sekä status luontoarvojen ja luonnonvirkistyskäyttöä edistävänä kuntana?

Patrikkasuo on säilytettävä ennallaan

Olen Haapojärven kesäasukas. Vuonna 2007 näin netissä kauniin hiekkarannan ja Tornatorilla oli rantatontteja saman järven rannalla myytävänä. Pakkasin perheen autoon ja ajoimme Turusta Ilomantsiin 650 km. Saavuimme hiekkarannalle ja olimme heti myytyjä. Kiersimme tontteja läpi ja ihastuimme pariin kolmeen paikkaan, mutta yön yli nukkumisen jälkeen valinta oli selvä. Seuraavalla viikolla ostimme kolme vierekkäistä tonttia; itselle ja poikiemme perheille. Joka kesä auton nokka suuntaa kevästä syksyyn kohti Ilomantsin Haapojärveä ja sielu lepää, kun pääsemme perille. Kaunis villi luonto, uimarannat, kuikat, käet, kalasääkset, majavat, lepakot, teeret, metsot, kotkat ym. ovat vastassa. Puhumattakaan soista ja niiden luonnon antimista.

Haapojärveltä Tornator on myynyt 37 kpl rantatontteja, joille on kaavoitettu rakennusoikeus ja vielä on jäljellä muutamia vapaita rantapaikkoja. Minusta tämä on suuri määrä kesäasukkaita ja perheitä. Patrikkasuo koskee mitä suurimmassa määrin myös Petkeljärven kansallispuistoa. Kesäasukkaat jättävät melko suuren määrän euroja paikkakunnalle, kun käyvät Pogostalla. Jos tämä turvesuo avataan, niin täältä jää useita vielä rakentamattomia tontteja tyhjäksi ja purkulupia haetaan, kun mökkejä siirretään muualle. Tonttien puut parturoidaan, että saataisiin edes jotain lomaparatiisiin sijoitettuja varoja takaisin. **Kunnan ja valtion viranomaisten pitäisi pystyä suojelemaan ihmisiä ja luontoa yritysten mielivallalta.**

Mutta nyt, mitä tämä on... Patrikkasuo turvesuoksi... ei hyvänen aika... ei. **Haapojärvi-Petkeljärvi -vesistöä ei saa turmella. Heti Läävästön pohjan tuntumassa on kyläyhdistyksen ylläpitämä tyypillinen luonnonvarainen hiekkaranta, joka on luonnonsuojelulain mukainen suojeltava rantamuodostelma.** Suolta tulevat vedet ovat ensimmäisenä turmelemassa paikan uimakelpoisuutta ja järven kalakantaa. Petkeljärven kansallispuistosta käy hiekkarannalla päivittäin kanooteilla ihmisiä uimassa ja viettämässä päivää. **Läävästön pohjassa ja Haapojärven pohjoisosassa on majavien reviiri. Kalasääkset pyydystävät samalla alueella. Veden pinta laskee matalassa järvestä yli metrin loppukesään mennessä, joten Haapojärvi ei kestä yhtään enempää rasitetta kuin mitä sillä tällä hetkellä on. Soiden ryöstö on loputtava.**

Luonnonvarainen hiekkaranta

Määritelmä (valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta 1066/2023):

Luonnonsuojelulain 64 §:n 1 momentissa tarkoitetaan hiekkarannalla aluetta, joka on meren, järven tai joen ranta, jota ei ole rakentamisella taikka täyttämisen tai tasoittamistoimenpiteillä merkittävästi muutettu, jonka maa-aines on pääosin hiekkaa tai hietaa ja kasvillisuus sulkeutumaton.

Patrikan kylän asukkaat

Voin vain kuvitella, kuinka veret seisauttava uutinen tämä Neova / Patrikkasuo on ollut kauniille Patrikan kylälle ja sen asukkaille. Pöly, melu, liikenne, vesi ja merkittävin menetys olisi suon tuhoutuminen. Kylän asukkaat kuten myös kesäasukkaat ovat täällä ”korvessa” luonnon vuoksi. Kyläyhteisössä ihmiset myös tuntevat toisensa aivan eri tavalla kuin kaupungeissa. Jos tämä hanke jostain kumman syystä toteutuu, niin voin hyvin kuvitella, että kylästä muutetaan pois ja kauas eli ei Ilomantsiin. Aktiivihiililaitoksen työpaikkojen hyöty kunnalle on pian syöty, kun lapsiperheitä poistuu kunnasta.

Suojeltavat kasvit ja eläimet

- Patrikkasuolla on mm. suojeltavia kasveja. Neova on rajannut niitä osittain alueen ulkopuolelle, mutta on selvää, että olosuhde muuttuu myös näillä suojeltavilla kasveilla, vaikka karttaan vedettäisiin suoalueen läpi kasvit kiertävä rajaviiva. ***Suon kuivuminen ei rajaudu ihmiseen tekemään rajaan, vaan vaikuttaa koko suoalueen kasveihin ja eläimiin.***
- Metsäkanalinnut käyttävät suota soidin- ja pesimäalueenaan.

Vesistöön tuleva humuksen määrä on monta kertaa suurempi kuin kiintoaineen määrä.

Suodattimet, joilla mitataan kiintoaineen päästöjä, ovat niin suuria, että päästävät humuksen läpi. Eli hieno kiintoainekas menee mittareista läpi.

Humus tummentaa veden ja valo ei läpäise vettä; kaikki elämä tarvitsee valoa.

Jo Neova Oy:n ympäristölupien päästöt vesistöihin ovat liiallisia ja näihinkin se joutuu hakemaan heikennyslupia. Onko ELY-keskus ja YVA-menettely ajan tasalla?

<https://www.sll.fi/keski-suomi/2023/02/22/turpeenkaivuun-paastot-yha-halyttavia/> .

HaSu maat

<https://www.suoseura.fi/Alkuperainen/fin/loka2012/Auri.pdf>

<https://www.syke.fi/download/noname/%7B2646B24B-5497-49F7-8FD1-AA72D63F63E3%7D/165067>

” Jos mineraalimaissa käytetään vain pH-rajaa 4,0, vaarana on, että mineraalimaamateriaaleja, joissa inkubaatio-pH on esim. 4,1, ei otettaisi mukaan riskiluokitukseen, koska niitä ei luokiteltaisi kansainvälisten kriteerien mukaan happamaksi sulfaattimaaksi niiden sisältämästä suuresta hapontuottopotentialista huolimatta. Tästä syystä GTK:n ja SGU:n tutkijat ovat todenneet, että pseudo happamat sulfaattimaamateriaalit on hyvä ottaa huomioon Suomen ja Ruotsin happamien sulfaattimaiden luokituksessa.” ”Tulosten perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että alueen pohjamaat ovat varsin yleisesti potentialista hapanta sulfaattimaamateriaalia” (Sulfidiselvitys Patrikkasuon suunnittelualueella Ilomantsissa)

”Pseudo hasumateriaali pH 3,0 – 3,5 orgaaninen materiaali; mineraalimaa 4,0 – 4,5

Ongelmia turvetuotannossa

- hypersulfidinen turve
- Sulfaattimateriaalia turpeessa / turpeen alapuolella
- Hypersulfidinen pohjamateriaali ”

Raportin teossa on käytetty raja-arvoa 4,0/3,0 (mineraali/orgaaninen aines). GTK:n omassa tutkimuksessa ovat todenneet, että 4,5/3,5 arvoilla on edelleen ongelmia esim. turvetuotannossa. Jo näillä alemmilla raja-arvoillakin hapontuottopotentiali on suuri miltei koko alueella, saatikka astetta korkeammilla arvoilla.

Neova Oy ilmoittaa, että mineraalimaan päälle jätetään vähintään 30 cm kerros. Tämä on teoriaa, koska käytännössä tämä ei ole mahdollista. Turpeen paksuus on 50 – 400 cm välillä. Jos happamoitumisen estämiseksi pitäisi veden pintaa nostaa esim. 150 cm, niin se estäisi turvetuotannon jatkamisen syvemmälle.

Soiden likaamalla järvillä haittaa aiheuttaa myös geosmiini. Geosmiini tuo pahan maun kaloihin; 2-metyyli-isoborneoli (MIB).”

- kalatalouden iso ongelma
- kaloissa mutamainen, multamainen maku, ummehtunut haju ja maku
- ihminen havaitsee helposti jo pienet pitoisuudet
- orgaanisen aineen aiheuttamaa: kiintoaine ja humus
- Orgaanisen aineen kyllästämän vesistön geosmiinin kehittyminen ei ole hallittavissa

Neovan aktiivihiihi -strategian jäljillä

Piilotavoitteet vesistöjemme ja soidemme kustannuksella. Jos seuraa Neovan ja Solidiumin hallintoa ja niiden yhtymäkohtaa ([REDACTED] Neovan hallinto 2016 - 2023; poistui Neovan hallituksesta v. 2024 yhtiökokouksessa ja liittyi Solidiumin hallintoon 2023-) voi nähdä, että Novactor lienee pyrkimässä omana firmanaan Solidiumin siiven alle ja sieltä pörssiin. Solidium sijoittaa vähemmistöosakkaan verran varoja ja heillähän on näin jo valmiina linkkimies sijoitettavaksi Novactorin hallintoon Solidiumin etuja vaalimaan. Solidiumin päivitetystä strategiassa todetaan ”Pääasiassa sijoitamme listattuihin yhtiöihin, mutta voimme sijoittaa myös listaamattomiin yhtiöihin, mikäli niillä on lähivuosina selvä listautumiseen tähtäävä suunnitelma.” Pörssiin meno siis lienee tavoitteena. Nyt on vain nopeasti saatava laajat suo-alueet virallistettua ennen EU:n mahdollista ennallistamislakia ja laajenemisvarannot ennen pörssitaivalta. Myös poliittinen peli käy taustalla. Valtion eli meidän rahoillamme (Neovan omistus, valtio 50,1%) tätä nyt valitettavasti ajetaan eteenpäin.

Luonnonsuojelualueet ja Petkeljärven kansallispuisto

Heti Haapojärven jälkeen alkaa luonnonsuojelualue ja siitä vähän eteenpäin Petkeljärven kansallispuiston vedet ja luonto. Luonnonsuojelualueilla luontoa muuttava toiminta on kielletty. Alueilla ei saa muutenkaan ryhtyä toimiin, jotka vaikuttaisivat epäedullisesti alueen luontoon, maisemaan tai eliölajeihin. Veden muuttuminen turvesuon vuoksi huonoksi vaikuttaa kaikkeen edellä mainittuun. Vedet laskevat Haapojärvestä suoraan Nietalahden luonnonsuojelualueelle (YSA207016). Seuraavina tulevat välittömästi Natura –alue ja Petkeljärvi. Jotain on pahasti vialla oikeusvaltiossa, jos näin annetaan tapahtua.

Luonnonsuojelualuetta ei ole huomioitu hankesuunnitelmassa! (www.karttapaikka.fi)

Haapojärvi on jo nykyisillä valumilla ja ravinteilla herkkä vesistöalue jo mataluutensakin vuoksi. Suureen osaan Haapojärveä vesi tulee Läävästön pohjan kautta, jolloin peruuttamattomat muutokset turvesuon veden vaikutuksesta olisivat nopeita ja lopullisia.

Neova ja Ilomantsin kaukolämpö

”Ilomantsin Lämpö Oy ja Neova Oy ovat tehneet sopimuksen tukkulämmön toimittamisesta Ilomantsin kunnan taajaman kaukolämpöverkkoon. Lämpöenergia tuotetaan pääsääntöisesti Neovan omistamalla aktiivihiilitehtaalla. Toiminta alkaa tammikuun alussa vuonna 2025 ja sopimus jatkuu vuoden 2039 loppuun asti.

Sopimuksen ansiosta kaukolämmön tuotanto ja jakelu ovat nyt suomalaisessa omistuksessa, kertoo Ilomantsin lämmön toimitusjohtaja [REDACTED] yhtiön tiedotteessa.”

Ilomantsin kunta on kaukolämpösopimuksessaan ehkä liikaa sitonut itseään Neovaan, joka todennäköisesti on myös vaikuttanut heidän käsittämättömään lausuntoonsa Patrikkasuosta. Toisaalta aktiivihiilitehtaan avaamisen yhteydessä on Neovan puolesta sanottu, että nykyiset suot riittävät. Tulee mieleen vanha sanonta: ”**Viedään kuin pässiä narussa**”.

Vantaan Energian aktiivihiililaitos –hanke

”Aktiivihiililaitos on seuraava askel puujätteen kierrätyksessä ja kierrätyskelvottoman jätepuun tuottajien, suurimmaksi osaksi rakennustyömaiden, kannalta aktiivihiililaitos edesauttaa kierrätysasteen parantamista ja vastaamaan jätelain vaatimaan 70 % kierrätysasteen saavuttamiseen.”

Vantaa osoittaa, että on monia kestävämpiä vaihtoehtoja aktiivihiilen valmistukseen kuin turve, joka ei tänä päivänä pitäisi enää olla edes vaihtoehtojen listalla. **Jos valmistuksessa turpeesta syntyy Ilomantsissa lämpöä 70-75 % ja loppu muuta, niin onhan tämä selvä lämpölaitos.** Ja turpeella lämmittäminen tulee loppumaan.

Ilmastomuutoksen hillintä edellyttää sitä, että turpeen energiakäytöstä luovutaan Suomessa kokonaan. Turpeen polton lopettaminen voi kattaa jopa viidenneksen Suomen kokonaispäästöissä vaadittavasta vähennyksestä.

Ennallistaminen

Turveteollisuudella on moraaliton kiire saada uusia soita vielä ennen ennallistamista käyttöön. Nyt jo tiedetään, että suot ovat jo ilmastonsuojelun puolesta parasta ja kannattavinta ennallistaa. Hiilensidonta luonnontilaiseen tai ennallistettuun suohon on moninkertaista verrattuna vastaavaan metsäalaa.

Yhtä yritystä pönkittävää luonnonvarojen hyväksikäyttöä ei tulisi sallia ja vieläpä veronmaksajien rahoilla (Neovan omistus, valtiolla 50,1 %), jos se ei kestä päivänvaloa. Ennallistaminen ja soiden suojelu tulee etenemään ja se on välttämätön suunta, jotta luonto saadaan säilytettyä jatkossakin ja palautettua suot jälleen runsaasti hiilidioksidia sitovaksi luonnonvaraksi. **Uusia alueita ei tule enää avata.**

Ymmärretäänkö, kuinka pitkät seuraamukset turvesuon käytöllä on

Luonnontilassa oleva ojittamaton suo kasvaa ja kerryttää turvetta hiljalleen, mutta äärettömän hitaasti. Jos puubiomassan kohdalla kiertoaika on keskimäärin 60–80 vuotta, turpeella saman suon uudistuminen kestää 6 000–8 000 vuotta. Kun suo kaivetaan auki, niin se on todella lopullista toimintaa. **Tämän pitää loppua.**

ELY, tehkää ihmisen kokoisia päätöksiä

[REDACTED]

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ympäristö- ja luonnonvarat - vastuualue

kirjaamo@ely.fi

Asia: Lausuntopyyntö Neova Oy:n Patrikkasuon turvetuotantoaluetta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (POKELY/1838/2023)

Lausunto edellä mainitussa asiassa

Muistuttajat ovat Pohjois-Karjalassa toimivia luontojärjestöjä

- 1) Luontokollektiivi ry
- 2) Ilomantsin luonnontälvät ry
- 3) Jäkkilän perinnemaisemayhdistys ry

Taustaa

Neova Oy suunnittelee turvetuotannon aloittamista Ilomantsin kunnassa sijaitsevalla Patrikkasuon alueella. Patrikkasuon turvetuotantohankkeen pinta-ala auma- ja vesiensuojelurakennealueineen on 152,3 ha. Vesienkäsittelymenetelmänä on ympärivuotinen pintavalutus. Patrikkasuon tuotantoalueen kuivatusvedet tulitaiiin johtamaan Heinäpuron kautta Haapojärveen Läävästöpohjaan. Alueella on tarkoitus tuottaa turvetta Neova Oy:n Ilomantsissa sijaitsevan aktiivihiilitehtaan raaka-aineeksi (polttoturve n. 80% käytettävän turpeen määrästä). Turpeen vuosittainen kuljetusmäärä Ilomantsiin on keskimäärin noin 320 rekkakuormaa, keskimääräisen vuosituotannon ollessa noin 52 000 m³. Hankealueen suunniteltu turvetuotantoaika on noin 35–40 vuotta.

Hankkeen yhteysviranomaisena Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö- ja luonnonvarat – vastuualue on asettanut Patrikkasuon turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointiohjelman YVA-ohjelman nähtäville ja lausuttavaksi 18.3.2024 (POKELY/1838/2023).

Luontokollektiivi ry, Ilomantsin luonnonsuojeluyhdistys ry ja Jäkkilän perinnemaisemayhdistys ry (jatkossa muistuttajat tai yhdistykset) lausuvat arviointiohjelmasta seuraavaa.

Tarkasteltavat vaihtoehdot

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastellaan kahta hankkeen toteutusvaihtoehtoa (VE1 ja VE2) sekä ns. nollavaihtoehtoa (VE0) eli tilannetta, jossa hanketta ei toteuteta. Nollavaihtoehto toimii perustana

- VE0: Hankkeen toteuttamatta jättäminen. Alue säilyy nykyisessä tilassa.
- VE1: Turvetuotanto aloitetaan 137,6 hehtaarin alueella.
- VE2: Vaiheittainen kunnostus turvetuotantoon, ensin lohkot 1 ja 2 (yhteensä 69,8 hehtaaria), joidenka jälkeen lohko 3 (67,8 hehtaaria).

Muistuttajien näkemyksen mukaan vaiheittaisessa suunnitelmassa VE2 ei ole mitään eroa vaihtoehtoon VE1, niiden tavoitteet ja lopputulos ovat täsmälleen samat. Molemmissa vaihtoehtoissa Patrikkasuon arvokas suoluonto menetetään ja hankkeen haitalliset vesistövaikutukset alapuolisiin vesistöihin ilmastoon ovat täsmälleen samat.

- Muistuttajat vaativat, että vaihtoehtona VE2 tarkastellaan Patrikkasuon luonnontilan palauttamista ennallistamalla suon ojitetut osat. Tämä tarjoaa selkeän uuden vaihtoehdon hankkeen taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöllisten vaikutusten arviointiin. Useat eri toimijat ovat toteuttaneet 2000 -luvulla runsaasti suoluonnon ennallistamishankkeita Pohjois-Karjalassa, joten kokemuksia hankkeiden taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristöllistä vaikutuksista tämän vaihtoehdon luotettavan arvioinnin pohjaksi on saatavissa riittävästi tutkimustietoa.

Esitetyn arviointiohjelman riittävyys

Patrikkasuon YVA-menettelyyn kuuluvassa ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on pääosin huomioitu YVA-lain edellyttämät arviointitekijät. Keskeisin arviointiohjelman puute liittyy hankkeen ilmastovaikutusten arviointiin. Suunnitellun Patrikkasuon turvetuotantoalueen turvetta käytetään Ilomantsin aktiivihiilitehtaan energiantuotantoon ja aktiivihiilen valistuksen raaka-aineeksi. Pääosa (75-80%) nostetusta turpeesta käytetään laitoksen energiantuotantoon ja vain 20-25% käytetyn turpeen sisältämästä hiilestä käytetään varsinaisen aktiivihiilen käyttöön. Siten aktiivihiilituotannon ilmastovaikutukset ovat lähes samat kuin turpeen käytössä energiantuotantoon.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee muistuttajien näkemyksen mukaan arvioida vaikutukset sekä itse tuotantoalueen osalta, mutta myös aktiivihiilitehtaan ja sen käyttämien turvepellettien valmistustehtaan kokonaisuutena. Edelleen tulee arvioida vaikutukset Ilomantsin aktiivihiilitehtaan laajennuksen osalta sekä pitkäaikaisvaikutukset, koska aktiivihiilitehtaan tarpeisiin on Pohjois-Karjalan vaihemaakuntakaavassa 2040 varattu 29 uutta turvetuotantoaluetta. Vaihemaakuntakaava ei ole tällä hetkellä vielä lainvoimainen, koska kaavan kaikista turvevarauksista valitettiin Itä-Suomen hallinto-oikeuteen ja hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen osasta kaavavarauksista on tehty valituslupahakemus ja valitus Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus ei ole vielä tehnyt päätöstä asiassa.

Suunniteltu hanke on osa laajempaa kokonaisuutta, jolla halutaan varmistaa turvetuotannon energiakäytön ja aktiivihiilen valmistamisen jatkuminen useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin huolimatta kansallisesta, EU:n ja kansainvälisistä ilmasto-ohjelmista/sitoumuksista. Aktiivihiiltä voidaan valmistaa useista erilaisista Ilomantsin alueelta saatavissa olevista raaka-aineista (mm. maa- ja metsätalouden sivuvirroista), joten ympäristövaikutusten arvioinnissa on syytä arvioida aktiivihiilen valmistus myös muusta kuin turpeesta, kuten myös laitoksen energiantuotanto muulla kuin polttoturpeella, jolloin hankkeen ympäristövaikutukset vähenisivät oleellisesti. Tärkeää on arvioida myös näiden vaihtoehtojen vaikutus kiertotalouden kehittämiseen alueen myös koko maakunnan kannalta.

Ilmastonmuutoksen vaikutusten kokonaiskuvan saamiseksi vaikutukset tulee siten arvioida Patrikkasuon lisäksi myös turvepellettien valmistuksen ja itse aktiivihiililaitoksen osalta toiminnan kokonaisvaikutusten arviointina. Koska Patrikkasuon on osa aktiivihiililaitoksen toiminnan jatkumoa, niin ilmastovaikutukset tulee arvioida myös Pohjois-Karjalan vaihemaakuntakaavaan 2040 varattujen uusien turvetuotantoalueiden osalta.

Vastaavaa menettelyä Pohjois-Karjalan ELY-keskus edellytti Karjalan kultalinjan YVA-menettelyssä, jossa arvioitiin seitsemän avolouhoksen ympäristövaikutukset kokonaisuutena.

Patrikkasuon turvetuotantoalueen soveltuvuus maakuntakaavan 2040 1 vaihekaavan mukaisena sijoituspaikkana

YVA-ohjelmassa esitetään Patrikkasuon kaavoitustilanne Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 1. vaihekaavan osalta. Pohjois-Karjalan maakuntavaltuusto hyväksyi maakuntakaava 2040 1. vaiheen 13.6.2022. Vaihekaavasta valitettiin turvevarauksien osalta Itä-Suomen Hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus kumosi 20.9.2023 antamalla päätöksellään puutteellisten selvitysten vuoksi Pohjois-Karjalan maakuntakaava 1. vaiheen mm. siltä osin, kuin siinä osoitettiin Patrikkasuo turvetuotantoon soveltuvaksi alueeksi.

YVA-ohjelmassa tuodaan esille, että Hallinto-oikeuden päätökseen kohdistuu muutoksenhaku, sillä KHO:Ita on haettu lupaa valittaa päätöksestä. Edelleen ohjelmassa todetaan, että kaavan saadessa lainvoiman, se tulee täydentämään hyväksyttyä Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 -kaavaa. Samalla kumotaan Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 turvetuotannon osalta.

Ohjelmassa ei kuitenkaan tuoda esille sitä, että Hallinto-oikeuden päätöksestä Korkeimmalle Hallinto-oikeudelle tehty valituslupahakemus ja valitus ei koskenut Hallinto-oikeuden päätöksessä kumottuja kaavan selvitysten perusteella luonnontilaisuusluokkaan 2 luokiteltuja soita. Päätöksessä todetaan, että ”Valituksenalainen kaava kumotaan siltä osin kuin Kuuksensuo N (Ilomantsi), Niemissuo (Ilomantsi), Petronrimpi (Joensuu/Ilomantsi), Patrikkasuo-Ruostesuo1 (Ilomantsi), Petäikönsuo (Tohmajärvi) ja Tavarasuo-Sikosuo (Ilomantsi) on osoitettu turvetuotantoon soveltuviksi alueiksi”.

Riippumatta Korkeimman Hallinto-oikeuden päätöksestä lopullisessa lainvoimaisessa Maakuntakaavan 1 vaiheessa Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätöksen mukaisesti Patrikkasuo ei sovellu turvetuotantoalueeksi. Muistuttajien mukaan tämä pitää ottaa huomioon myös YVA-ohjelman maakuntakaavan 2040 1 vaiheen turvevarauksia koskevassa kuvauksessa YVA-ohjelman sivuilla 27-29. Niissä annetaan virheellinen kuva Patrikkasuon soveltuvuudesta turvetuotannon sijoituspaikaksi vaihekaavassa, joten tältä osin sivujen tiedot pitää muuttaa vastamaan Itä-Suomen Hallinto-oikeuden kumoamispäätöstä, mm. Patriikka-Ruostesuon alue tulee poistaa kuvassa 7-2 esitetyistä vaihekaavan turvetuotantoon soveltuvista tu-varauksista.

Luontoselvitysten vaatimat korjaukset ja tarkennukset

Tehtyjen maastokartoitukset osoittavat, että Patrikkasuolla on huomattava määrä luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita luonnontilaisia ja luonnontilaisen kaltaiseksi palautuneita luontotyyppejä sekä suuri määrä luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokasta eliölajistoa hankealueen eri osissa sekä luonnontilaisilla ja aiemmin ojitetuilla alueilla. Selvityksissä on kuitenkin useita puutteita, osin myös virheitä ja tulkinnanvaraisia arvioita luontotyyppien ja eliölajien uhanalaisuuden tarkastelussa, joita on syytä tarkentaa ja korjata lopulliseen arviointiohjelmiaan. Muistuttajien mukaan Patrikkasuon luonnon monimuotoisuuden merkittävyyttä tulee korjausten ja tarkennusten pohjalta arvioida uudelleen lopullisessa arviointiohjelmassa.

1. Patrikkasuo Luonnontilaisuus, luontotyytit ja soidensuojelullinen arvo

Patrikkasuo kuuluu GTK:n arvion mukaan soiden yleisen luontoarvon luokittelussa luonnontilaisuusluokkaan 2. Näillä soilla luonnontilaa muuttava käyttö on mahdollista, jos suon yleinen luontoarvo on seudun ojitustason perusteella keskimääräistä alhaisempi eivätkä erityiset luontoarvot ole merkittäviä.

Kasvillisuuskartoituksen perusteella ”selvitysalue on lähes kokonaan tiheästi ojitettua ja luonnontilaltaan jo melko voimakkaasti muuttunutta rämemuuttumaa ja osin varputurvekangasta, jolla puuston kasvu on voimakasta. Selvitysalueen koillisrajalla on ojittamaton pitkulainen suoalue luode-kaakkoissuuntaisen kokoomaojan ja suon koillisreunan ojan välissä. Siellä on ollut hyvin vetistä rimpinevaa vanhojen ilmakuvien perusteella, joten sitä ei ole voitu ojittaa. Sen sijaan tutkimusrajausten koillisrajalla sijaitsevan neliön muotoisen ”pullistuman” alueella näkyy esimerkiksi vuoden 2007 ilmakuvassa kapeita lounas-koillisuuntaisia ojia. Karttaan niitä ei ole merkitty. Myös rajausten luoteisosassa, Kalliosaarten itäpuolisella karttaan ojittamattomaksi merkityllä suoalueella, näkyy kapeita ojia esimerkiksi vuoden 2007 ilmakuvassa. Ojat erottuvat osin umpeenkasvaneina vielä vuoden 2022 ilmakuvassa. Edellä mainitussa peruskartassa ojittamattomilta näyttävät suoalueet eivät ole luonnontilaisia, vaan ne ovat selvästi kuivahtaneet. Selvitysalueen lounaisosassa on lisäksi kartassa näkyvien ojien välissä kapeampia ojia”.

Edelleen selvityksessä todetaan, että ”selvitysalueen keskivaiheilla Kinnarinlammen itäpuolella on ojittamaton alue, jossa ei näy ojia edes vanhemmissa ilmakuvissa. Sen itäosassa on mm. rimpinevaa, keskellä lyhytkorsinevaa ja länsiosassa mm. isovarpurämettä. Sekin vaikutti kuivahtaneelta ympäröivien ojitusten vaikutuksesta”.

Selvityksen luvun 5 mukaan selvitysalueella uhanalaisia luontotyyppiejä ovat ojittamattomilla alueilla mm. sararämeet, rimpinevat ja rimpinevarämeet, jotka Etelä-Suomessa luokitellaan erittäin uhanalaisiksi (EN). Luonnontilaisen luontotyyppikohteen pinta-ala on noin 3,24 ha ja sen rajausta on esitetty selvityksen kuvassa (huomionarvoiset luontotyytit). Pohjois-Suomessa ne luokitellaan säilyviksi (LC). Etelä-Suomessa vaarantuneeksi (VU) luokiteltua tupasvillarämettä on mm. enimmäkseen ojittamattomassa pohjoiskärjessä. Pohjois-Suomessa tupasvillaräme luokitellaan säilyväksi. Kohde kuuluu luontotyyppien uhanalaisuusluokituksessa Etelä-Suomen osa-alueeseen. (Kontula & Raunio 2018).

Muistuttajien mielestä suotyyppien uhanalaisuuden vertailu Pohjois- ja Etelä-Suomen välillä, jonka perusteella luonnontilaisten huomionarvoisiksi luokiteltujen pinta-ala arvioitiin olevan vain 3,2 ha, on tarkoituksenhakuista. Etelä-Suomessa soiden ojitustaso on hyvin suuri Pohjois-Suomeen verrattuna ja näin soiden uhanalaisten luontotyyppien määrä ja uhanalaisuuden aste on täysin erilainen näiden alueiden välillä. Kasvillisuusselvityksessä ei myöskään mainittu, että lyhytkorsi- ja isovarpuräme ovat Etelä-Suomessa vaarantuneita. Kokonaisuudessaan uhanalaisuuden esittelyn tarkoituksen hakuinen vähättely ja puutteellisuus ja tukee muistuttajien arvion mukaan selkeästi Patrikkasuo luonnontilaa muuttavan käytön mahdollisuutta luonnontilaisuusluokan 2 soilla eli suon osoittamista turvetuotantoon, vaikka sitä ei suoraan sanota.

Kasvillisuusselvityksen kartoilla luonnontilaisten ja muuttumiksi esitettyjen luontotyyppien määrä ja pinta-ala on huomattavan suuri. Lisäksi kasvillisuus-, linnusto- ja perhoskartoitusten perusteella näillä alueilla on myös suuri määrä luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoista lajistoa (mm. uhanalaisia,

silmälläpidettäviä, lintudirektiivin lajeja sekä Suomen kansainvälisiä vastuulajeja jne.). Tämä vastaa karttatarkastelujen ja omien maastokartoitusten perusteella muistuttajille syntynyttä kuvaa Patrikkasuon luonnontilaisuudesta ja luontotyypeistä, joilla on runsaasti merkittävää eliölajistoa. Esimerkiksi suon itäreunan ”pullistuman” mesotrofinen rimpinevaräme on selvityksen mukaan merkitty alueen vanhojen kapeiden ojien vuoksi muuttumaksi. Muistuttajien maastotarkastusten mukaan alue on vesitaloudeltaan ja kasvillisuuden rakenteen perusteella lähes muuttumaton ja lajistoltaan edustava, alueella kasvaa mm. suon suojellisesti hyvin merkittävää kasvilajia, kaitakämmekkää.

Muistuttajien arvion mukaan suon ojittamattomia osia ja pääosin myös kasvillisuusselvityksen muuttumiksi merkittyjä luontotyyppisiä voidaan suon ojitusten aiheuttamista haitoista huolimatta arvioida luonnontilaisiksi tai luonnontilaisen kaltaisiksi suoluontotyypeiksi. Kasvillisuusselvityksen liitekuvien 1-3 mukaan luonnontilaisten ja muuttumiksi merkittyjen luontotyyppien pinta-ala selvitysalueella on yli 90 ha.

Kasvillisuusselvityksessä 3,2 hehtaarin huomionarvoiseksi merkityllä luontotyyppialueella ei ole lainkaan todenmukaista pohjaa. Hankealueen ja sen reunan kaikki erittäin uhanalaiset luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset rehevät ojittamattomat ja kasvillisuusselvityksessä muuttumiksi merkityt luontotyypit rimpineva- ja sara- ja sararäme sekä rimpineva ja niiden eliölajisto ovat huomionarvoisia ja suoluonnon monimuotoisuuden kannalta hyvin arvokkaita. Pelkästään näiden pinta-ala suon itäreunan meso-eutrofisella alueella ja noin 30 ha eli lähes 10 -kertainen määrä verrattuna kasvillisuusselvityksen arvioon.

Lisäksi suon kartoituksissa on havaittu valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisia lintu- ja perhoslajeja, joten esiintymien perusteella suojellisesti ja suoluonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoisten luontotyyppien laajuus hankealueen vaikutuspiirissä on muistuttajien arvion mukaan vielä yllä esitettyä suurempi. Esimerkiksi perhoslajeista alueellisesti uhanalaista vihersiipeä esiintyy melko runsaana hankealueella yli 35 ha:n alueella ja esiintymä ulottuu myös hankealueen länsiosiin (perhosselvitys, kuva 3). Kasvillisuus- ja perhosselvitysten perusteella arvioitu suotyypeiltään ja eliölajistoltaan huomionarvoisen luontotyyppialueen kokonaisalan arvio nousee vielä suuremmaksi lähes 50 hehtaariin, joka on muistuttajien käsityksen mukaan selkeästi totuudenmukaisempi kuin kasvillisuusselvityksen arvio.

Muistuttajat vaativat, että kasvillisuusselvitysten tulkintoja turpeennostoon suunnitellun hankealueen luonnontilaisten ja luonnontilaisen kaltaisten luontotyyppien pinta-aloista, alueen luontotyyppien uhanalaisuuden merkityksestä Etelä-Suomessa ja huomionarvoisten luontotyyppien pinta-alan suuruudesta tulee korjata ja tarkentaa yllä esitetyn mukaisesti. Muistuttajat haluavat vielä korostaa, että tarkennusesitykset perustuvat pääosin hankkeen kasvillisuus- ja muiden eliölajien selvityksistä.

2. Patrikkasuon eliölajisto

Kasvilajit

- Kasvillisuusselvityksessä todetaan virheellisesti, että alueellisesti uhanalaisten kasvilajien esiintymiä ei löytynyt, eikä niitä tiedetä esiintyvän alueella.
- Selvityksen kasvilajeista valtakunnallisesti silmälläpidettävät (NT) punakämmekkä ja ruskopiirtoheinä sekä elinvoimaiset (LC) vaaleasara ja sykeröpiippo ovat alueellisesti uhanalaisia lajeja 2 b-vyöhykkeellä.
- Vaaleasara on myös Suomen kansainvälinen vastuulaji (EVA) ja kasviselvityksessä

mainituista lajeista villapääluikka on suoluonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoinen suolaji (soidensuojelun täydennysesitys).

- Muistuttajat vaativat, että kasvillisuusselvitystä tulee tarkentaa yllä esitetyn mukaisesti

Lintulajit

- Linnustoselvityksen huomionarvoisten lajien taulukkoon on merkitty kaksi kartoituksissa havaittua valtakunnallisesti vaarantunutta lajia: riekko ja pensastasku. Taulukon jälkeen selvityksessä on mainittu, että laji.fi tietokannan mukaan Patrikkasuo, Heinäpuro, Ruostesuo -alueelta on havaittu valtakunnallisesti vaarantuneeksi luokiteltu pyy.
- Kasvillisuusselvityksessä havaittu sinisuohaukka on myös valtakunnallisesti vaarantunut. YVA-ohjelmassa on edellä esitetyn mukaisesti todettu, että hankealueella tai sen läheisyydessä on havaittu pesivänä, todennäköisesti pesivänä tai mahdollisesti pesivänä neljä vaarantunutta lintulajia.
- Kaikki nämä valtakunnallisesti vaarantuneet lajit tulisi olla mukana selkeästi selitettynä lintuselvityksen huomionarvoisten lajien taulukossa. Linnustoselvityksessä korostetaan uhanalaisten lajien yksilömäärien vähäisyyttä. Se ei kuitenkaan ole havaintojen merkittävyyttä vähentävä tieto, koska lajien esiintyminen ilmentää elinympäristön luonnontilan kaltaisuutta ja soveltuvuutta näiden lajien elinympäristönä.
- Valtakunnallisesti vaarantunutta riekkoa ei ole tarpeen mainita alueellisesti uhanalaisissa lajeissa.
- Selvityksessä alueellisesti uhanalaisiksi mainitut silmälläpidettävä järripeippo sekä elinvoimaiset pikkukuovi ja kapustarinta eivät ole alueellisesti uhanalaisia 2 b-vyöhykkeellä
- Selvityksessä mainituista lajeista taivaanvuohi ja pohjansirkku ovat valtakunnallisesti silmälläpidettäviä. Pohjansirkku on myös alueellisesti uhanalainen 2b -vyöhykkeellä.
- Muista Luonnon monimuotoisuuden merkittävyyden kannalta tärkeitä eliölajeja ovat myös Suomen kansainväliset vastuulajit (EVA), lintudirektiivin liitteen I laji sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoiset lajit.
- Linnustoselvityksen ja selvityksessä mainituista laji.fi tietokannan Patrikkasuo, Heinäpuro, Ruostesuo -alueelta mainituista lintulajeista viisi on Suomen kansainvälisiä vastuulajia: pikkukuovi, teeri valkoviklo, metso, liro. Nämä tulisi olla mukana lintuselvityksen huomionarvoisiksi lajeiksi kootussa taulukossa.
- Lintudirektiivin liitteen 1 lajien esitys selvityksessä ja YVA-ohjelmassa on epäselvä. Selvityksen taulukkoon on merkitty kartoituksissa havaitut 3 direktiivilajia. Tämän jälkeen selvityksessä luetellaan laji.fi tietokannan mukaan Patrikkasuo, Heinäpuro, Ruostesuo -alueelta on havaittu seitsemän lintudirektiivin liitteen 1 lajia. Lisäksi selvityksessä mainitaan, että kasvillisuusselvityksessä havaituista lintulajeista sinisuohaukka ja palokärki (tuore syönnösjälki) ovat myös direktiivilajeja. YVA-ohjelmassa puolestaan todetaan, että hankealueella tai sen läheisyydessä on havaittu pesivänä, todennäköisesti pesivänä tai mahdollisesti pesivänä seitsemän EU:n lintudirektiivin liitteen I lajia.
- Linnusto-, kasvillisuus- ja laji.fi havaintojen mukaan hankealueella tai sen läheisyydessä on havaittu pesivänä, todennäköisesti tai mahdollisesti pesivänä yhteensä yhdeksän EU:n lintudirektiivin liitteen I lajia: kapustarinta, kurki, teeri, metso, pyy, liro, harmaapäätikka, sinisuohaukka ja palokärki. Kaikki nämä lintudirektiivin liitteen 1 lajit tulisi olla koottuna selkeästi linnustoselvityksen huomionarvoisten lajien taulukossa.

Muistuttajat vaativat, että linnustoselvitystä tulee tarkentaa yllä esitetyn mukaisesti

Perhoslajit

- Valtakunnallisesti silmälläpidettävä rämevihersiipi on myös alueellisesti uhanalainen 2 b-vyöhykkeellä. Tämä tulee lisätä perhosselvitykseen.

Luontoselvitysten lisäkartoitustarpeet

Yleistä

Patrikkasuolla kesällä 2023 tehdyt luontokartoitukset ovat osoittaneet, että turpeenottoon suunniteltu alue on luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokas suokokonaisuus. Muistuttajien arvion mukaan luontoselvityksiä tulee vielä monelta osin täydentää, koska yhtenä kesänä tehtävä kartoitus ei anna riittävän luotettavaa kuvaa alueen eliölajistosta.

Tehdyt kartoitukset ovat pääosin kohdistuneet hankealueelle, jonka luonnonarvot kokonaisuudessaan tuhoutuvat turpeenoton seurauksena. Lisäselvitykset tulee kohdistua myös turpeennoston kuivatus-, kuormitus-, turvepöly-, melu- ja muiden häiriöiden vaikutusalueelle eli turpeenottorajauksen kaikkien reuna-alueiden suo-, metsä-, ranta- ja vesistöjen ja pienvesien luontotyyppien alueelle vähintään 500 metrin päähän varausalueesta minne hankealueen haitalliset ympäristövaikutukset (mm. melu ja pöly) nykytiedon valossa voivat ulottua.

Kasvillisuus

- Muistuttajien havaintojen mukaan kaitakämmekkää esiintyy laajemmin Patrikkasuon itäreunan luonnontilaisilla ja muuttuneiksi merkityillä mesoeutrofisilla suotyypeillä, ei pelkästään alueen NE-osassa (liite 1). Kaitakämmekkä on valtakunnallisesti vaarantunut ja koko maassa rauhoitettu kasvilaji (LSA 1997/160, liite 2a 2021/521), joten lajin esiintymien selvittäminen ja merkitys Patrikkasuon suoluonnon monimuotoisuuden ja suojelun kannalta on muistuttajien arvoin mukaan välttämätön vastaavalla tavalla kuin YVA-ohjelmassa on jo tehty suopunakämmekän kohdalla.
- Kasvillisuus selvityksessä hankealueen sammallajistoa, erityisesti mesoeutrofisilla suotyypeillä lajistoa ei ole juuri lainkaan esitelty. Tämän vuoksi muistuttajien näkemyksen mukaan jo tehtyjen kartoitusten sammallajistoa tulisi kuvata tarkemmin ja tässä vaadittavien lisäkartoitusten perusteella sammallajistoa ja lajien esiintymiä alueen eri suotyypeillä tulisi edelleen tarkentaa.
- Muistuttajien havaintojen mukaan Patrikkasuolla on myös muiden suojelullisesti merkittävien kasvilajien esiintymiä, joten putkilokasvien lisäkartoitus ei tule koskea pelkästään kaitakämmekkää.
- Puustoisten soiden, niiden metsäsaarekkeiden ja reunametsien puiden rungoilla ja oksilla keloilla ja lahoppuilla jäkälä-, sieni ja sammallajistoa, joista osa on suojelullisesti merkittäviä. Näille lajeille turvetuotannon haitat ulottuvat hankealueen lisäksi myös turpeennostosta leviävän turvepölyn vaikutusalueelle. Patrikkasuolla tämä lajisto on kokonaan kartoittamatta.

Muistuttajat vaativat, että yllä esitetyn mukaisesti kasvillisuuden lisäkartoituksia tehdään seuraavasti kesällä 2024

- Kaitakämmekän ja muiden huomionarvoisten putkilokasvilajien sekä sammallajien kartoitus suon itäreunan meso-eutrofisilla suotyypeillä.

- puiden rungoilla ja oksilla keloilla ja lahopuilla jäkälä-, sieni- ja sammallajiston kartoitus hankealueella ja sen reunoilla turvepölyn noin 500 metrin vaikutusalueella.

Linnusto

- Yhdistysten arvioin mukaan linnustaselvitystä voidaan pitää myös jossain määrin puutteellisena. Tätä kuvastaa kasvillisuusselvityksestä ja laji.fi -tiedostoista saadut merkittävät lisäykset alueen lintulajistoon. Muistuttajien arvion mukaan alueella pitäisi tehdä lisäkartoitus, jossa kiinnitetään erityisesti huomiota huomioarvoisiin lajeihin ja myös niiden parimääriin. Aiempien kartoituksissa havaittujen huomionarvoisten lajien parimääräarviot pitäisi myös esittää. Selvityksessä on vain todettu, että parimäärät ovat pieniä. Kuitenkin selvityksen kartan 2.1. kuvatekstissä todetaan, että havainto riekosta on kolme vieretysten pesältä tavattua emolintua. Jo pelkästään tämän perusteella voi arvioida, että Patrikkasuo on hyvin merkittävä riekkosuo.
- Lisäkartoitus tulee ulottaa myös hankealueen läheisyydessä sijaitsevan Kinnarilammen alueelle sekä myös muualle hankealueen meluvyöhykkeelle, koska turvetuotannon melun aiheuttama häiriö heikentää lintujen pesimämahdollisuuksia alueella.
- Lisäselvityksessä pitäisi myös kartoittaa/arvioida alueen merkitystä lintujen ruokailu- ja muutonaikaisena levähdysalueena.

Muistuttajat vaativat, että yllä esitetyn mukaisesti linnuston lisäkartoituksia/arviointeja tehdään seuraavasti kesällä 2024

- Huomionarvoisten lintulajien ja niiden parimäärien kartoitus hankkeen melun noin 500 metrin vaikutusalueella sekä kartoittaa/arvioida alueen merkitystä lintujen ruokailu- ja muutonaikaisena levähdysalueena.

Perhoset

- Patrikkasuon päiväperhoset selvitettiin kohtaisen hyvin kesällä 2023. Selvityksen mukaan levinneisyyden ja elinympäristön puolesta mahdollisesti alueella esiintyviä suojelullisesti arvokkaita lajeja olisivat esimerkiksi muurain- ja rahkahopeatäplä. Niitä ei kuitenkaan nähty. Suolta on laji.fi -tietokannassa 1990 luvulla havainto rahkahopeatäplästä ja myös toisesta suojelullisesti arvokkaasta suokirjosiivestä. Molemmat lajit ovat valtakunnallisesti silmälläpidettäviä ja alueellisesti uhanalaisia 2 b-vyöhykkeellä. Patrikkasuolla on vielä suuria luonnontilaisia ja luonnontilaisen kaltaisia osia, joten lienee mahdollista, että lajit, varsinkin rahkahopeatäplä, edelleen esiintyvät alueella.
- Kolmas huomionarvoinen laji, valtakunnallisesti silmälläpidettävä rämekylmänperhonen voi myös kuulua suon lajistoon. Selvityksessä sitä ei havaittu, tämä johtuu siitä, että laji lentää joka toinen vuosi, ja näin ollen sen löytyminen selvityksissä ei ollut mahdollinen.
- Hankealueen turvepöly voi heikentää perhosten elinympäristöjä hankealueen reunoilla, joten kartoitusta tulisi laajentaa tulisi laajentaa näille alueille
- Alueen yöperhoslajistoa ei selvitty kesällä 2023. Näistä suojelullisesti merkittävin on erittäin uhanlaiseksi ja luonnonsuojelulain erityisesti suojeltavaksi lajiksi luokiteltu suoventokas. Laji on vähentynyt erittäin voimakkaasti viime vuosikymmeninä, mutta Patrikkasuo kuuluu lajin levinneisyysalueeseen ja suolla on lajille sopivaa elinympäristöä. Lisäksi Patrikkasuon ympäristön soilta eri suunnilta on useita vanhoja havaintoja suoventokkaasta (laji.fi) Siksi ei ole täysin poissuljettua, että laji esiintyy vielä myös Patrikkasuolla.

Muistuttajat vaativat, että yllä esitetyn mukaisesti perhosen lisäkartoituksia tehdään seuraavasti kesällä 2024

- perhosselvitystä tulee täydentää, keskittyen päiväperhosten osalta suojelullisesti arvokkaiden lajien etsintään.
- alueella tulee tehdä yöperhosselvitys
- kartoitukset tulee ulottaa hankealueen reunoilla turvepölyn noin 500 metrin vaikutusalueelle.

Hämähäkit

- Putkelanharjun ympäristön soilta on ilmoitettu vuosilta 2008 ja 2011 rämeristihämähäkin (VU) havaintoja (Laji.fi), joten muistuttajien arvion mukaan Patrikkasuo on myös lajille sopivaa elinympäristöä. Suomen lajien uhanalaisuuden punaisen kirjan mukaan ojitus ja turpeennosto ovat rämeristihämähäkin uhanalaisuuden keskeisimmät syyt.

Muistuttajat vaativat, että hankealueella ja sen reunoilla tulee tehdä suurikokoisen ja suhteellisen helposti tunnistettavan rämeristihämähäkin kartoitus kesällä 2024

Direktiivilajit

- Direktiivilajien selvitykset koskivat luontodirektiivin IV (a) liitteen lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulalla (78 §) kielletty.
- Maastokartoituksia tehtiin vain viitasammakon osalta. Selvityksessä ei havaittu viitasammakkoa, vaikka niiden soidin oli käynnissä Pohjois-Karjalassa selvityksen ajankohdan aikaan. Hankealueen läheltä ei ole myöskään ilmoitettu viitasammakkohavaintoja (Laji.fi). Muistuttajien arvion mukaan selvitysalue oli kutakuinkin kattava. Kartoitusta olisi syytä kuitenkin vielä täydentää hankealueen suorimmilla ja Heinäpuron varren pikkulammilla, koska lajin esiintyminen näillä alueilla (lisääntymis-/levähdysalue) ei ole poissuljettua.
- Muiden selvityksessä mainittujen luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien esiintymistä hankealueella tarkasteltiin pääosin lajien elinympäristö- ja levinneisyystietojen perusteella. Lisäksi soveltuvia elinympäristöjä kartoitettiin muiden maastotöiden aikana.
- Patrikan kylän asukkaiden havaintojen mukaan lepakoita näkyy asutuksen lähistöllä, joten tältä osin tulee selvittää lepakkolajisto ja Patrikkasuon hankealueen mahdollinen merkitys lepakkojen, erityisesti pohjanlepakon lisääntymis-, levähdysalueena. YVA-ohjelman mukaan laji.fi - tietokannassa on vuodelta 2023 havainto viiksisiipasta 15 km suosta koilliseen, joten muistuttajien mukaan lajin mahdollinen esiintyminen (lisääntymis-/levähdysalue) suon lasku-uoman, Heinäpuron varrella on tarpeen selvittää.
- Selvityksen mukaan hankealueella ei ole lampikorennoille sopivaa elinympäristöä. Hankealueen vaikutuspiirissä, hankealueen reunan pikkulammella, Kinnarinlammella, Heinäpurolla ja Haapojärven Läävästön pohjassa on siro-, lumme ja täplälampikorennoille sopivaa elinympäristöä. Muistuttajien arvioin mukaan sirolampikorennon esiintyminen (lisääntymis- ja levähdysalue) alueella on mahdollista, joten lampikorentoja tulee kartoittaa yllä mainituilta vesialueilta.
- Selvityksen mukaan hankealueella ei ole saukolle soveltuvaa elinympäristöä. Muistuttajien arvion mukaan saukkoa voi esiintyä hankkeen lähivaikutusalueella, koska Heinäpuro on saukolle potentiaalinen lisääntymis- ja levähdysalue.

- Suurpedoista luontodirektiivin IV (a) lajeihin kuuluvat karhu (NT), susi (EN) ja ilves (LC). Ahma (EN) kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajeihin ja hakemuksessa laji käsiteltiin muiden suurpetojen yhteydessä.
- Tuupovaaran susireviiriin (LUKE 2023). Suden reviiri on laaja, ja pienen alan muutoksella ei ole vaikutusta sudelle. Alueen lähetyillä on tehty ilveshavaintoja (LUKE 2023). Ilveksen reviiri on laaja, ja pienen alueen muutoksella ei ole vaikutusta ilvekselle. Lähimmät karhuhavainnot ovat Haapovaaran suunnalta hankealueelta itään. Karhun elinpiiri on keskimäärin 4000 km². Karhut liikkuvat laajalla alueella ja pienen alan muutoksella ei ole vaikutusta karhulle. Ahmasta on havaintoja hankealueen läheisyydeltä. (LUKE 2023). Ahmat liikkuvat laajalla alueella ja pienen alan muutoksella ei ole vaikutusta ahmalle.
- Muistuttajien tietojen mukaan kaikista suurpedosta, myös karhusta, on havaintoja hankealueelta tai sen lähistöltä. Vaikka kaikkien suurpetojen reviirit ovat suuria, niin yhdistysten arvion mukaan Patrikansuon turvetuotanto vaikuttaa heikentävästi lajien liikkumiseen ruokailu-/saalistusmahdollisuuksiin alueella, eikä ole täysin poissuljettua, että Patrikkasuo lähialueineen voi kuulua jonkun lajin lisääntymis- ja levähdysalueeseen.

Muistuttajat vaativat direktiivilajien osalta tehdään ylläesitetyn mukaisesti seuraavia kartoituksia/arvioita

- viitasammakon kartoitus hankealueen suorimmilla ja Heinäpuron varren pikkulammilla
- pohjanlepakon, viiksisipan, lampikorentojen ja saukon maastokartoitukset. Nämä tulee tehdä kesällä 2024, saukon osalta paras ajankohta on talvikausi 2024/2025.
- Suurpetojen osalta kartoituksilla lisääntymis- ja levähdysalueista tuskin saadaan tarkempaa kuvaa, joten niiden osalta hakijan tulee pyytää Luonnonvarakeskukselta asiantuntija-arvion suurpetojen esiintymisestä (levähdys-/lisääntymis-/liikkumis-/ruokailu-/saalistusalueet) ja hankkeen mahdollisista vaikutuksista lajeille luontodirektiivin suojelutavoitteiden kannalta.

Hankkeen vesiensuojelurakenteet ja kuormituksen vaikutukset hankealueen alapuolisiin vesistöihin ja vesiluonnon monimuotoisuuteen

Vesien tila

Suunnitellun turvetuotantoalueen kuivatus- ja valumavesien kulkeutuminen ja eri valuma-alueiden rajaukset on kuvattu arviointiohjelmassa selkeästi. Sen sijaan suunnitellun tuotantoalueen ja sen vesien purkuvesistöjen nykytilan kuvaus on merkittävästi puutteellinen ja sitä tulee ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä huomattavasti täydentää. Myös vastaanottavien vesistöjen hydromorfologinen kuvaus (mm. syvyydet, viipymät) on syytä esittää tarkemmin ja huomioida vaikutusten arvioinnissa.

Heinäpuron osalta aikaisemmat vesinäytteet käsittävät vain kaksi näytettä vuodelta 1985 ja Haapojärven (74) osalta viisi näytettä vuosilta 1985 ja 2010 (näytteenotot 19.12 ja 8.7). Ilmastomuutoksen myötä talvisateet ja sulan maan aika ovat lisääntyneet, joten nämä näytteet ja niiden analytiikka olisi tullut esittää omana kokonaisuutenaan, koska ilmastomuutoksen vaikutukset eivät vielä ilmenneet tuona aikana niin voimakkaasti kuin nykyisessä tilanteessa.

Neova Oy on tehnyt omaa tarkkailua purkuvesistöjen tilasta vuosina 2022-2023. Heinäpuron osalta on otettu näytteitä kahdelta asemalta (Heinäpuro ja Heinäpuro 76) yhteensä 8 näytettä molemmilta asemilta.

Näytteenottotaulukkoon on kirjattu ensimmäinen ja viimeinen näytteenotto, mutta siitä ei selviä niiden välillä otettuja näytteitä. Taulukkotekstissä 7-3, kuitenkin puhutaan veden laadusta heinä-marraskuussa.

Haapojärvestä on otettu näytteitä myös 2022-2023 (19.7 ja 23.8), yhteensä 4 näytettä, jotka kaikki on siis otettu avovesikaudella. Kuten arviointiohjelmassa todetaan, niin ”kuormitus voi olla huomattavaa suurten virtaamien, tulvien ja rankkasateiden aikana, ja vaihtelee vuosittain, vuodenajoittain sekä alueen sijainnin mukaan. Myös talvella huuhtoutuu sekä ravinteita että kiintoainesta”. Arviointiohjelmassa nyt esitetyt veden laatutiedot eivät kaikilta osin riitä edes luotettavan nykytilan kuvaamiseen. Ympäristövaikutusten arvioinnissa veden laatutietoja tulee täydentää Heinäpuron ja Läävästön pohjan, joihin turvetuotantoalueen vaikutukset voimakkaimmin kohdistuvat, sekä varsinaisen Haapojärven osalta. Näytteitä tulee ottaa avovesikaudella ennen ja mahdollisen kerrostumisen jälkeen, ylivirtaamakausina (kevät ja syksy) sekä lopputalvesta. Tulokset tulee esittää eri ajankohtina otetuista näytteistä ajankohdittain ja siten, että minimi- ja maksimiarvot ovat selkeästi nähtävissä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää liukoisen orgaanisen aineksen huuhtoumaan.

Vastaavasti myös kuormituksen osalta kuormitusarviot tulee arvioida Heinäpuron, Läävästön pohjan ja Haapojärven osalta osa-alueittain. Koska suunniteltu turvetuotanto kestää useita vuosikymmeniä, niin myös hankkeen pitkäaikaisvaikutukset tulee arvioida. Vesiensuojelurakenteena toimivan pintavalutuskentän toimivuus ja sen vaikutukset veden laatuun tulee myös arvioida koko tuotannon ajalta.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee erityisesti kiinnittää huomiota jo vähäisten näytteiden perusteella nähtävissä olevien purkuvesiä vastaanottavien vesistöjen tilaan. Arviointiohjelmassa todetaan jo nyt, että ”Heinäpuron Vuosien 2022–2023 tarkkailutulosten perusteella Heinäpuron vesi oli hapanta, humuspitoista ja ruskeaa. Rautapitoisuudet olivat suuria. Kokonaistyyppipitoisuudet viittasivat lähinnä rehevyyteen ja kokonaisfosforipitoisuudet keskiravinteisuuteen”.

Läävästön pohjasta ei ole esitetty mitään tietoja, vaikka turvetuotantoalueilta purkautuvat vedet johdetaan Heinäpuron kautta siihen. Läävästön pohja on kapeahkojen salmien kautta yhteydessä varsinaiseen Haapojärveen, joten vaikutukset korostuvat tällä alueella. Haapojärven osalta arviointiohjelmassa todetaan: ”Alkaliniteetin arvot olivat välttävää-huonoa tasoa. Päälysveden ravinnepitoisuudet viittasivat lähinnä keskiravinteisuuteen ja klorofyllin määrä oli reheville vesille tyypillistä tasoa. Pohjanläheisessä kerroksessa happitilanne oli huono ja ravinne- ja rautapitoisuuden kohoaminen viittasi sisäiseen kuormitukseen”. Muistuttajien arvion mukaan vesistöt ovat siis jo nyt veden laadun osalta huonossa/tyydyttävässä tilassa.

Euroopan Unionin vesipolitiikan puitedirektiivissä, jonka tavoitteet Suomen lainsäädännössä on kirjattu lakiin vesienhoidosta, vesien ekologinen tila arvioidaan biologisten tekijöiden perusteella. Suomessa ekologisen tilan arviointi tehdään virtavesissä koskialueiden pohjaeläimistön, kalaston, piilevien tilan perusteella ja arviointia tukevat veden laatu ja hydromorfologisen tilan tiedot. Hyvää ekologista tilaa ei saa heikentää ja vesimuodostuman ollessa hyvää ekologista tilaa huonommassa tilassa, tulee ryhtyä toimenpiteisiin hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi.

Vesistöistä, joihin suunnitellun turvetuotantoalueen purkuvedet kulkeutuvat ei näitä biologisia tietoja ole. Vesienhoidon kolmannella luokittelukaudella Haapojärvi on luokiteltu asiantuntija-arviona hyvään ekologiseen tilaan, perustuen laskennalliseen malliin järven kohdistuvasta kuormituksesta.

Arviointiohjelman mukaan arvioinnissa ei ollut käytettävissä biologisia eikä veden laatutietoja. Ekologisen tilan luokittelussa Haapojärvi kuuluu matalaan runsashumuksiseen järvityyppiin (mRh).

Koska Heinäpuron ja Haapojärven mukaan lukien Läävästöpohja tila on jo nyt selvästi tilassa, jota lisäkuormitus heikentää, niin muistuttajat edellyttävät, että purkuvesien kohdevesistöistä tulee tehdä ekologisen tilan arvioinnin edellyttämät biologiset selvitykset. Selvitykset palvelevat jatkossa hankkeen mahdollisesti toteutuessa hankkeen vaikutusten seuranta.

Heinäpurosta tulee selvittää veden laadun, virtaamien ja kuormituksen lisäksi biologisista tekijöistä ainakin piilevät ja mikäli purossa on löydettävissä pohjaeläinnäytteiden ottoon sopivia kivikko/sorapohjia, niin myös näiden alueiden pohjaeläimistö. Läävästöpohjan, johon turvetuotantoalueen kuormitus kohdistuu, alueelta tulee selvittää rantavyöhykkeen ja Haapojärven osalta, johon kuormitus Läävästöpohjasta kulkeutuu, tulee selvittää rantavyöhykkeen ja syvänealueen pohjaeläimistö, vesikasvillisuus, rantavyöhykkeen piilevät, kasviplankton ja kalasto. Kaikki selvitykset tulee tehdä Suomen ympäristökeskuksen vesimuodostumien ekologisen tilan arviointimenetelmillä. Selvitykset palvelevat jatkossa hankkeen mahdollisesti toteutuessa hankkeen vaikutusten seuranta.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee huomioida myös viimeaikaiset tutkimukset, jotka osoittavat, että vesistöjen tummumisen aiheuttamat ekologiset muutokset myös tummavetisissä humusjärvissä ovat merkittäviä. Keskeisiä tekijöitä näiden vaikutusten taustalla ovat juuri liuenneiden orgaanisten yhdisteiden hiili ja korkeat rautapitoisuudet, jotka ovat myös hankealueella ja sen vaikutuspiirissä nähtävissä. Ilmastonmuutos, ojitukset ja happamoittava kuormitus korostavat näitä vaikutuksia. Humusvesienkin tummuessa, vaikka muutos ei prosentuaalisesti olisi suuri, niin sen aiheuttamat fysikaaliskemialliset vaikutukset voivat olla suuria ja vaikuttaa esim. pintavesien lämpötilan kasvamisena. Pintavesien lämpeneminen voi lisätä ja pidentää järven veden kerrostuneisuutta ja orgaanisen aineen lisääntyessä myös aiheuttaa ja pidentää hapettomia alueita järvessä. Väriluvun kasvaessa tuottava kerros vähenee. Kaikki tämä vaikuttaa koko ekosysteemiin mikrobeista kaloihin. Esimerkiksi uposlehtiset vesikasvit vähenevät. DOC-pitoisuus lisää kuormituksen alkuvaiheessa esim. kasviplankton biomassaa, koska kuormituksen mukana tulee ravinteita, mutta ravinteiden vähetessä kasviplanktonin biomassaa alkaa vähetä, koska tummentuneen järven valovyöhyke on pienentynyt ja rajoittaa perustuotantoa.

Vesiluonnon monimuotoisuus

Arviointiohjelman mukaan Heinäpuro on valuma-alueen koon perusteella purovesistö. Viimeisimmässä elinympäristöjen uhanalaisuuden arvioinnissa (Ympäristöministeriö 2018) havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet on luokiteltu uhanalaisiksi (VU) koko maassa ja Etelä-Suomessa vaarantuneiksi (EN). Heinäpuro voi muistuttajien arvion mukaan olla vesilain tarkoittamalla tavalla luonnontilainen, joten arviointiselostukseen tulee liittää tarkempi kuvaus Heinäpurosta.

Elinympäristöjen uhanalaisuuden arvioinnin yhteydessä tarkennettiin myös sekä jokien että järvien ranta-alueiden elinympäristöjen tyypittelyä (aiemmasta kolmesta rantaluontotyyppistä 17:sta). Heinäpuron ja Läävästöpohjan osalta myös nämä elinympäristöt tulee kartoittaa ja arvioida hankkeen vaikutukset niihin.

Koska suon kuivattaminen alentaa myös pohjaveden pintaa, niin pohjavesivaikuteisten elinympäristöjen esiintymiseen hankealueen reuna-alueilla tulee kiinnittää huomiota. Pohjaveden pinnan aleneminen voi vaikuttaa näihin pohjavesivaikuteisiin elinympäristöihin, vaikka ne eivät sijaitsisikaan hankealueella, joten myös nämä alueet tulee kartoittaa ja vaikutukset arvioida. Tämä vaatimus tulee esille myös lausunnon

hankealueen vaikutuspiirissä olevia pienvesiä käsittelevässä kohdassa. Siinä esitetään, että suon ja Patrikan kylän välisen rinteiden pohjavesipurkaumien nykytila tulee selvittää.

Arviointiohjelman mukaan Heinäpuron kalastosta ei ole olemassa tutkittua tietoa (mm. Koekalastusrekisteri 2023), mutta sen kalataloudellinen arvo on todennäköisesti vähäinen. Puro virtaa suoalueiden läpi ja on todennäköisesti arvokaloille huonosti soveltuva.

Heinäpuron alapuolisesta Haapojärvestä ei myöskään ole saatavilla kalastotietoja (mm. Koekalastusrekisteri 2023). Kalaston ekologista tilaa ei ole myöskään arvioitu (SYKE 2023a). Järvellä on jossain määrin kalastusta, sille on esitetty verkkokalastuksen solmuvälimitta (Koitaajoen kalatalousalue 2021). Lähimmät olemassa olevat kalastotiedot kohdentuvat Niettaanselälle, jossa on tehty verkkokalastuksia vesimuodostuman ekologisen tilan arviointia varten. Kalaston ekologinen tila on arvioitu erinomaiseksi. Lajistoon kuuluu ainakin muikku, made ja siika. Siian osalta ei ole tietoja, lisääntykö laji luontaisesti järvessä (SYKE 2023a). Haapojärven ja Niettaanselän (Nietalahden) välisessä Haapovirrassa esiintyy kuhaa (Koitaajoen kalatalousalue 2021). Myös kalastus hankkeen vaikutuspiirissä olevilla vesistöillä tulee selvittää.

YVA-ohjelman mukaan hankkeen vaikutuksia alapuolisen vesistön kalastoon ja kalastukseen arvioidaan olemassa olevaa kalataloudellista tietoa käyttäen ja vesistövaikutusarvioon peilaten. Kalaston kannalta kriittisimpiä vedenlaatutekijöitä ovat kiintoaine sekä happamuus, joihin kiinnitetään huomioita. Myös hydrologiset muutokset virtaamissa tulee ottaa huomioon.

Muistuttajien arvion mukaan Heinäpuron kalataloudellinen arvo voi olla vähäinen kuten arviointiohjelmassa todetaan. Tämän varmistamiseksi Heinäpuron kalastoa on tarpeen selvittää koekalastuksella kesällä 2024. Tulosten perusteella (lajisto ja määrä) saadaan myös lisätietoa arvioitaessa Heinäpuron asemaa vesilain tarkoittamana purona/norona.

Haapojärvellä, Läävästön pohja mukaan lukien, tulee myös tehdä kalastoselvitys. Niettaanselällä esiintyvä siika kuten muut lohikalat ovat herkkiä vesistökuormitukselle, joten selvityksessä tulee kiinnittää huomiota erityisesti siian esiintymiseen myös Haapojärven puolella. Turpeennoston aiheuttamassa vesistökuormituksessa voi esiintyä vuodenaikaispiikkejä ja erityisesti keväällä kuoriutuville kaloille, kuten siian poikasille, kuormituspiikit voivat olla kohtalokkaita. Kiintoaineiden lisääntyminen voi haitata kalojen hapensaantia ja sorapohjalle kutevan siian lisääntymistä kutupohjien liettymisen myötä. Hakijan esittämät veden puhdistusmenetelmät mukaan lukien pintavalutus eivät poista purkuvedestä liukoista humusta, mikä voi johtaa pH:n muutoksiin ja etenkin lohikalojen poikasten varhaisessa kehitysvaiheessa vähäisetkin muutokset veden happamuudessa voivat johtaa kuolemaan kalojen happo-/emästasapainon säätelyongelmien seurauksena.

Viime aikojen tutkimuksissa on osoitettu, että vesistöjen tummuminen liuenneen orgaanisen hiilen (DOC) ja myös raudan (FE) voimistuneesta valumisesta voi aiheuttaa huomattavia haitallisia vaikutuksia eliölajeille myös jo valmiiksi tummissa vesissä (Horppila 2024). Muistuttajien mielestä tätä asiaa pitäisi arvioida myös Patrikkasuon turvetuotannossa, koska hankealueen alapuoliset vesistöt ovat jo valmiiksi tummia.

Päätelmät

Yllä esitetyn perusteella YVA-ohjelmassa selvityksissä on paljon puutteita, jotta voidaan mahdollisimman luotettavasti arvioida Patrikkasuon aiheuttaman kuormituksen mahdollisista haitallisista vaikutuksista

Heinäpuroon, Läävästöpohjaan ja laajemmin Haapojärvelle. Tämän vuoksi muistuttajat vaativat, että YVA-ohjelmaan tehdään seuraavia täydennyksiä ja lisäselvityksiä.

1. Tuotantoalueelta tulevia vesiä vastaanottavien vesien purkuvesistöjen nykytilan kuvaus on merkittävästi puutteellinen ja sitä hakijan tulee, mukaan lukien hydromorfologinen kuvaus (mm. hydrologia, syvyydet, viipymät), huomattavasti täydentää.
2. Ohjelmaa tulee täydentää vastaanottavien purkuvesistöjen vesianalytiikkaa muistutuksessa esitetyllä tavalla ja selkeyttää YVA-ohjelmassa esitettyä Heinäpuron ja Haapojärven vesinäytteiden ja niiden analytiikan käsittelyä. Haapojärvellä näytteenottoa tulee täydentää avovesikaudella ennen ja mahdollisen kerrostumisen jälkeen, ylivirtaamakausi (kevät ja syksy) sekä lopputalvesta.
3. Kuormitusarviot tulee arvioida Heinäpuron, Läävästöpohjan ja Haapojärven osalta osa-alueittain ja pintavalutuskentän toimivuus ja sen vaikutukset veden laatuun tulee arvioida koko tuotannon ajalta.
4. Heinäpurolla ja Haapojärvellä tulee tehdä seuraavia ekologisen tilan arvioinnin edellyttämiä selvityksiä:
 - Heinäpuurosta veden laadun, virtaamien ja kuormituksen lisäksi biologisista tekijöistä ainakin piilevät ja myös pohjaeläimistö, mikäli purossa on löydettävissä pohjaeläinnäytteiden ottoon sopivia kivikko/sorapohjia.
 - Läävästöpohjasta ja Haapojärvellä rantavyöhykkeen vesikasvillisuus, kalasto, kasviplankton piilevät ja pohjaeläimistö ja Haapojärvellä syvännealueen pohjaeläimistö ja vesikasvillisuus.Selvitykset tulee tehdä Suomen ympäristökeskuksen vesimuodostumien ekologisen tilan arviointimenetelmillä. Selvitykset palvelevat jatkossa hankkeen mahdollisesti toteutuessa hankkeen vaikutusten seuranta.
5. Kartoittaa Heinäpurolla ja Läävästöpohjassa elinympäristöjen uhanalaisuuden arvioinnin mukaiset (Ympäristöministeriö 2018) rantaluontotyypit ja arvioida hankkeen vaikutukset niihin.
6. Selvittää Heinäpuron kalastoa koekalastuksella ja tehdä Haapojärvellä, Läävästöpohja mukaan kalasto- ja kalastusselvitys (kts. myös kohta 4).

Vesilain mukainen vesistöjen ja pienvesien luvanvaraisuus vesitaloushankkeissa

YVA-ohjelman sivujen 13-14 mukaisesti vesitaloushankkeen luvanvaraisuudesta on säädetty vesilain (587/2011) 3 luvun 2 §:ssä. Käytännössä vesilain mukainen lupa tarvitaan, jos turvetuotantoa varten on tarpeen alentaa vesistön vedenpintaa tai ruopata jokea tai puroa tai jos turvetuotannolla on vaikutuksia pohjavesialueen veden laatuun tai määrään.

Edelleen ohjelmassa todetaan, että luonnontilaisen lähteen tai muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty. Lupaviranomainen voi kuitenkin yksittäistapauksissa myöntää poikkeuksen. Hankkeen vaikutusalueelle ei sijoitu vesilain (587/2011) 2 luvun 11 §:ssä tarkoitettuja biotooppeja (ns. pienvesiä), joten hankkeesta vastaava ei ole em. säännöksessä tarkoitettun poikkeusluvan tarpeessa.

Ohjelmaan tehtyjen selvitysten ja karttatarkastelujen perusteella muistuttajien arvion mukaan hankealueen vaikutusalueella voi olla vastoin hankkeesta vastaavan näkemystä vesilain 2 luvun 11 §:n tarkoittamia

pienvesiä, alle hehtaarin kokoisia lampia, lähteitä ja virtavesiä, joille hankkeesta vastaava voi joutua hakemaan em. säännöksissä johtuvan poikkeuslupan. Lisäksi hankkeessa voi yhdistysten arvion mukaan joutua hakemaan myös vesilain 3 luvun 2 §:n kohdan 8 mukainen lupa Heinäpuron osalta riippuen siitä luokitellaanko Heinäpuro vesilain tarkoittamaksi purovesistöksi vai purovesistöä pienemmäksi noroksi.

Hankkeen vaikutuspiirissä olevat pikkulammet

1. Hankealueen eteläosan reunalla oleva lampi

Kasvillisuusselvityksen mukaan etelärajan pikkulammen rannoilla on luonnontilaista pullosaravaltaista sara- ja ruoholuhtaa (SRhLu), missä kasvaa tupasvillaa, tupasluikkaa, suokukkaa, pikkukarpaloo, leväkköä, vaiveroa, raatetta, riippasaraa, suopursua ja vaivaiskoivua. Pikkulampi sijaitsee ojitusten keskellä ja ojitukset ovat todennäköisesti muuttaneet ympäröivää suota ja lammen vesitasapainoa.

Vesilain perustelujen mukaan (HE 277/2009) pienvesien luonnontilaisuudella tarkoitetaan ensisijaisesti luontotyyppejä, joiden olennaiset ominaispiirteet eivät ole muuttuneet muokkauksen seurauksena. Käsitettä ei kuitenkaan ole tulkittava ahtaasti niin, että se kattaisi vain täysin ihmistoiminnan vaikutuksen ulkopuolelle jääneet kohteet. Ensinnäkin vähäiset olennaisiin ominaispiirteisiin vaikuttamattomat muutokset ovat mahdollisia ilman, että luonnontilaa pidetään palautumattomana. Toisaalta luonnontila on saattanut palautua muutosten jälkeen pitkäaikaisen luonnollisen kehityksen tai ennallistamistoimenpiteiden seurauksena.

Kasvillisuusselvityksestä ja siinä olevan liitteen 2 kuvasta 32 on nähtävissä, että lampi ja sen vesivaikutteisen lähiympäristö ovat luonnontilaisia tai vähintään luonnontilaisen kaltaisia huolimatta lammen sijainnista keskellä ojitettua suota. Alueen ojitukset on tehty 1970/1980 luvulla eli yli 40 vuotta sitten, joten lammen luonnontilaisuus on palautunut vesilain perustelujen mukaisesti pitkäaikaisen luonnollisen kehityksen seurauksena. Tämän mukaisesti muistuttajien mukaan lampi on vesilain 2 luvun tarkoittama pienvesiluontotyyppi, joten hankkeen kuivatus-, pöly- ja meluvaikutukset voivat vaarantaa lammen luonnontilaa ja biologista monimuotoisuutta ja näin ollen pikkulammen luonnontilan vaarantumiseen voi joutua hakemaan vesilain 2 luvun 11§:n 2 momentissa tarkoitettu poikkeus.

2. Heinäpuron pikkulammet

Patrikkasuon lasku-uoman alkuosan varrella on kaksi pientä nimetöntä lampea, jotka karttatarkastelun perusteella näyttävät samanlaisilta sekä 1970 -luvun ja tämän päivän peruskartoilla. Patrikkasuo oli 1970 -luvulla myös tältä osin ojittamaton. Muistuttajien arvion mukaan Patrikkasuon ojituksilta Heinäpuron pitkin tullut kiintoainekuormitus on voinut vaikuttaa lampien rakenteellisiin ominaispiirteisiin, mutta lammet ovat joka tapauksessa säilyneet vähintään luonnontilaisen kaltaisina ja ovat nykyisin vesilain 2 luvun 11 §:n tarkoittamia pienvesiluontotyyppejä. Muistuttajien arvion mukaan suunnitellun turvetuotannon kuormitus- (mm. kiintoaine-, turvepöly) ja virtaamamuutokset voivat vaarantaa lampien luonnontilaa ja biologista monimuotoisuutta, joten niiden luonnontilan vaarantumiseen voi joutua hakemaan vesilain 2 luvun 11§:n 2 momentissa tarkoitettu poikkeus.

3. Hankealueen länsireunan lähde ja muuta alueen mahdolliset pohjavesipurkaumat

Patrikansuon länsireunan rinteessä asutuksen lähistöllä on karttaan merkitty lähde, jonka etäisyys hankealueen reunaan on 300 metriä. YVA-ohjelman mukaan lähde sijaitsee samalla valuma-alueella kuin hankealue, mutta suunniteltua tuotantoaluetta korkeammalla, noin + 172 m mpy korkeudella luode-kaakkosuuntaisella moreeniselänteellä, joka viettää hankealuetta kohti ja hankealueen reuna-alueet ovat tällä kohdin noin + 167 m mpy ja viettävät itään päin. Lähteen ja hankealueen välillä ei ole hydrologista yhteyttä eikä hankealueen suunnasta virtaa vesiä lähdeä kohti.

Luonnontilaisella Patrikkasuolla virtasi 1960-luvun peruskarttaan on merkitty suon halki länsi koillissuunnassa Heinäpuroon virtaava noro, jonka lähtöpiste on ollut läntisen rinteiden alapuolisella suolla karttalähteeltä noin 400 metrin päässä. Muistuttajien arvion mukaan rinteessä olevalta karttalähteeltä tai rinteiden muista pohjavesipurkautumista on voinut virrata norouoma suolle, joka on jatkunut kartalle merkittynä norona. Nykyisin suon halki virrannut noro on tuhoutunut ojituksissa, mutta rinteestä voi vieläkin virrata pohjavesiuomia, jotka laskevat kaivettuihin ojiin ja sieltä ojia myöten Kinnarinlampeen.

Heinäpuro

YVA-ohjelmassa on todettu, että Heinäpuron paikkatietoperusteisesti arvioitu luonnontilaisuusaste on SYKE:n Purohelmi-aineiston perusteella heikko. Asiaa ei kuitenkaan tarkemmin perustella. Karttatarkastelun perusteella uoma näyttää koko matkallaan Patrikkasuolta Läävästönpuhjaan pääosin luonnontilaiselta tai luonnontilaisen kaltaiselta, kuten aiemmin todettiin, niin purovarrella on kaksi pientä luonnontilaista lampea. Muistuttajien purovarrella tekemä lyhyt maastokäynti vahvistaa karttatarkastelun mukaista arviota uoman luonnontilaisuudesta ja tarkastetulla kohdalla uoman vesivaikutteiset rannat ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä (Liite 2).

Tämän vuoksi muistuttajat arvioivat, että Heinäpuro voi olla vesilain tarkoittamalla tavalla luonnontilainen, joten suunnitelman mukainen turvetuotanto voi aiheuttaa uoma ja sen vesivaikutteisten rantojen luonnontilan ja luonnon monimuotoisuuden heikentymistä. Lupa-asian arviointia tulee käsitellä kuten yllä todettiin uoman määrittelyn mukaisesti joko vesilain tarkoittamien puroille tai noroille asetettujen säästöjen mukaisesti.

YVA-ohjelman mukaan Heinäpuro on vesilain määritelmän mukaan valuma-alueen perusteella purovesistö. Toisaalta muistuttajien maastokäynnin perusteella uoma on yläosistaan kapea, mikä viittaa myös norovesistöön, joka voisi kuivimpina kausina jopa osin kuivua.

Vesilain perustelujen (HE 277/ 209) mukaan luonnontilaisilla puroilla on suuri merkitys luonnon monimuotoisuutta ylläpitävänä luontotyyppinä. Vesilain luontotyyppisäännös koski nykyisen lain tavoin virtaavista pienvesistä vain noroja. Noroja koskeva erityissäännös on tarpeen sen vuoksi, että ne jäävät vesilain vesistöjä koskevan säännösten ulkopuolelle. Säännöksen soveltamisalaa ei laajennettaisi puroihin, sillä vesilain järjestelmässä purot ovat vesistöjä ja näin ollen niitä koskevat muutokset kuuluvat 3 luvun 2 §:ssä säädetyn vesitaloushankkeen luvanvaraisuuden piiriin, kuten ehdotuksessa selvästi säädettäisiin. Käytännössä 3 luvun 2 §:n mukainen luvantarvekynnys olisi purojen osalta pitkälti yhdenmukainen noroja koskevan poikkeusluvan tarpeen kanssa. Tämä huomioon ottaen norojen luonnontilan arviointia koskevat periaatteet koskevat soveltuvin osin myös ehdotetun 3 luvun 2 §:n 1 momentin 8 kohdan soveltamista.

Heinäpuro on suurelta Tornator Oy:n omistamalla kiinteistöllä ja se on luokiteltu yhtiön FSC-sertifioinnissa aina säästettäväksi kohteeksi. FSC-sertifioinnin mukaan vesistöt ja niiden suojavaikykkeet (20m) on FSC:n aina säästettäviä kohteita (6.5.1.3), eli ne on aina rajattava metsätaloustoiminnan ulkopuolelle ja 20 metrin

suojavyöhykkeet tulee jättää uoman molemmille puolille. Pienvesistä todetaan puolestaan, että, vesilain 2 luvun 11 §:n kriteerit täyttävät pienvedet on säästettävä, samoin 30m suojavyöhyke niiden ympärillä.

FSC-sertifiointin 6.5.1.3 mukaan parasta saatavilla olevaa tietoa* hyödyntäen organisaatio* tunnistaa ja jättää määritellyt arvokkaat elinympäristöt* ja eräät lajiensuojelun kannalta erityisen tärkeitä kohteet käsittelyn ulkopuolelle. Ainoastaan suojelutavoitteita edistävät hoitotoimenpiteet ovat alueilla mahdollisia. Näitä kohteita ovat mm.

kohdan f mukaisesti vesilain 2 luvun 11 §:n kriteerit täyttävät pienvedet*.

Edelleen sertifiointin (6.5.1.3) aina säästettäviä kohteita ovat mm.

kohdan j mukaisesti uomiltaan luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset* joet ja purot* sekä purot*, joissa aiemman uoman käsittelyn jälkeen on jäljellä luontaista mutkittelua ja veden paineen vaihtelua sekä lähteet*; ranta-alueineen.

Lisäksi huomautuksena todetaan, että määrittely koskee myös lyhyitä, uomaltaan luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia* joki- ja puro- osuuksia.

Muistuttajien arvion mukaan Heinäpuron luokittelu FSC-sertifiointin yllä kuvattujen kriteerien mukaiseksi aina säästettäväksi kohteeksi vahvistaa myös muistuttajien maastokäynnin havaintoja uoman luonnontilaisuudesta vesilain tarkoittamalla tavalla norona tai vesilain 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisena purona.

Yllä esitetyn perusteella muistuttajat vaativat pienvesien osalta tulee tehdä seuraavat selvitykset/kartoitukset ja arviot

- Selvitys aiheuttaako alueelle suunniteltu turvetuotanto hankealueen reunalla sijaitsevan pikkulammen, Heinäpuron varrella sijaitsevien pikkulampien luonnontilan vaarantamisen, jonka vuoksi hankkeessa tulee hakea vesilain 2 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu poikkeus lammen luonnontilan vaarantumiseen.
- Maastokartoitus Patrikansuon länsireunan Patrikan kylän välisen rinteen mahdollisista pohjaveden purkaumista ja arvioida niiden merkityksestä vesilain 2 luvun 11 §:n tarkoittamina pienvesiluontotyypeinä.
- Selvitys Heinäpuron luonnontilaisuudesta ja tämän perusteella arvioida turvetuotannon haittojen aiheuttama luvantarve Heinäpuron luonnontilan vaarantamiselle. Mikäli kyse on purovesistöstä, niin luvantarpeen arviointi on tehtävä vesilain 3 luvun 2 §:n 1 momentin kohdan 8 mukaisesti ja noron arviointi vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisesti.

Viihtyvyys ja virkistyskäyttö ja niille aiheutuvat haitat

1. Viihtyvyys

Arviointiohjelman mukaan Patrikka on pieni kylä Ilomantsissa, kunnan palveluiden välittömässä läheisyydessä. Alue on vetänyt puoleensa lapsiperheitä ja kylällä on yhteisöllisyyttä ja aktiivisuutta. Muistuttajien tietojen perusteella kuvaus sopii tälle hetkellä kylän tunnelmaa ja asukkaiden viihtyvyyttä alueella ja juuri tämän vuoksi Patrikkasuon turpeennostosuunnitelma on herättänyt hyvin suurta huolta ja pettymystä kylän asukkaille.

Yhteysviranomaisen, Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen järjestämässä hankkeen kuulemistilaisuudessa 26.3.2024 Patriikkaan muuttanut kyläläinen [REDACTED] kiteytti asian Sanomalehti Karjalaisessa (27.3.2024) seuraavasti: Ihastuin Ilomantsin järviin ja puhtaaseen luontoon. Kuvittelin, että täällä idässä ollaan luonnon ystäviä. Oli järkytys kuulla, että vain puolen kilometrin päähän nykyisestä kodistani on tulossa turvetuotantoalue. Kun sain tiedon siitä, päätin tarttua toimeen ja olen jakanut kyläläisille ja osalle kesämökkiläisille tietoa suunnitelmista. Kaikki kyläläiset, ketä tavoitin, olivat ehdottomasti turvetuotannon aloittamista vastaan. Tarkoitus on saada aikaan yhteinen kyläläisten lausunto ELY-keskukselle. Patrikkasuon turvetuotantoa on arvosteltu voimakkaasti myös Ilomantsin paikallislehdessä Pogostan sanomissa (liite 3).

Kyläläisiä huolettavat myös useat muut hankkeen vaikutukset kylällä, Patrikkasuolla ja myös Haapojärvellä. Mitä tapahtuu kylän kaivoille? Miten pahoja turpeennoston pahoja pöly- ja meluhaitat ovat asukkaiden viihtyvyydelle? Miten kylän ohitse menevällä seututiellä 500 (Mutalahti) kasvava turverekkaliikenne vaikuttaa liikenneturvallisuuteen? Miten käy talojen ja tonttien arvolle ja korvaako kukaan aiheutuneita haittoja kyläläisille. Uusia kysymyksiä ja huolenaiheita syntyy koko ajan, asukkaille kylän viihtyvyys ja rauha ovat tällä hetkellä mieltä askarruttavia asioita.

Hakemuksen mukaan kiinteistöjen kaivotilanteesta ei ole tietoa. Kaivotilanne selvitetään tarvittaessa YVA-selostusvaiheessa. Muistuttajien arvion mukaan kaivotilanne pitää selvittää jo nyt ohjelmavaiheessa, jotta tiedot ovat käytössä YVA-selostusvaiheessa. Muistuttajien arvion mukaan on mahdollista, että pohjavesipinnan laskiessa kaivot voivat pahimmillaan kuivua ja niiden veden laatu heikentyä. Tämän vuoksi hakijan tulee selvittää, miten tällaisessa tilanteessa aiheutuvia vahinkoja voidaan korjata ja miten vahingoista aiheutuvat kustannukset korvataan. Arviointiohjelman mukaan pohjavesivaikutuksia arvioidaan noin 500 metrin etäisyydelle suunnitellusta turvetuotantoalueesta. Muistuttajat arvioivat, että kaivojen osalta selvitysalueita tulee laajentaa siten, että hankkeen vaikutuspiirissä, lähialueella yli 500 metrin päässä olevien kaivojen tilanne myös selvitetään.

Muistuttajien arvion mukaan arviointiohjelmassa tarkastellaan melko kattavasti hankealueen pölyn ja melun lähteitä ja pyritään arvioimaan vaikutuksia melko laajalla alueella (vähintään 1 km). Lisäksi ohjelmassa arvioidaan myös haittojen vähentämiskeinoja ja haittojen vaikutukset ulotetaan pitkälle ajalle: ”ilmaston muutoksen myötä voimakkaiden tuulien vaikutus pölyn kulkeutumiseen huomioidaan epävarmuustekijänä”. Näiden tietojen pohjalta hankkeen vaikutukset Patrikan kylän myös laajemmin alueen asukkaiden viihtyvyydelle, sekä heidän harjoittamille elinkeinoille (mm. lampaiden ja mehiläisten hoito Patrikassa) tulee selvittää kattavasti. Näissä selvityksissä pitää arvioida myös haittojen aiheuttamat kustannukset ja korvausvelvollisuudet siten, että ne myös kattavat hankkeen koko elinkaaren eli vähintään 30 vuotta. Muistuttajien mielestä vaikutusarviota varten tulee tehdä kyselytutkimus Patrikan kylän asukkaille, kyselyyn tulee sisällyttää myös alueen kaivokysymykset.

Muistuttajien arvion mukaan arviointiohjelmassa tarkastellaan kattavasti hankkeen päävaiheissa, kuntoonpano- ja tuotantovaihe sekä jälkihoito, aiheutuvat vaikutukset henkilöautoliikenteen, raskaan liikenteen ja muun raskaan liikenteen kasvuun. YVA-selostuksessa esitetään laskennallinen arvio turpeen kuljetuksista aiheutuvista vaikutuksista liikenteeseen ja pakokaasupäästöihin. Liikenteen osalta arvioidaan myös kuljetusreittien mahdolliset onnettomuusalttiit kohdat hankealueen läheisyydessä ja mietitään haittojen lieventämismahdollisuuksia. Muistuttajien mielestä laskennallisia arvioita tulee täydentää liikennevaikutusten piirissä sijaitsevien Patrikan ja Meskenvaaran kylien sekä muille seututien 500 varren asukkaille tehtävällä kyselyllä. Näissä selvityksissä pitää arvioida myös haittojen korjaamiseen (mm. tievauriot) ja liikenneturvallisuuden parantamiseen (mm. nopeusrajoitukset, suoja- ja pyörätiet) liittyvät kysymykset.

Yllä kuvatut haitat vaikuttavat myös Patrikan kylän ja myös sen lähialueiden kiinteistöjen arvoon, joten yhdistysten mielestä arviointiohjelmaan tulee tehdä myös selvitys alueen talojen ja tonttien arvon alenemisesta ja siitä johtuvan haitan korvaamisesta.

Päätelmiä

Yllä kuvatun mukaisesti muistuttajat vaativat, että hankkeen Patrikan kylän ja lähialueiden asukkaiden viihtyvyydelle aiheutuvien haittojen osalta tulee tehdä seuraavat selvitykset/kyselytutkimukset.

- Pohjaveden pintojen laskuun liittyvistä haitoista kaivoille, niiden korjaamisesta ja haittojen korvaamisesta kaivojen omistajille
- Turvepölystä ja melusta aiheutuvista haitoista, niiden estämismahdollisuuksista, haittojen kustannuksista ja korvaamisesta kyläläisille
- Liikenteen kasvusta aiheutuvista haitoista, niiden estämisestä, korjaamisesta ja korvauksista haitakärsijöille

2. Virkistyskäyttö

Arviointiohjelman kasvillisuus selvityksessä todetaan, että Patrikkasuon alueen ja sen ympäristön virkistyskäyttö on lähinnä marjastusta, kalastusta ja metsästystä. Kasvillisuuskartoituksissa ”selvitysalueen rämeillä oli lakan lehtiä, mutta kukkia tai raakileita ei näkynyt. Karpalon marjojakaan ei selvitysaikaan vielä näkynyt. Mustikoita oli paikoin jonkin verran tulossa”. Tämän perusteella selvityksessä päädyttiin siihen, että ”alueella on vähän arvoa marjastuspaikkana”.

Kyläläisten mukaan ja muiden suon marjastajien mielestä kasvillisuus selvityksen arvio ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Sanomalehti Karjalaisessa patrikkalainen [REDACTED] kertoo, että häntä harmittaa myös hyvän lakkasuon häviäminen, ”olen poiminut Patrikkasuolta jopa sadan litran lakkasaaliita”. Liitteessä 4 on myös kuva kyläisistä lakkojen keruussa Patrikkasuolla. Pelkästään näiden tietojen perusteella muistuttajat arvioivat, että suon merkitys marja- ja marjastuspaikkana on täysin erilainen, kuin selvityksessä todetaan. Hankkeen toteutuessa hankealueen marjasadot tuhoutuvat ja lähialueilla marjat kärsivät hankkeen aiheuttamista pölyvaikutuksista. Muistuttajien mukaan hankealueen ja sen lähialueen marjasadot pitää kartoittaa asianmukaisilla menetelmillä ja marjastuksen merkitystä tulee selvittää kyselytutkimuksella Patrikan kylän ja sen lähialueen asukkailta. Selvitysten perusteella tulee esittää myös marjastuksen menetysten korvausten järjestelyt haitan kärsijöille.

Arviointiohjelman mukaan arviointiselostuksessa esitetään mahdollinen alueen metsästysoikeuden haltija ja mahdolliset muutokset metsästystoimintaan. Muistuttajien mielestä Patrikkasuon metsästyksen osalta (mm. hirvi, metsäjänis ja kanalinnut) tulee tehdä marjastusta vastaavalla tavalla selvitys hankkeen vaikutuksista riistalajeilla, niiden kannoille ja metsästykselle sekä metsästyksen liittyvien menetysten korvausten järjestelyt. Metsästyskysely tulee osoittaa myös alueen metsästysseuralle/seuran jäsenille.

Patrikkasuon muulle virkistyskäytölle kuten valokuvaukselle, lintujen, kasvien ja perhosten tarkkailulle, muulle retkeilylle ja niistä saaduille elämyksille sekä myös suon itäreunan moottorikelkkareitin käytölle aiheutuvista haitoista tulee tehdä kysely Patrikan kylän ja lähiseudun asukkaille sekä erillisenä moottorikelkkareitistä vastaaville. Kyselyn pohjalta arviointiselostuksessa tulee esittää arvio näiden taloudellisesti heikosti mitattavien haittojen menetysten järjestämisestä esimerkiksi kyselyssä asukkailta tulevien esitysten pohjalta. Vastaava selvitys tulee tehdä myös Heinäpuron virkistyskäytöstä kuten puron ja

sen rantasoiden ja metsien ja niiden eliölajiston merkityksestä Patrikan kylän ja lähiseudun asukkaille sekä myös puron virkistyskäytölle aiheutuvista haitoista hankkeen seurauksena.

Haapojärvellä on merkitystä virkistyskäytön kannalta sekä kyläläisille että alueen kesämökkien asukkaille. Patrikan kylän asukkaille keskeisin virkistyshaitta kohdistuu järvellä olevalle kyläläisten ja mökkiläisten uimarannalle (liite 5). Kyse on Ilomantsin kunnan yhdestä hienoimmista hiekkarannoista. Uimaranta sijaitsee Haapojärven pohjoisosassa Heinäpuron purkukohdan Läävästöpohjasta vain reilun kilometrin etäisyydellä, joten kuormituksen vaikutukset voivat muistuttajien arvion mukaan näkyä hiekkarannan vähittäisenä liettymisenä etenkin hienojakoisen turvelietteen seurauksena.

Kasviperäisen turvelietteen ominaispaine on hyvin lähellä veden ominaispainoa. Sedimentaatioaltaaksi oletetussa lammessa tai järvessä kevyt materiaali ei välttämättä kerry altaan syvänteisiin, vaan kasautuu rannoille tai rantakasvillisuuden pysäyttämänä matalaan veteen. Turvekenttien kiintoainekuormaa hillitsevinä vesiensuojelurakenteina käytetään lietealtaita ja pintavalutuskenttiä. Kesäisen poutajakson jälkeinen voimakas sadekuuro voi aiheuttaa äkillisen lietetulvan, joka ei pidäty suojarakenteisiin. Jopa valtaosa turvelietteen kokonaiskuormasta saattaa koostua nopeista ja harvaan toistuvista kuormitushuipuista, joita ei rutiinimainen purkuvesien tarkkailuohjelma lainkaan tavoita.

(Simola 2021 https://www.geologinenseura.fi/sites/geologinenseura.fi/files/geologi_-_artikkelit/geologi_2021_4_01_simola_turpeenkaivunjaljet.pdf)

Muistuttajien edellyttävät, että hankkeen vaikutukset Haapojärvellä sijaitsevalla hiekkarantaiselle uimapaikalle ja sen virkistyskäytölle tulee selvittää. Uimarannalle aiheutuvien haittojen korjaustyöt (esim. kertyvän lietteen poisto) ja niiden järjestelyt sekä niistä aiheutuvat kustannukset sekä niiden ja mahdollisten pysyvien haittojen korvausvelvoitteet haitan kärsijöille tulee myös selvittää.

Haapojärvi on Patrikan alueen mökkiläisille sekä Patrikan kyläläisille ja myös muille järven lähialueen asukkaalla merkittävä kalastuskohde. Patrikkasuon turpeennoston vesistökuormitus aiheuttaisi muistuttajien arvion mukaan haitallisia vaikutuksia kalakannoille ja kalastukselle (mm. pyydysten limoittuminen). Kuten jo aiemmin lausunnossa vaadittiin Haapojärvellä tulee tehdä kalastoselvitys, jossa selvitetään kalalajisto, kalakannat ja hankkeen vaikutukset kalakannoille ja kalastukseen sekä haittojen korvausten järjestelyt haitan kärsijöille.

Hankkeesta syntyvän kuormituksen rehevöittävän vaikutuksen seurauksena mökkirantojen kohdalla järven pohja voi alkaa liettymään ja rannan edustalla kasvaa yhä enemmän vesikasvillisuutta ja tämän seurauksen mökkirantojen virkistyskäyttö (mm. järvellä liikkuminen, uiminen, kalastus) ja maisemakuva voivat heiketä. Tällä voi olla vaikutusta mökkien ja mökkientonttien arvoon, joten rantakiinteistöjen käytölle aiheutuva korvattava virkistyskäyttöhaitta tulee selvittää.

Päätelmät

Yllä kuvatun mukaisesti hankkeen virkistyskäytölle aiheutuvien haittojen osalta tulee tehdä seuraavat selvitykset/kyselytutkimukset.

- Marjasadot ja marjastus ja marjastukselle aiheutuvat haitat Patrikkasuolla
- riistakannat ja metsästys ja metsästykselle aiheutuvat haitat Patrikkasuolla
- Muut virkistyskäytön muodot ja niille aiheutuvat haitat Patrikkasuolla
- Virkistyskäytön merkitys ja sille aiheutuvat haitat Heinäpurolla
- Uimarannan virkistyskäyttö ja sille aiheutuvat haitat Haapojärvellä

- Kalasto ja kalastukselle aiheutuvat haitat Haapojärvellä
- Mökkirantojen virkistyskäyttö ja sille aiheutuvat haitat Haapojärvellä
- Yllä mainittujen haittojen vaikutus Patrikan, Haapojärven ja lähiympäristön kiinteistöihin ja mökkientontteihin.

Työllisyysvaikutukset

Arviointiohjelman mukaan hanke työllistää suoraan tuotannossa, lastauksessa ja kuljetuksessa yhteensä noin 9 henkilöä ja välillisesti noin 11 henkilöä käyttökohteissa, julkishallinnossa ja palveluissa. Edelleen ohjelman mukaan hankkeen yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioidaan lähinnä elinkeino- ja työllisyysvaikutusten kautta. Patrikkasuon turvetuotantohankkeella on sekä suoria että epäsuoria työllisyysvaikutuksia, sillä hankealueen kuntoonpanon, turvetuotannon, kunnossapidon ja turpeen toimituksen suorittavat paikalliset yrittäjät. Arvioinnissa pääpaino on hankkeen suorissa työllisyysvaikutuksissa. Lisäksi arvioidaan hankkeen vaikutukset mahdollisesti hankkeen läheisyydessä toimivien matkailuyrittäjien kannalta.

Muistuttajat mielestä kuvatut välilliset työpaikat eivät liity juurikaan nimenomaisesti Patrikkasuohon, vaan kuuluvat käyttökohteita, hallintoa ja palveluita hoitavan yhtiön henkilökunnan normaaliin työkuvaan. Tältä osin ohjelmaa tulee tarkentaa ja poistaa lukumäärästä henkilöt, joiden työt eivät välillisesti kohdistu selkeästi Patrikkasuohon.

Yhdistykset ovat aiemmin lausunnossa vaatineet, että arvioinnissa uutena toteutusvaihtoehtona (VE2) tarkastellaan Patrikkasuon luonnontilan palauttamista ennallistamalla suon ojitettuja osia. Tämä tarjoaa selkeän uuden vaihtoehdon hankkeen vaikutusten arviointiin. Useat eri toimijat ovat toteuttaneet 2000 - luvulla runsaasti suoluonnon ennallistamishankkeita Pohjois-Karjalassa, joten kokemuksia ja tutkimustietoa hankkeiden taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristöllistä vaikutuksista tämän vaihtoehdon luotettavan arvioinnin pohjaksi on riittävästi saatavissa.

Patrikkasuon ja laajemmin lähialueiden soiden ojitettujen osien ja suon ympäristön vesistöjen ja pienvesien ennallistamis- ja kalatalouskunnostuksilla pystytään alueelle luomaan helposti huomattava määrä suoria työpaikkoja mm. koneyrittäjille ja hankkeiden suunnittelusta vastaaville henkilöille, yrityksille ja muille toimijoille. Lisäksi soiden ennallistamiseen liittyvillä ennallistamishakkuilla työllistetään metsätalous- ja puunkuljetusyrittäjiä, jolloin turpeenkuljetusten työpaikat korvautuvat puukuljetuksilla. Ennallistamistöillä voidaan edistää alueen suoluonnon monimuotoisuutta, vesiensuojelua ja hillitä ilmastomuutosta sitomalla ojituksista vapautuvaa hiiltä kasvattamaan suon hiilivarastoja. Nämä ovat juuri niitä asioita, jotka edistävät alueen asukkaiden ja mökkiläisten virkistyskäyttöä ja lisäävät viihtyvyyttä. Ne tukevat myös luontomatkailuyritysten toimeentuloa ja työllisyyttä. Lisäksi turpeen polton ilmastohaitat hiilitehtaalla loppuvat siirryttäessä valmistamaan aktiivihiihtä uusiutuvista raaka-aineista. Muistuttajat arvioivat myös, että tämän vaihtoehdon toteutuminen parantaisi myös Neova Oy:n yrityskuva.

Yllä esitetyn mukaisesti muistuttajat vaativat, että ohjelman välillisten työpaikkojen määrä tarkennetaan koskemaan vain niitä henkilöitä, joiden työt kohdistuvat nimenomaan Patrikkasuohon. Lisäksi ohjelmassa tulee selvittää/arvioida Patrikkasuon ja sen lähistön ennallistamis- ja kalataloudellisten kunnostustöiden suorien ja välillisten työpaikkojen kokonaismäärää ja kohdistumista.

Vaikutukset hankealueen vaikutuspiirissä oleviin luonnonsuojelualueisiin

1. Nietalahden luonnonsuojelualue (YSA 207016)

Haapojärven itäpuolella, hankkeen valumavesien kulkureitillä Niettaanselällä on Nietalahden yksityinen luonnonsuojelualue (YSA 207016), joka käsittää useita järven saaria ja jossain määrin myös ranta-alueita. Suojelualan pinta-ala on 81 ha. Suojelun tavoitteena on alueen luontotyyppien ja lajien suojelu. YSA-alueiden rauhoitusmääräyksen yleiset rajoitukset koskevat suojelualueella tehtäviä toimenpiteitä, siten Alueen rauhoitusmääräykset koske eivät koske ulkopuolelta tulevia kuormitus- tai muita haittoja, tässä tapauksessa Patrikkasuolta tulevan kuormituksen aiheuttamia vaikutuksia suojelualan luonnonarvoihin.

Ilmakuvien perusteella suojelualueella, erityisesti Niettaanselälle Haapojärveltä virtaavan kapean Haapovirran lähistöllä sijaitsevassa Haaposaaressa on matalia rantaluhtia. Patrikansuon kuormituksen vaikutukset voivat muistuttajien arvion mukaan näkyä rantaluhtien vähittäisenä liettymisenä etenkin hienojakoisen turvelietteen seurauksena. Tätä asiaa perusteltiin yksityiskohtaisesti lausunnon virkistyskäyttöä koskevassa Haapojärven hiekkapohjaisen uimarannan osalta ja perustelut Simolan (2021) selvityksen pohjalta ovat vastaavia myös suojelualan rantaluhtien liettymisen osalta.

(Simola 2021 https://www.geologinenseura.fi/sites/geologinenseura.fi/files/geologi_-_artikkelit/geologi_2021_4_01_simola_turpeenkaivunjaljet.pdf)

Patrikansuon turpeennoston kuormitus voi mahdollisesti aiheuttaa haittaa suojelualan luonnolle ja sen toimivuudelle, joten muistuttajat vaativat, että hakijan tulee selvittää hankkeen vaikutukset suojelualueelle.

2. Petkeljärven kansallispuisto

Hankealueen valumavedet virtaavat Haapojärvestä Valkiajärven kautta lopulta Nuorajärveen. Merkittävä osa Valkiajärvestä kuuluu Petkeljärven kansallispuistoon. Järvi on luokiteltu pieneksi humusjärveksi, joka ekologiselta tilaltaan on luokiteltu erinomaiseksi. Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin mukaan pienet Humusjärvet on luokiteltu Etelä-Suomessa silmälläpidettäväksi (NT). Arviossa humusjärvien uhkatekijöiksi luokitellaan maa- ja metsätalouden sekä turvetuotannon rehevöittävä ja liettävä kuormitus, ojitus, vesirakentaminen, rantarakentaminen, ilmastonmuutos, metsien uudistamis- ja hoitotoimet ja vieraslajit. Arvion mukaan pienten humusjärvien kehityssuunta tulevaisuudessa arvioidaan vakaaksi.

Näistä tekijöistä Valkiajärvellä on vaikuttanut metsätalouden rehevöittävä ja liettävä kuormitus, ojitus sekä metsien uudistamis- ja hoitotoimet. Turvetuotantoa järven yläpuolisella valuma-alueella ei ole, joten Patrikkasuolle suunniteltu turvetuotanto tulisi uutena uhkatekijänä vaikuttamaan järven tilaan tulevaisuudessa. Siten tällä alueella pienten humusjärvien kehityssuunta voi vakaan sijasta olla hiljalleen heikkenevä.

Valkiajärven Ruununsaaressa sijaitseva Petranluhta on kansallispuiston tunnetuin luhta-alue. Petraluhta koostuu matalista hiekkaisista muodostumista Valkiajärvessä. Luhdalla kasvaa saroja, joita lähiseutujen asukkaat ovat niittäneet karjalle talvirehuksi satojen vuosien ajan. Nykyisin luhtaa ei niitetä, mutta se pysyy avoimena jäiden ja tulvien ansiosta. Kansallispuistossa on yhteensä noin 20 ha luhtaniittyjä, joista yli puolet kuuluu Petraluhtaan. Muistuttajien tietojen mukaan Petranluhta on ilmeisesti saravaltaista sara- ja ruoholuhtaa. Tulvaisuus kuuluu luhtarantojen tyypillisiin ominaispiirteisiin.

Patrikansuon kuormituksen vaikutukset voivat muistuttajien arvion mukaan näkyä myös Petranluhdan vähittäisenä liettymisenä, koska etenkin kevyt turveliete voi kulkeutua jopa helposti Petranluhdalle asti.

Tässäkin tapauksessa luhdan liettymisen perustelut ovat Simolan (2021) selvityksen pohjalta vastaavia kuin lausunnossa on jo esitetty

(Simola 2021 https://www.geologinenseura.fi/sites/geologinenseura.fi/files/geologi_-_artikkelit/geologi_2021_4_01_simola_turpeenkaivunjaljet.pdf)

Patrikansuon turpeennoston kuormitus voi mahdollisesti aiheuttaa haittaa Petkeljärven kansallispuiston Valkiajärvellä sijaitsevan Petranluhdan luonnolle ja sen toimivuudelle, joten muistuttajat vaativat, että hakijan tulee selvittää hankkeen vaikutukset Petranluhdalla.

Petkeljärven kansallispuiston luhdista Petranluhta on laajin ja myös kulttuurihistoriallisesti merkittävä, joten Patrikkasuon turvehankkeen luhdalle aiheuttamat haitat vaikuttavat osaltaan myös koko kansallispuiston virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun. Hakemuksen mukaan Kansallispuisto tarjoaa monimuotoisia virkistystoimintamahdollisuuksia, ja alue on ollut monitoimiretkelijöiden käytössä jo pitkään. Alueella voi harrastaa esimerkiksi retkeilyä, kalastusta, metsästystä, marjastusta, sienestystä ja luonnon tarkkailua. Kansallispuistossa on useita luontopolkureittejä, muun muassa 6,5 kilometrin mittainen Kuikan kierros, 3,5 kilometrin mittainen Harjupolku ja 2,0 kilometrin mittainen Korkeasärkän polku. Lisäksi kansallispuiston halki kulkee 31 kilometriä pitkä Taitajantaipaleen vaellusreitti. Alueella on myös Petraniemen leirintäalue, vieraslaituri ja uimaranta.

Arviointiohjelmassa todetaan myös, että Ilomantsin alueella toimii luontomatkailua ja eräretkeilyä järjestäviä yrittäjiä. Hankealuetta lähin luontomatkailupalveluja tarjoava yritys, Mantan Luontopalvelut, sijaitsee Möhkössä, noin 13 km etäisyydellä hankealueesta. Mantan Luontopalvelut järjestää toimintaa mm. Koitajoella ja Petkeljärvellä (Mantan Luontopalvelut 2023).

Muistuttajat huomauttavat, että kansallispuistossa toimii Petkeljärvi Centerin yrittäjänä [REDACTED]. Yrityksellä on majoitusta, ruokapalveluja, rantasauna, kanoottien ja kajakkien vuokrausta yms. <https://petkeljarvi.com/>. Tätä yritystä ohjelmassa ei mainita lainkaan, joten tältä osin ohjelmaa tulee tarkentaa.

Turvetuotannon vesistökuormituksen haitat Petkeljärven alueella voivat kohdistua Petranluhdan ohella Valkiajärveltä Nuorajärveen virtaavalle vesireitille. Vesireitillä on merkittävä kansallispuiston virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta. Reitti Mutalahdesta Petkeljärven kautta Koitajoelle ja Koitereelle on erittäin suosittu melontareitti. Vuosittain järjestettävän Karelia-Soudun pienvenerieitti alkaa Petkeljärveltä. <https://www.kareliasoutu.fi/fi/>. Edellä mainituille Petkeljärvellä toimiville luontomatkailuyrityksille melontareitti on tärkeä.

Muistuttajien arvion mukaan Patrikansuon vesistökuormituksella voi olla suoria haittoja melontareitillä ja välillistä haittaa Petkeljärven kansallispuiston kävijöiden ja siellä toimivien matkailuyritysten kannalta, koska mielikuva puiston puhtaista vesistä heikkenee turvetuotannon takia. Aiemmin tämä vesireitti ei ole ollut turvetuotannon vaikutuspiirissä.

Yllä esitetyn perusteella muistuttajat vaativat, että turvetuotannon haitat tulee selvittää myös vesireitillä Valkiajärveltä Nuorajärvelle ja selvittää myös hankkeen vaikutuksesta Petkeljärven virkistyskäytölle ja luontomatkailulle ja niiden kehittämiselle kyselytutkimuksena.

Petkeljärvi-Putkelanharju Natura-alueen (FI0700044) Natura-arvioinnin laadinnan tarpeellisuus

Hakemuksessa tuodaan esille, että luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi on laadittava, mikäli hankkeeseen tai suunnitelmaan liittyen on havaittavissa viitteitä Natura-alueen suojeluperusteita heikentävistä vaikutuksista. Natura-arvioinnissa huomioidaan myös yhteisvaikutukset muiden alueelle kohdistuvien hankkeiden ja suunnitelmien kanssa.

Valkiajärvellä sijaitseva Petranluhta kuuluu myös Petkeljärvi-Putkelanharju Natura-alueeseen (FI0700044). Petranluhdan luhta-alueet ovat Natura luontotyyppinä vaihettumis-rantasoita. Natura-alueen tietolomakkeen mukaan Natura-alueella vaihettumis-rantasoita on yhteensä 35 hehtaaria, joten Petranluhdan osuus luontotyyppistä on huomattava suuri, ilmakuviin perusteella jopa yli 40 %.

Petkeljärven kansallispuistoa koskevan vaikutusarviossa Patrikkasuon vesistökuormituksen haitalliset vaikutukset voivat muistuttajien näkemyksen mukaan ulottua Petranluhdalla, jotka ovat Natura tietolomakkeen mukaisia alueen suojeltavia luontotyyppisiä, vaihettumis-rantasoita. Haitat näkyisivät luontotyyppin vähittäisenä liettymisenä, perustuen kuten jo todettu kevyen turvelietteen kulkeutumiseen luhta-alueelle (Simola 2021).

Valkiajärveltä Patrikkasuolta tulevat vedet virtaavat Natura-alueen vesireittiä pitkin Petkeljärven kautta seuraavaa suurempaa laskuvesistöä, Nuorajärveä. Tällä reitillä on tietolomakkeen mukaisia suojeltavia vesiluontotyyppisiä. Näiden määrästä tai osuudesta Natura-alueen kaikista vastaavista vesiluontotyypeistä muistuttajilla ei ole tietoja.

Yllä kuvatus mukaisesti yhdistykset vaativat, että hakijan selvittää hankkeen mahdollisesti aiheuttamia heikentäviä vaikutuksia Petkeljärven-Putkelanharjun Natura-alueen suojeltaville luontotyypeille ja laatia selvityksen pohjalta arviointiselostukseen, riippuen havaituista vaikutuksista, joko Natura -arvioinnin tarvearvio tai luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi.

Ilomantsissa 23.4.2024

Luontokollektiivi ry

[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

Jäkkilän perinnemaisemayhdistys ry

[REDACTED]
[REDACTED]

Liitteet

Liite 1. kaitakämmeköitä Patrikkasuolla

Liite 2. kuvia Heinäpurolta

Liite 3. Mielipiteitä Patrikkasuolle suunnitellusta turvetuotannosta

Liite 4. Lakkojen keruuta Patrikkasuolla

Liite 5. Kyläläisten ja mökkiläisten uimaranta Haapojärvellä

[REDACTED]

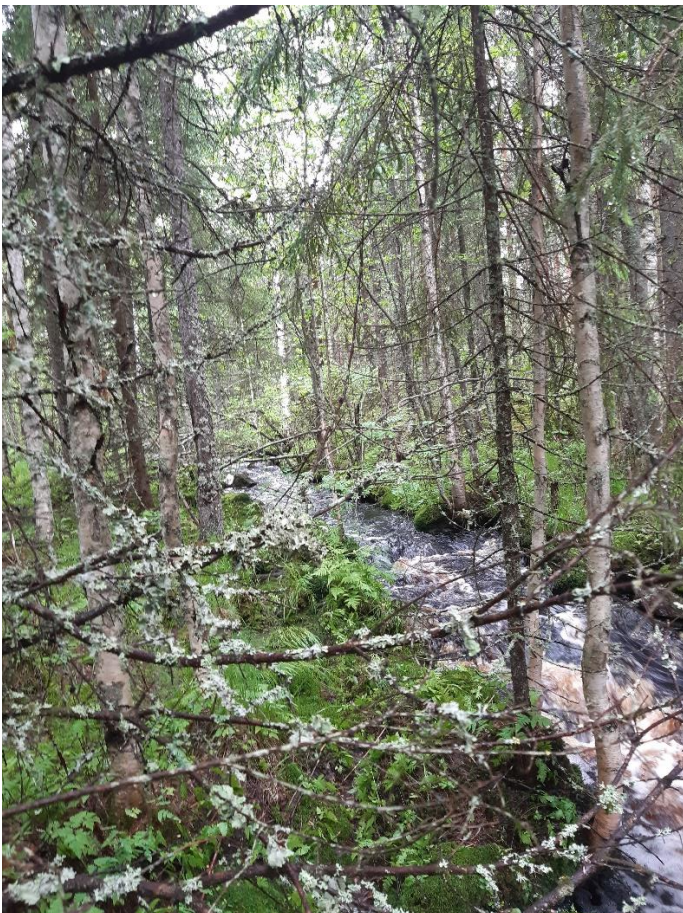
Muistutuksesta on toimitettu myös allekirjoituksilla vahvistettu erillinen allekirjoitussivu

Liite 1. Kaitakämmeköitä Patrikkasuolla kesällä 2022

Liite 2. Kuvia Heinäpurolta kesältä 2022

Liite Mielenpitoja Patrikansuon turvesuunnitelmasta, Pogostan sanomat Kirjoittajista on Patrikan lähikylästä Haukivaarasta ja retkeilee Patrikkasuolla ja tehnyt alueella luontokartoituksia. on puolestaan Haapojärven mökkiläisiä

Mystistä turvetta Patrikkasuolta

28.3.2024 ilmestyneessä *Pogostan Sanomissa*, Neovan viittasi ympäristövaikutusohjelmassa Patrikkasuosta: "jostain mystisestä syystä Ilomantsissa on soita, jotka kelpaavat tähän tuotantoon"

Jospa lähemme avaamaan sanaa mystinen. Suomen sivistyskirja tietää kertoa että sanalla "mystinen" viitataan: Salaperäinen, salainen.

Myös arvoituksellinen, hämmentävä, selittämätön, yliluonnollinen, okkulttinen sanat tulevat esiin. Neovan käytettävissä kuitenkin on paljon tieteellisesti todistettua aineistoa, josta "mystisyys" olisi luetta- vissa pois.

Neovalla voisi olla tulevaisuus aktiivihiilen valmistamiseen

myös oikeasti uusiutuvista raaka-aineista.

Mikäli Neova alkaisi oikeasti tutkimaan turpeelle vaihtoehtoja aktiivihiilen raaka-aineeksi, samat työpaikat Ilomantsissa säilyisivät. Tutkijat säilyttäisivät työpaikkansa ja kuskeille olisi edelleen töitä, vain kyytiin lastattava materiaali muuttuisi. Kaivinkoneyrittäjät voisivat saada mielekästä työtä soiden ennallistuksen parissa, puhumattakaan matkailuyrittäjien intresseistä.

Tykkyläisen perustelu "mystisestä" turpeesta on todella erikoinen ja riittämätön siihen, miksi yhtäkään suota pitäisi ottaa turvetuotantoon.

» LUKIJOILTA

Patrikkasuon turvetuotannosta on luovuttava

Neova Oy suunnittelee aloittavansa Ilomantsin Patrikkasuolla turvetuotannon. Hallinto-oikeus poisti vastikään maakuntakaavasta turvetuotannon varausmerkinnän muun muassa Patrikkasuon osalta. Suo kuuluu luonnontilaluokkaan 2.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan luokan 2 soilla luonnontilaa muuttava käyttö on mahdollista vain, jos suon yleinen luontoarvo on seudun ojitusasteen perusteella keskimääräistä alhaisempi eivätkä erityiset luontoarvot ole merkittäviä.

Seudun ojitusaste on kuitenkin selvästi keskiarvoa korkeampi, ja lisäksi suolla on runsaasti luontoarvoja, muun muassa uhanalaisia luontotyyppejä, kasveja ja lintulajeja.

On pöyristyttävää, että Neova on päättänyt aloittaa uusien turvetuotantoalueiden luvittamisen kaikkein luonnontilaisimmilta

soiltaan, jotka eivät kuulu edes maakuntakaavan turvevarauksiin, ja toimii valtionyhtiönä valtion suostrategian ja suositusten vastaisesti. Turvetuotannon haitat lähialueen asukkaille, mökkiläisille ja luonnossa liikkujille olisivat valtavat. Patrikan kylä sijaitsee vain muutaman sadan metrin päässä suolta.

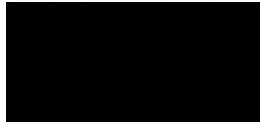
Asukkaiden kaivojen kuivaminen ja veden laadun heikkeminen on pohjaveden laskiessa ilmeinen riski.

Asutukselle aiheutuisi melu- ja pölyhaittoja. Turveralli huonokuntoisella Runon ja Rajan tiellä tuskin hivelisi kunnan matkailuimagoa. Kuivatusvedet laskettaisiin Haapojärveen, jonka rannoilla on yli 20 kesämökkiä. Alueelle on kaavoitettu yli 50 mökkitonttia. Järvi on kärsinyt jo nyt alueen runsaista metsäojituksista. Vesi on erittäin ruskeaa, hapanta ja rautapitoista, ja pohjan lähellä vesi on lähes

hapetonta. Petokalojen elohopeapitoisuudet ovat korkeita.

Turvetuotannon aloittaminen lisäisi Haapojärven ja sen alapuolisten vesien kuormitusta entisestään. Ilomantsin kunnan taholta tällaisen hankkeen puoltaminen olisi Patrikan asukkaille ja Haapojärven mökkiläisille törkeä pyllistys. Turvetuotannon myötä asuntojen ja loma-asuntojen arvo tulisi romahtamaan. Haapojärvi ei soveltuisi enää virkistyskäyttöön eikä kalastukseen, ja vaikutukset näkyisivät myös Nietaselällä, Valkiajärvellä ja Petkeljärvellä, joiden alueella on muun muassa kansallispuisto ja lukuisia suojelualueita.

Vetoamme Ilomantsin kuntapäättäjiin ja Neova Oy:n, että Patrikkasuon turvetuotantohankkeesta luovuttaisiin.

Liite 4. Kyläläiset lakkojen keruussa Patrikkasuolla

Liite 5. Kyläläisten ja mökkiläisten uimaranta Haapojärvellä

23.4.2024

Sp. koitajoen.kalastusalue@gmail.com

Neova Oy

Asia: Patrikkasuon turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointiohjelma
Viite: POKELY / 1838 / 2023

Lausunto:

Koitajoen kalatalousalue lausuu yhteisesti Melaselän- ja Ostronsaaren kalastuskunnan ja Patrikan osakaskunnan kanssa seuraavasti. Patrikkasuota ei tule avata turvetuotantoon, koska avaaminen vaikuttaa monimuotoiseen luontoon-, vesiin ja arvokkaaseen kalakantaan.

Patrikkasuon käyttöönoton vaikutukset näkyvät Läävästön pohjan-, Haapojärven- ja näiden alapuolisissa vesistöissä. Vaikutukset pilaavat kokonaisuutena Haapojärven käyttökeltvottamaksi kalastukselta ja virkistyskäytöltä. Kalatalousalue, Melaselän- ja Ostronsaaren kalastuskunta ja Patrikan osakaskunta eivät halua enää vesialueemme pilaantuvan missään muodossa. Lausuntoa perustellaan jäljempänä.

Perustelut:

Patrikkasuon käyttöönoton yhteydessä joudutaan tekemään pinnanmuokkausta, erilaisia ojakaivuja, lasketusaltaiden kaivamista sekä pumppaamon rakennelman pohjatöitä. Näiden alkutöiden yhteydessä suota joudutaan työstämään voimakkaasti koneellisesti ja maasta alkaa irrota selvityksessä mainittuja sulfaatteja, fosforia, typpeä ja kiintoaineita, jotka tässä vaiheessa rakennelmien puutteesta ohjautuvat vanhaa ojaa pitkin Heinäpuroon ja sieltä Läävästön pohjaan. Selvityksessä mainitaan, että kaivu töitä pyritään välttämään alkuvaiheessa. Joka tapauksessa konekaivua ja muuta konetyötä on tehtävä. Esimerkiksi altaiden syvyys täytyy olla paljon syvempi nostettavan turpeen alapintaan nähden. Tällöin joudutaan menemään alle turpeen nostorajan, jotta lasketusaltaisiin virtaisi kuivatusvesi.

Suon kuivatus: Kuivatus vaiheessa vettä virtaa lasketusaltaisiin enemmän kuin käytönaikana kesällä. Riittääkö altaiden ja pumppujen kapasiteetti vai joudutaanko juoksuttamaan ohijuoksutusojan kautta liika tuleva vesi suoraan Heinäpuroon. Suon kuivatusvaiheessa ja käytön aikana vedenvirtausmäärät suurenee ja veden happamuus lisääntyy. Vaikka kuivatusvesiä pumpataan pintavalutuskentälle veden suuren määrän ja pitkän aikavälin aikana, pintavalutuskentän suodatettavuus huononee. Veden mukana pääsee alapuoliseen järveen sulfidia, fosforia, typpeä, kiintoainetta ja hapanta vettä. Näitä aineita emme halua alapuolisiin vesistöihin. Aikaisemmissa kohteissa

Vapo Oy aikana ns. rankkasateiden ja tulvan aikana vettä on juoksutettu suoraan ilman lasketusaltaiden käyttöä tai lasketusaltaat ovat tulvineet ylitse. Edellä mainittu tilanne tulee esiin myös Patrikkasuoella syys sateiden ja kevät tulvien aikana lumien sulamisesta ja sateista, kun suo ei enää ime sade vettä tiivistymisestä johtuen altaat täyttyvät nopeasti. Altaitten täyttyminen ei ole mikään syy juoksuttaa vesiä ohi pintavalutuskentän.

Pintavalutuskenttä: Pitemmällä aikajaksolla pintavalutuskenttä alkaa tiivistyä suuren vesimäärän vuoksi ja tiiveyttä lisää kiintoaineen kulkeutuminen kentälle, jonka seurauksena pintavalutuskenttä ei toimit toivotulla tavalla. Vesi ei puhdistu kokonaisuutena ja veden virtaama suurenee laskuojissa sekä kiintoaine pääsee kulkemaan edelleen laskuojiin ja laskuojista Heinäpuroon. Pintavalutuskenttä ei suuren vesimäärän vuoksi pysty pidättämään rauta, fosfori ja ammoniumtyyppiä ja näiden lisäksi suosta irtoaa elohopeaa. Nämä aineet lisääntyvä suon mataloitumisesta ja ojien kaivamisesta. Edellä mainittuja aineita irtoaa maasta ja ne kulkeutuvat Haapojärveen huonontamaan veden laatua. Neova Oy viimeisimmät mittaukset 2022 vuoden kesältä antavat väärän tuloksen, koska mittausajan kohta on kuivimpaan aikaan ja veden virtauspurossa on pieni (taulukko 7-2). Lukemat tulevat muuttumaan huonompaan suuntaan, jos Patrikkasuo otetaan käyttöön.

Vesistöön tulevat päästöt: Jos Patrikkasuo otetaan turvetuotantokäyttöön 35-40 vuoden ajaksi. Tässä ajassa Heinäpuroon, Läävästön pohjaan ja Haapojärveen tulee erilaisia päästöjä ja kiintoainekuormitusta. Tulevaa kuormitusta Haapojärvi ei kestä ja Haapojärvestä tulee käyttökelvoton virkistys- ja kalastuskohde. Päästöjen vaikutus ei jää Haapojärveen vaan veden virtauksen mukana valuu alapuolisiin vesistöihin, josta lopulta Koitajokeen. Nuorajärvi ja Koitajoki ei kestä Patrikkasuon päästö kuormitusta, koska ensimmäisen päästökuormituksen teki Vapo Oy.

Kalasto ja kalastus: Neova Oy:n Patrikkasuon turvetuotantoalueen ympäristövaikutuksen arviointiohjelmasta: Ohjelma ei ole täydellinen, koska siitä puuttui kalaston arviointi. Selvitykseen oli kirjoitettu, että heinäpurosta ja alapuolisesta Haapojärvestä ei ole saatavilla kalastotietoa. Koitajoen kalatalousalueella on ammattikalastajia luokassa 1 ja 2 ja kotitarvekalastajat sekä virkistyskalastajat. Heinäpurossa on aikaisemmin ollut pyydetäviä kaloja mutta suo-ojitukset ovat pilanneet joen kalakannan. Läävästön pohjasta ja Haapojärvestä kalastetaan verkko-, katiska-, onki-, nuotta- ja pilkkikalastusmenetelmin. Haapojärven rannalla on 21 kesäasuntoa ja osa heistä kalastaa jollakin edellä mainitulla välineellä. Allekirjoittanut on valvonut kalastusta kymmeniä vuosia ja on löytänyt pyydyksiä. Koitajoen kalatalousalue on istuttanut Läävästön pohjaan, Haapojärveen ja sen lähialueille kuten Haapovirtaan. Istutukset ovat olleet Koitajoen planktonsiikaa, järvitaimenta, kuhaa ja jokikutuista harjusta. Näistä istutuslajeista tällä hetkellä istutetaan koitajoen planktonsiikaa. Kuha-, muikku ja muut kalat lisääntyvät luontaisesti. Planktonsiika on vaelluskala, joka vaeltaa eri vuoden aikoina vesialueella. Planktonsiika kutee hiekkaisille alueille missä on virtaavaa vettä mutta ei koskialueelle. Mahdolliset kutualueet olisivat Haapojoen alapuolella tai Niemijoessa. Koitajoen kalatalousalueena olemme kartoittaneet koitajoen osalta planktonsiikan kutupaikat. Haapojärven vakituinen kalakanta on ahven, särki, muikku, planktonsiika, kuha-, made ja hauki. Koitajoen kalatalousalue tekee täydennysistutuksia 2-3

vuoden välein planktonsiika kannan ylläpitämiseksi. Verkonsolmuvälillä pyritään säätelemään kalakannankasvua ja kalastuspainetta. Nyt solmuväli rajoitus on 40 mm ja muikkuverkon solmuväli on maksimissaan 24 mm. Koitajoen vesialueella oli hyvä luontaisesti lisääntyvä planktonsiika kanta siihen saakka, kunnes Vapo Oy turvetuotantoalueiden kuivatusvedet laskettiin suoraan vesistöön ja vesien mukana suurimäärä kiintoainetta valui jokien kautta Nuorajärven alueelle ja Koitajokeen. Kiintoaine on tuhonnut planktonsiian kutualueita ja haittaa edelleen planktonsiian kutemista.

Patrikkasuon käyttöön ottamista parempi vaihtoehto on ennallistaminen. Ennallistaminen parantaa vesistön tilaa ja lisää vesistön käyttö mahdollisuuksia virkistykselle-, kalastukselle- ja retkeilylle.

Ilomantsi 23.4.2024

Koitajoen kalatalousalue

Mielipide: Neova Oy:n Ilomantsin Patrikkasuo turvetuotantoalueen YVA-ohjelma

POKELY/1838/2023

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

PL 69

80101 JOENSUU

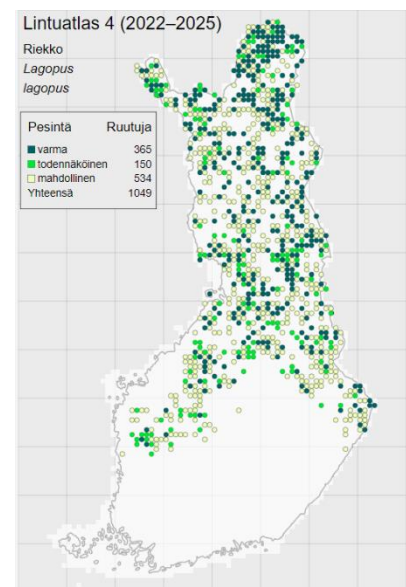
kirjaamo.pohjois-karjala@ely-keskus.fi

Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry (PKLTY) perustettiin vuonna 1971 ja sen toimialueena on koko Pohjois-Karjalan maakunta. Yhdistys on BirdLife Suomen jäsenyhdistys ja siihen kuuluu noin 330 henkilöjäsentä. Yhdistyksen tarkoitus on herättää ja ylläpitää lintuihin kohdistuvaa harrastusta Pohjois-Karjalassa. Tähän liittyviä tehtäviä ovat lintuhavaintojen systemaattinen keruu ja arkistointi sekä erilaisten tapahtumien järjestäminen. Linnustonsuojelu ja siihen liittyvä edunvalvonta ovat tärkeä osa yhdistyksen toimintaa. Tässä työssä korostuvat erityisesti maankäyttöön liittyvät hankkeet eri puolilla maakuntaa.

Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry haluaa lausua hankkeesta seuraavaa

Patrikkasuo luonnontilaisella ja lähes luonnontilaisella osalla on merkittävää ja uhanalaistunutta linnustoa, jolle turpeen nostoon liittyvä toiminta olisi erityisen haitallista. Vaarantuneen riekon (VU) pesimis- ja poikueympäristönä Patrikkasuo on merkittävä kohde. Linnustonselvityksessä oli löydetty kolme paria riekkoja (myös pesälöytö). Perustellusti voidaan arvioida, että alueella pesii enemmän riekkopareja. Riekko on laji, jonka pelastamiseksi tehdään Ilomantsissakin soiden ennallistamisia. Siksi valmiiksi olemassa olevan ja toistaiseksi säilyneen riekkosuon tuhoaminen on mielestämme täysin perusteetonta.

Riekko on taantuva ja harvalukuinen pesimälaji ja erityisesti riekon eteläisimmillä esiintymisalueilla Pohjois-Karjalassa olisi panostettava riekon pesimäalueiden suojeluun. Vieressä olevassa kuvassa on esitettynä riekon pesimävarmuus päivitettävänä olevan lintuatlaksen mukaisesti.

Sinisuohaukan (VU, lintudirektiivin liite I) pesinnälle avosuon harvapuustoiset reuna-alueet ovat tärkeitä. Lisäksi silmälläpidettävälle valkoviklolle Patrikkasuo on merkittävä pesimäalue. Suon arvoa todistaa se, että linnustonselvityksessä alueelta todettiin EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeja 7. Uhanalaisia lajeja löytyi 4 ja alueellisesti uhanalaisia 4. Linnustonselvityksen merkittävä puute on se, että siinä ei ole riittävästi selvitetty aikaisiin pesivien lajien esiintymistä. Lisäksi näkemyksemme mukaan linnustonselvityksessä olisi tullut tarkastella suon merkitystä teeren ja metson soidinpaikkana. Molemmille paikka on potentiaalinen. Linnustonselvitystä olisi täydennettävä erillisellä riekkoselvityksellä sekä metsäkanalintujen soidinpaikkaselvityksellä.

24.4.2024

Hakemuksessa on vähätelty nostoalueen aiheuttamia pöly- ja meluhaittoja. Etenkin lohko L1 rajoittuu vaatimattomalla suojavyöhykkeellä luonnontilaiseen avoimen suon osaan. Toiminta etenkin loholla 1 heikentää merkittävästi linnuston elinmahdollisuuksia itäpuolella olevalla toiminnan ulkopuolelle jäävällä suoalueella.

Mielipiteessä mainittujen lajien hallinnollinen asema

Riekko

- Uhanlaisuus Suomessa: VU 2019
- EU:n lintudirektiivin II/B-liite
- EU:n lintudirektiivin III/B-liite
- Riistalintu (Metsästyslaki 1993/615)
- Uhanalaisten lajien esiintymien turvaaminen metsätaloudessa – Lajiturva-hankkeessa 2019–2021 laadittu lajiluettelo

Sinisuohaukka:

- Uhanlaisuus Suomessa: VU 2019
- Uhanalaiset lajit (LSA 1997/160, liite 4 2021/521)
- EU:n lintudirektiivin I-liite
- CITES-sopimus, liite II
- EU-lainsäädäntö koskien CITES-sopimusta, liite A
- Uhanalaisten lajien esiintymien turvaaminen metsätaloudessa – Lajiturva-hankkeessa 2019–2021 laadittu lajiluettelo

Valkoviklo

- Uhanalaisuus Suomessa: NT 2019

Suolinnuston tila on heikentynyt

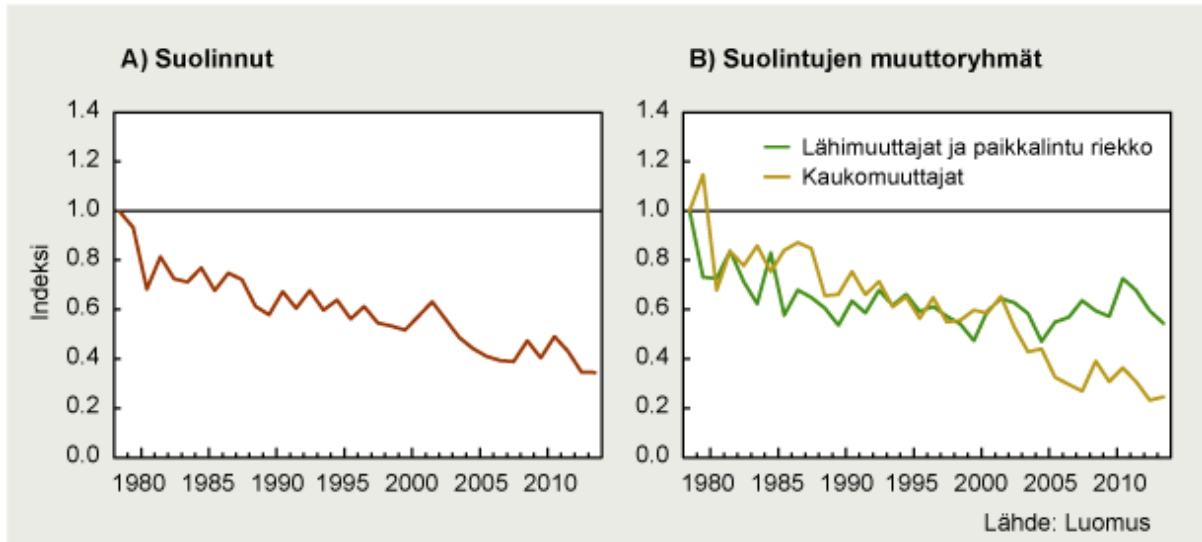
Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry haluaa muistuttaa, että suolintujen kannat ovat Suomessa vähentyneet viimeisen neljän vuosikymmenen aikana lähes 60 %. Suolintujen kannoissa on havaittavissa vuosittaista vaihtelua, mutta indikaattorin laskeva suuntaus on keskimäärin tasainen ja selkeä. Suolintukantojen alamäki on jatkunut myös aivan viime vuosina.

Pääasiallinen syy suolintujen vähenemiseen erityisesti Etelä-Suomessa on soiden mittava ojittaminen, jonka seurauksena suolintujen pesimäalueet ovat supistuneet. Toisena selittävänä tekijänä lajien taantumiselle voi olla muutokset lintujen elinympäristöissä niiden talvehtimisalueilla, koska monien kaukomuuttajien kannat ovat Suomen ohella pienentyneet myös muualla Euroopassa.

Taantuma ei kuitenkaan koske vain soiden kaukomuuttajia sillä myös lähimuuttajat ja esimerkiksi paikkalintu riekko ovat taantuneet yhteensä yli 40 % samalla tarkastelujaksolla. Tästä muodostuva kokonaiskuva viittaa vahvasti siihen, että pesimäympäristön heikentynyt laatu on merkittävä tekijä taantumien taustalla. Haluammekin mielipiteessämme muistuttaa, että kaiken kaikkiaan suolinnuston tilanne on hyvin

huolestuttava, ja suolinnuston tilaa uhkaavien hankkeiden osalta tulisi arvioida niiden todelliset linnustolliset ja muut ympäristölliset vaikutukset ennen toimenpiteisiin ryhtymistä.

Kuva 2. Soiden pesimälinnuston indikaattorit, joiden aineisto perustuu Luonnontieteellisen museon koordinoimiin linjalaskentoihin. Linjalaskentojen avulla on Suomen pesimälinnustoa selvitetty jo vuodesta 1979 alkaen.

Turpeen käytöstä ollaan luopumassa

Turpeen käyttöä Suomessa ollaan valtakunnallisesti ajamassa alas osana Euroopan komission oikeuden mukaisen siirtymän toimia (JTF). Käsityksemme mukaan Pohjois-Karjala on ainoa maakunta Suomessa, jossa uusia turpeenottoalueita luvitetaan ja avataan. Vaikka asiaa perustellaan aktiivihiihlenlaitoksen toiminnalla, se ei tee turpeen nostosta yhtään ympäristöystävällisempää tai kestävän kehityksen periaatteiden mukaista. Aktiivihiihlenlaitoksen toimintaan tulisi hyödyntää ensisijaisesti jo avattuja turvealueita sekä etsiä aktiivisesti turpeelle korvaavia ja aidosti kestäviä raaka-ainevaihtoehtoja. Luonnontilaisten soiden avaaminen ”ympäristölle hyödyllisten tuotteiden” nimissä on luokiteltavaksi viherpesuksi ja väittämien tueksi tuli laatia tieteellisiä perusteluja, jotka huomioivat turpeenoston negatiiviset vaikutukset, aktiivihiihli tuotannon hiilitaseen ja elinkaariset vaikutukset kokonaisuudessaan. Uusien nostoalueiden avaamiselle ei siten ole olemassa järkeviä perusteita.

Hankkeen vaikutustenarviointia on täydennettävä

Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistys vaatii, että Patrikkasuon linnustollista arvoa selvitetään edelleen ennen YVA-selostusvaihetta. Tässä pääpainopisteenä tulisi olla erityisesti riekon pesintään alueella keskittyvä laskenta LUKEn laskentaohjeen mukaisesti sekä erillinen selvitys metsäkanalintujen soidinalueista.

Yhdistyksemme arvioi hankkeen vaikutuksia uudelleen YVA-selostusvaiheessa, mutta jo tässä vaiheessa haluamme korostaa, että **hankealueen aiheuttamat kuivatus- ja pölyhaitat heikentävät arvokkaan**

24.4.2024

Patrikkasuon uhanalaisten lintulajien elinoloja ja suoyhdistelmä- ja suotyyppien ominaispiirteitä. Ne aiheuttavat Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistyksen mielestä luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin kohdan 4 tarkoittamia erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista sekä suoluonnolle että suolinnustolle.

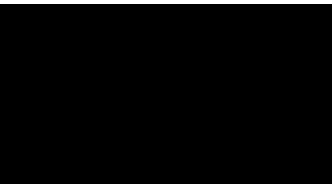
Yhdistys katsoo, että jo näiden tietojen perusteella VEO on hankkeen etenemisen osalta suositeltavin vaihtoehto. YVA-selostuksessa voisi myös tarkastella vaihtoehtona sitä, että lohkolle 1 (L1) ei osoiteta toimintaa ja se rajataan pois nostoalueesta edellä esitettyjen näkökulmien perusteella.

Yhteyshenkilömmme

PKLTYn yhteyshenkilönä asiassa toimii

Joensuussa 24.4.2024

Lähteet:

Linnustontila.fi. Soiden pesimälinnut. <https://www.luonnontila.fi/fi/elinymparistot/suot/soiden-pesimalinnut>

Laji.fi. Lajihaku. <https://laji.fi/taxon/list?informalGroupFilters=MVL.1&onlyFinnish=true>

Luonnontieteellinen museo Luomus ja BirdLife Suomi. Lintuatlas. Riekko.

<https://tulokset.lintuatlas.fi/species/MX.26921>

Lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, Patrikkasuo, Neova Oy:n turvetuotantohanke

Tässä lausunnossa esitetään tutkimusperustaisia näkökohtia Neova Oy:n turvetuotantohankkeeseen sovellettavasta lainsäädännöstä ja suosituksia yhteysviranomaisen lainsoveltamistyön tukemiseksi. Osaltaan suosituksilla pyritään tukemaan Neovan hankesuunnittelua siten, että hanke ja Neovan muut turvetuotantohankkeet voitaisiin toteuttaa ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävästi. Lausunto on laadittu osana strategisen tutkimusneuvoston rahoittaman hankkeen ”Mutkikkaiden oikeusjärjestelmien resilienssi kestävyysmurroksessa, RELIEF, 358392) vaikuttavuustyötä.

1 Vesistövaikutusten arviointi

Voimassa olevan oikeuden näkökulmasta olennaisiin kysymyksiin kuuluu sekä hankkeen YVA- että luvitusvaiheessa erityisesti toiminnasta aiheutuvat vesistövaikutukset. Tältä osin lähtökohtana on, ettei parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttö takaa vielä hankkeen ympäristöllistä kestävyyttä eikä oikeudellista sallittavuutta. Mikäli hankkeen vaikutusalue ei kestä toiminnan päästöistä tulevaa lisäkuormitusta ottaen huomioon pintavesien tilalle EU-oikeudessa (vesipuitedirektiivi 2000/60/EY) asetetut, oikeudellisesti sitovat tavoitteet, hanke ei ole lähtökohtaisesti toteuttamiskelpoinen.

YVA-menettelyssä tulee tuottaa tarpeelliset tiedot sen arvioimiseksi, vaarantaako hanke sen elinkaaren aikana vesimuodostumien tilatavoitteiden (kaikki relevanttien laatutekijöiden osalta) säilyttämisen (erit. ekologinen tila) tai saavuttamisen (erit. kemiallinen tila) ottaen huomioon hankkeen yhteisvaikutukset muun vesistökuormituksen kanssa. Tämä edellyttää kohdevesistön osalta ainakin Haapojärven nykytilan selvittämistä olennaista arviointiohjelmassa esitettyä tarkemmin. Yksittäisenkin pintavesimuodostuman laadullisen tekijän tilaluokan heikkeneminen rinnastuu merkittävään pilaantumiseen (*KHO 2019:166* ja unionin tuomioistuimen ratkaisu C-461/13, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e.V. vastaan Saksan valtio) ja kyse on tällöin myös YVA-lainsäädännössä tarkoitetusta merkittävästä ympäristövaikutuksesta. YVA-direktiivin (2011/92/EU) vähimmäisvaatimusten näkökulmasta kaikkien todennäköisesti merkittävien ympäristövaikutusten tarkastelu on sisällytettävä ympäristövaikutusten arviointiselostukseen. EU-oikeuden näkökulmasta hankkeen todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia ei voida jättää perustellun päätelmän antamisen jälkeen selvitettäväksi (Pölönen, I. Ympäristövaikutusten arvioinnin ajoituksen oikeudelliset raamit ja kehittämismahdollisuudet – esimerkkinä ydinvoimasektori. Ympäristöjuridiikka 1/2024).

Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa, varsinkin vesienhallintaa ja vesistövaikutuksia koskevissa selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa, on otettava erityisesti huomioon sään äärevöitymiseen liittyvät olosuhteet, kuten poikkeukselliset rankkasateet ja pitkien kuivuusjaksojen vaikutukset. Turvetuotanto kuuluu hanketyyppeihin, jotka ovat ympäristövaikutusten syntymisen näkökulmasta erityisen herkkiä poikkeuksellisille sääolosuhteille, jotka tulevat lisääntymään ilmastonmuutoksen myötä lähivuosikymmeninä. YVA-direktiivissä (liite IV, kohta 5) edellytetään ottamaan huomioon (todennäköisesti merkittävien kuvauksessa) ”hankkeen alttius

ilmastonmuutokselle”. Ilmastonmuutoksen kautta syntyvä sään äärevöityminen on vastaavasti otettava huomioon myös ympäristölupamenettelyssä (KHO 2022:38).

2 Luontoarvot

Arviointiohjelmaan liitetyt luontoselvitykset viittaavat siihen, että Patrikkasuolla on vesitalousmuutoksista huolimatta useita luontoarvoja, joiden säilymistä hankkeesta vastaava pyrkii osaltaan edistämään rajauksilla (hankealue ei sisällä suon koillisosan itälaidetta). Ohjelman mukaan ”luonnontilaiseksi katsottavaa suoalaa selvityksen mukaan on noin 3,2 ha. Tämä alue sijaitsee Patrikkasuon koillisosan itälaitteella ja on suunnitellun tuotantoalueen ulkopuolella. Hankevastaavan näkemyksen mukaan luonnontilainen suoalue on turvetuotannon kuivattavan vaikutuksen ulottumattomissa.”

Hankkeesta vastaavan näkemys turvetuotannon kuivattavan vaikutuksen puuttumisesta on arviointiohjelmavaiheessa vielä pitkälti perustelematon. Päätelmän perusteleminen on tarve kiinnittää erityistä huomiota arviointiselostuksessa. Selostuksessa on tarpeen kuvata myös toiminnan välittömät ja välilliset vaikutukset ojittamattomalla alueella pesivälle linnustolle. Arviointiohjelmaan liitetyn pesimälinnustoselvityksen (2023) mukaan ”[h]ankealueella tai sen läheisyydessä on havaittu pesivänä, todennäköisesti pesivänä tai mahdollisesti pesivänä seitsemän EU:n lintudirektiivin liitteen I lajia, neljä vaarantunutta lajia ja neljä alueellisesti uhanalaista lajia. Pesinnät ovat keskittyneet alueen ojittamattomalle suosalalle.”

Nollavaihtoehtoon tarkastelun osalta lainsäädännön vaatimuksiin kuuluu puolestaan suon nykytilan todennäköisen kehittymisen kuvaaminen eri aikajäniteillä, mikäli vaihtoehtoja VE 1 ja VE 2 ei toteutettaisi ottaen huomioon ojen luontaisen umpeutumisen, mikä ohjelmankin mukaan on jo suolla käynnistynyt.

3 Vaihtoehtotarkastelu

Vaihtoehtotarkastelu kuuluu ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ydinelementteihin. Sen keskeisiin tarkoituksiin kuuluu perusteiden luominen vaihtoehtojen edullisuusjärjestyksen arvioimiseksi ja optimaalisimman vaihtoehtoon löytämiseksi erityisesti haitallisten ympäristövaikutusten ennaltaehkäisemiseksi ja minimoimiseksi. Vaihtoehtotarkastelun tarkoitus on palvella myös hankkeesta vastaavaa tunnistamaan oikeudellisesti toteuttamiskelpoinen vaihtoehto hankkeen toteuttamiseksi.

Kansallisen YVA-lainsäädännön (YVA-asetuksen 3 §:n 2 kohta) arviointiohjelmassa on esitettävä tarpeellisessa määrin hankkeen kohtuulliset vaihtoehdot, jotka ovat hankkeen ja sen erityisominaisuuksien kannalta vartenotettavia, ja joista yhtenä vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen, jollei tällainen vaihtoehto erityisestä syystä ole tarpeeton.

Esitetty arviointiohjelma näyttäisi vastaavan puutteellisesti vaihtoehtotarkastelulle asetettuihin vaatimuksiin, joiden sisältöä tulee tulkinta vaihtoehtotarkastelun tavoitteet huomioon ottaen. Arviointiohjelma ei sisällä hankevaihtoehtoja, joilla olisi riittävästi eroja hankkeesta syntyvien ympäristövaikutusten (erit. luontovaikutukset) näkökulmasta. Ohjelma vastaa puutteellisesti vaihtoehtotarkastelun tavoitteeseen ennaltaehkäistä ja minimoida hankkeesta aiheutuvia haittavaikutuksia.

Arviointiohjelman (s. 12) perusteella ympäristövaikutusten arvioinnissa on suunniteltu tarkasteltavan nollavaihtoehdon lisäksi kahta hankkeen toteutusvaihtoehtoa (VE1 ja VE2):

- VE1 Turvetuotanto aloitetaan 137,6 hehtaarin alueella.
- VE2 Vaiheittainen kunnostus turvetuotantoon, ensin lohkot 1 ja 2 (yhteensä 69,8 hehtaaria), joidenka jälkeen lohko 3 (67,8 hehtaaria).

Molemmissa toteutusvaihtoehdoissa (VE1 ja VE2) vesienkäsittelynä on ns. perustaso ja pintavalutus ympärivuotisesti. Koko tuotantoalueen kuivatusvedet johdettaisiin molemmissa malleissa Heinäpuroon, joka laskee Haapojärven Läävästön pohjaan. Arvioitu tuotantoaika on noin 35–40 vuotta. Tuotantoalueen vaiheittainen käyttöönotto pitentäisi ohjelman mukaan tuotantovaihetta kolmella vuodella. Vaihtoehtojen erot ovat luontovaikutusten näkökulmasta hyvin vähäiset.

Vaihtotarkasteluun näyttäisi olevan tarve sisällyttää vaihtoehto, jossa tuotanto rajoitetaan pienemmälle osalle suota siten, että luonnontilaisella suoalueella olisi laajempi suojavyöhyke. Tällöin luontoarvoiltaan tärkeimmät kohteet säästyisivät nyt esitettyjä vaihtoehtoja todennäköisemmin turvetuotannon kuivattavilta vaikutuksilta. Vaihtoehtotarkasteluvaatimuksen toteutumisen kannalta keskeistä on, että yhteysviranomaisen edellyttää vaihtotarkastelun laajentamista eikä pidä arviointiselostusta riittävänä ennen kuin vaihtoehtotarkastelu on laadittu yhteysviranomaisen edellyttämällä tavalla.

4 Ilmastopäästöjen ja ilmastomuutoksen huomioon ottaminen

YVA-direktiivissä asetetut vaatimukset huomioon ottaen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä on otettava huomioon laaja-alaisesti ilmastomuutokseen liittyvät näkökohdat (Pölönen, I. & Perho, J.: YVA-oikeus, Edita, 2018, s. 119–121). Käytännössä ilmastonäkökohtien huomioonottamisvelvoitteisiin voidaan vastata esimerkiksi esittämällä arviointiselostuksessa: a) arvio hankkeen (välittömien ja välillisten) kasvihuonekaasupäästöjen laadusta ja määrästä b) selvitys suunnitelluista kasvihuonepäästöjen ehkäisy- ja minimointitoimista ja c) selvitys ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyvistä näkökohdista (muun muassa varautumisesta poikkeuksellisiin sääolosuhteisiin). Ilmastomuutososuudessa on kuvattava tarpeellisessa määrin myös hankkeen välillisiä ilmastovaikutuksia. Kasvihuonekaasupäästöt ja ilmastomuutokseen sopeutuminen voivat olla myös YVA:n vaihtoehtoverailussa käytettävä kriteeri ja ilmastonäkökohtia voidaan peilata ilmastolain (423/2022) mukaisiin suunnitelmiin.

Yhteysviranomaisen tulee ottaa huomioon ilmastonäkökohdat sekä YVA:n ohjauksessa (erit. lausunto arviointiohjelmasta) että perustellussa päätelmässä. Yhteysviranomaisen osalta ilmastonäkökohtien huomioonottamisvelvollisuuden normiperusta on YVA-lainsäädännön lisäksi ilmastolaissa. Ilmastolain 5 §:n nojalla valtion viranomaisen on edistettävä toiminnassaan ilmastolain mukaisten tavoitteiden ja ilmastopolitiikan suunnitelmien toteutumista.

5 Ekologiset kompensatiot ja ennallistaminen

Arviointiohjelmasta ei ilmene, että hankkeesta vastaava suunnittelisi kompensatiotoimia, joilla viitataan tässä hankkeesta aiheutuvien vesistö- ja luontohaittojen korvaamiseen, esimerkiksi ennallistamalla toinen, korvaava alue Ilomantsissa luontoarvojen palauttamiseksi ja tekemällä sellaisia ennallistamistoimia, jotka varmuudella kompensoivat vaikutusten kohteena olevassa vesistöön hankkeesta aiheutuvat vesistöhaitat ja -riskit eri aikajänteillä. Kyseeseen voisi tulla ainakin muiden

soiden palauttaminen rakenteeltaan ja toiminnaltaan luonnontilaisten soiden kaltaiseksi ojia tukkimalla täyttämällä tai patoamalla.

Ekologisten kompensatioiden suunnittelu kuuluu tapauskohtaisesti YVA-menettelyyn, vaikka kansallisesta lainsäädännöstä tämä ei vielä eksplisiittisesti ilmene. YVAA 4.1 §:n nojalla ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on esitettävä tarpeellisessa määrin säännöksen kuudessatoista alakohdassa määritetyt tiedot, jotka ovat tarpeen perustellun päätelmän tekemiselle ottaen huomioon kulloinkin saatavilla oleva tietämys ja arviointimenetelmät. Säännöksen alakohdassa 10 edellytetään ehdotusta toimiksi, joilla vältetään, ehkäistään, rajoitetaan tai poistetaan tunnistettuja merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. YVA-direktiivin tulkintavaikutus huomioon ottaen kohtaan sisältyy tarpeellisessa määrin myös kompensatiotoimet. YVA-direktiivin 5 artiklan 1c kohdan perusteella arviointiselostuksen vähimmäissisältöön kuuluu ”a description of the features of the project and/or measures envisaged in order to avoid, prevent or reduce and, if possible, offset likely significant adverse effects on the environment.” (kurs. tässä) Sana *offset* on käännetty direktiivin suomenkielisessä versiossa virheellisesti poistamiseksi. Se viittaa kuitenkin poistamisen sijaan korvaaviin eli kompensoiviin toimiin (Pappila, M.: Ei nettohävikkiä – Periaate ja kompensatiot luonnonsuojelussa. Ympäristöjuridiikka 4/2017, s. 35–38.). Yhteysviranomaisen on siten toimivaltainen ohjaamaan hankkeesta vastaavaa tapauskohtaisen arvioinnin perustella myös ennallistamistoimien ja muiden kompensoivien toimien suunnitteluun YVA-menettelyssä.

Nykyisistä oikeudellisista vähimmäisvaatimuksista riippumatta hankkeesta vastaavan olisi perusteltua suunnitella ja kehittää kompensatiotoimintaansa yhteistyössä maanomistajien kanssa jo hankkeidensa YVA-vaiheessa. Ekologisten kompensatioiden osalta kolmansien osapuolien (erityisesti haitankärsijien) olisi tarve saada riittävä varmuus suunnitelmien toteutumisesta hyvissä ajoin ennen kuin valitusaika lupapäätöksistä umpeutuu. Oikeudellista varmuutta voisi ilmentää esimerkiksi esisopimukset tehokkaista ja riittävän laajoista ennallistamistoimista, jotka aktualisoituisivat, kun lupa saa lainvoiman tai toiminta aloitetaan. Tätä paremmin Neova voisi osoittaa sitoutumisensa ympäristölliseen ja sosiaaliseen kestävyysaloittamalla riittävän laajat ja tehokkaat ennallistamistoimet jo turvetuotantohankkeiden suunnitteluvaiheessa. Näillä toimilla yhtiö voisi osoittaa tavoittelevansa aidosti vastuullisuutta aktiivihilitehtaan välillisten ympäristövaikutusten hallinnassa (turvetuotantopaikkakuntien vesien ja soiden tilan kokonaisuuskäytännönä).

Kun Neovasta omistaa 50,1 % Suomen valtio, myös valtion ylikansalliset sitoumukset on asiassa korostuneen relevantti kysymys. Suomi on sitoutunut EU:n biodiversiteettistrategiaan, jonka tavoitteisiin vastaaminen edellyttää luontoarvojen vaalimista nykyisiä oikeudellisia vähimmäisvaatimuksia laajemmin. Biodiversiteettistrategia puoltaa tehokkaiden ekologisten kompensatioiden toteuttamista osana Neovan luonnonvarahankkeita. Vapaaehtoisten ekologisten kompensatioiden kehittäminen on myös Petteri Orpon hallitusohjelmaan kirjattu lähtökohta (kohta 7.5).

Lähettiläjä: [REDACTED]
Lähetetty: torstai 25. huhtikuuta 2024 0.11
Vastaanottaja: kirjaamo.pohjois-karjala@ely.fi; ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala
Aihe: kirjallinen mielipide
Liitteet: Patrikkasuo.docx

Kirjallinen mielipide

Patrikkasuon turvetuotantosuunnitelmat ja niiden vaikutukset

Neova Oy:n Patrikkasuon hankealueen suunniteltu turvetuotantoaika ja hankkeen elinkaaren on arvioitu olevan noin 35–40 vuotta. Työllistävyys suoraan 9 henkilöä ja välillisesti 11. Työllisyydellä tätä hanketta ei siis voi perustella. Hankealueen välittömässä läheisyydessä asuville ihmisille vaikutukset ovat pitkäaikaiset ja kestäisivät jopa koko heidän elinikänsä. Lähin asutus on vain 500 metrin päässä suosta. Kylä on siis tuotantoalueeksi suunnitellun suon välittömässä läheisyydessä. Turvetuotantoaluetta on suunniteltu kotien ”takapihoille” ja toteutuessaan se aiheuttaisi erittäin suurta haittaa asukkaille.

- Asukkaita lähialueella on noin 30, lomakiinteistöjä 52 suoraan Heinäpuron puhdistusvesien laskualueella Haapojärven rannalla. Näistä tonteista 21 on jo rakennettu.

- Patrikan kylä sijaitsee turvetuotantoalueen välittömässä läheisyydessä. Kylä on ihmisten koti ja asuinpaikka. Osalla asukkaista on vuosikymmenten yhteys ja sukujen kautta pitkä historia joka yhdistää heidät kylään ja sen ympäristöön.

- Patrikan kylä on myös kasvava ja kehittyvä kylä, toisin kuin vaikutusarviossa annetaan ymmärtää, ja kylään on viime vuosina asettunut paluumuuttajia, pienyrittäjiä ja nuoria lapsiperheitä. Ilomantsin vetovoimatekijänä luonto on yksi suurimmista ja Patrikan vanha kylämaisema lähiluontoineen edustaa sitä. Kylätoimikunta toimii vireästi ja se pitää yllä mm. talviuintipaikkaa ja uimarantaa.

- Suunnitellun turvetuotantolaitoksen vedet johdetaan pintavalutuskentältä laskuojan kautta Heinäpuroon, joka laskee suoraan mökkialueeksi kaavoitettuun Haapojärven Läävästön pohjaan.

- Haapojärvellä on vanha apajapaikka/nuottauspaikka joka on nyt yleisenä uimarantana. Vanhalle nuottapaikalle kaavoitettiin Enso Gutzeitin mökkejä 90-luvulla, mutta tästä hankkeesta luovuttiin nimenomaan perinteisen apajan ja nuottauspaikan vuoksi ja näin se säilytettiin koskemattomana. Nykyisin uimaranta on suosittu, Pohjois-Karjalan kauneimmaksi uimarannaksikin mainittu, yleinen virkistysalue jonne ollaan rakennettu 90-luvulla tie kylätoimikuntien aloitteesta. Tien rakennuttaja on Ilomantsin kunta. Uimarantaa ei mainita tehdyn vaikutusarvion virkistyskäyttöjen listassa vaikka sen vaikutus on suuri.

- Sekä virkistysalueena oleva uimaranta, historiallinen nuottauspaikka, kesänviettoalue mökkeineen ja järven vesistö, kalastus, marjastus jne kärsisivät suunnitellun turvetuotantolaitoksen vuoksi. Pöly ja kantautuva melu sekä tuotantoalueen mahdollinen valosaaste on otettava huomioon asukkaiden viihtyvyyteen ja terveyteen vaikuttavina tekijöinä.

- Petkelsuon Kansallispuisto on välittömällä vaikutusalueella ja samaa vesistöä Haapojärven kanssa. Turvetuotannon laskuvedet kuormittavat laajasti vesistön laatua. Tästä huolimatta hankkeelle ei ole tehty Natura arviontia sillä perusteella että hankkeen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000-verkostoon kuuluvia alueita. Petkelsuon kansallispuisto sijaitsee vain 3 kilometrin päässä ja Haapojärven virtaussuunta on suoraan alueelle.

- Turvetuotannosta aiheutuvaa meteliä (teiden rakennus, pumppaus, autoliikenne, kantojen jyrsiminen, kaivaminen jne) ei voidsa sivuuttaa yhdellä lauseella. Pumppaus on ympärivuotista. Sääolosuhteiden vuoksi tuotantoa voidaan mahdollisesti tehdä myös yöaikaan? Entä valosaaste? Tämä kaikki aiheuttaa haittaa asukkaille, loma-asukkaille, luonnossa virkistyville ja eläimille.

- Pöly. Nykyinen Patrikka on pölytön ja meluton. Hanke tulee tuottamaan paljon pölyhaittaa.

- Valo. Hankearviossa ei ole kerrottu tuotannon mahdollisesti aiheuttamasta valosaasteesta ja sen vaikutuksista Patrikan kylän asukkaisiin ja alueen eläimiin.

- Ilmastomuutos ja mahdolliset tulvat alueella voivat vaikuttaa myös läheisiin lähteisiin ja muihin vesialueisiin.

- Hankkeen jälkeen toimien kohteena olevaa aluetta ei voida helposti palauttaa ennalleen. Tämä yksistään on kriittinen huomio hanketta arvioitaessa.

- Maisema. Suomalaisma sellaisenaan tulee muuttamaan lopullisesti suunnitellun turvetuotantolaitoksen vaikutuksesta.

Suunnitelma on kestävä luonnon, ihmisten, vesistöjen, linnuston ja koko ympäristön kannalta ja sen valmistelu tulee keskeyttää kaikista mainituista syistä sekä luontovaikutusten vuoksi.

Mutta kauneinta on suo.
Sitä ei voi selittää.
Liukukaa kerran veneessä mustaa suojokea,
kun taivas on himmeän sininen,
ja kuu paistaa,
ja suosta nousee usvaa,
ja väkevän pursun lemua!
Katri Vala

Pohjolan Luonto ja Kulttuuri ry
Nehvonniemi, Ilomantsi

Lähettilä: [redacted]
Lähetetty: keskiviikko 24. huhtikuuta 2024 21.10
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Pohjois-Karjala
Aihe: Patrikkasuo

Hei!
Meillä on Patrikassa mökki n. 1km päässä Patrikkasuosta. Mökki on [redacted]
[redacted] on meille tärkeä. Asumme kaikki Ilomantsin alueen ulkopuolella ja tämä mökkipaikka on meille kaikille se ainut paikka, mihin voidaan mennä viikonlopuksi maalle, lähelle luontoa.

Patrikkasuon luontoarvoja ja sen käyttämistä virkistyskäyttöön on vähätelty YVA:ssa. Patrikkasuo on hieno ja tärkeä paikka monelle ihmiselle ja eläimistölle. Minä kuljen suolla kaikkina vuodenaikoina ja esim. marjastuskauden aikana koko perheen voimin. Luonnon osalta meitä huolestuttaa myös vesistöjen pilaantuminen, ihan vieressä olevasta Kinnarinlamesta lähtien. Kylän toisella laidalla oleva Oskajärvi, joka jo kerran on pilattu viereisellä kaatopaikalla. Huoli on myös Haapojärvestä, Särkkäjärvestä, aina Petkeljärvelle saakka.

Mahdollisen suon avaamisen ja turvetuotannon aloittamisen myötä meidän loma-asukkaina emme varmasti voisi välttää tuotannon mukanaan tuomilta ongelmilta ja haitoilta. Turpeennostohan tapahtuu kesällä, kuivimpaan aikaan vuodesta. Meitä huolestuttaa pölyn määrä, joka suosta nousee, myös suolta tulevat koneiden äänet ja jatkuva liikenteen lisääntyminen jo valmiiksi huonolla tiellä ja siinä yhteydessä vielä melu. Mietimme myös kuinka käy meidän raikasvetisenkaivon, josta ei ole vesi loppunut koskaan.

Epäilemme, että tämä hanke tulisi huonontamaan merkittävästi viihtyisyyttä mökillämme. Lisäksi arvelemme, että turvetuotannon mahdollinen aloittaminen alentaisi hyväkuntoisen mökkimme arvon ihan minimiin.

Minua itseäni ei lohduta yhtään puheet, kuinka ennallistaminen aloitetaan tuotannon päätyttyä, sitten 40vuoden päästä. Kyllä noin hienon suon ennallistaminen kannattaisi aloittaa vaikka heti.

Toivommekin, että tämän suon osalta ihmiset ja luonto huomioitaisiin ja tarvittava turve voitaisiin nostaa jostain muualta.

Ystävällisin terveisin
[redacted]
[redacted]